Камуністычная партыя (бальшавікоў) Беларусі

Пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

ЗВЯЗДА

СТУДЗЕНЬ 28—29 1934 г.
№ 22-23 (4855-6)
Год выдання XVII

Орган ЦК і МК КП(б)Б, ЦВК і СНК БССР

АДКРЫЎСЯ XVII З'ЕЗД ВКП(б)

СПРАВАЗДАЧНЫ ДАКЛАД тав. СТАЛІНА XVII З'ЕЗДУ ПАРТЫІ АБ РАБОЦЕ ЦК ВКП(б)

I. ПРАДАЎЖАЮЧЫЙСЯ КРЫЗІС СУСВЕТНАГА КАПІТАЛІЗМА І ЗНЕШНЯЕ СТАНОВІШЧА СОВЕЦКАГА САЮЗА

аварышы! З часу XVI з'езда прашло больш трох год.

ерыяд не вельмі вялікі. Але ён больш, чым які-небудзь другі перыяд, насычан зместам. Я думаю, што ні адзін з перыядаў апошняга дзесяцігоддзя не быў так багат падзеямі, як гэты перыяд.

галіне эканамічнай гэтыя гады былі гадамі прадаўжаючагася сусветнага эканамічнага крызіса. Крызіс ахапіў не толькі прамысловасць, але і сельскую гаспадарку ў цэлым. Крызіс бушаваў не толькі ў сферы вытворчасці і гандлю. Ён пранёсся таксама ў сферу крэдыту і грашовага звароту, перавярнуўшы ўверх дном крэдытныя і валютныя адносіны, якія ўсталяваліся паміж краінамі. Калі раней сям-там спрачаліся — ёсць сусветны эканамічны крызіс ці няма яго, то цяпер ужо не спрачаюцца аб гэтым, бо занадта ясны наяўнасць крызіса і яго спусташальныя дзеянні. Цяпер спрачаюцца ўжо аб другім—ці можна выйсці з крызіса, ці няма выхаду, а калі ёсць выхад, то якім чынам ажыццявіць яго.

галіне палітычнай гэтыя гады былі гадамі далейшага абвастрэння адносін як паміж капіталістычнымі краінамі, так і ўнутры гэтых краін. Вайна Японіі з Кітаем і акупацыя Манчжурыі, абвастрыўшыя адносіны на Далёкім Усходзе; перамога фашызма ў Германіі і таржэство ідэі рэванша, абвастрыўшыя адносіны ў Еўропе; выхад Японіі і Германіі з Лігі нацый, даўшы новы штуршок росту ўзбраенняў і падрыхтоўцы да імперыялістычнай вайны; паражэнне фашызма ў Іспаніі, якое лішні раз указвае на тое, што рэвалюцыйны крызіс насплявае і фашызм далёка нядоўгавечны, — такавы важнейшыя факты справаздачнага перыяда. Не дзіва, што буржуазны пацыфізм дыша на ладан, а раззбраенчыя тэндэнцыі адкрыта і прама змяняюцца тэндэнцыямі ўзбраення і даўзбраення.

Сярод гэтых бушуючых хваль эканамічных патрасенняў і ваенна-палітычных катастроф СССР стаіць асобна, як уцёс, прадаўжаючы сваю справу соцыялістычнага будаўніцтва і барацьбы за захаванне міру. Калі там, у капіталістычных краінах, усё яшчэ бушуе эканамічны крызіс, то ў СССР прадаўжаецца ўздым як у галіне прамысловасці, так і ў галіне сельскай гаспадаркі. Калі там, у капіталістычных краінах, ідзе ліхаманкавая падрыхтоўка да новай вайны для новага перадзелу свету і сфер уплыву, то СССР прадаўжае сістэматычную, упартую барацьбу супроць пагрозы вайны і за мір, прычым нельга сказаць, каб намаганні СССР у гэтай галіне не мелі ніякага поспеху.

Такава агульная карціна міжнароднага становішча ў даны момант.

Пяройдзем да разгляду асноўных даных аб эканамічным і палітычным становішчы капіталістычных краін.

1. РУХ ЭКАНАМІЧНАГА КРЫЗІСА Ў КАПІТАЛІСТЫЧНЫХ КРАІНАХ

Цяперашні эканамічны крызіс у капіталістычных краінах адрозніваецца ад усіх аналагічных крызісаў, між іншым, тым, што ён з'яўляецца найбольш доўгім і зацяжным. Калі раней крызісы вычэрпваліся ў 1-2 гады, то цяперашні крызіс прадаўжаецца вось ужо пяты год, спусташаючы год за годам гаспадарку капіталістычных краін і высмоктваючы з яе жыр, накоплены за папярэднія гады. Не дзіва, што гэты крызіс з'яўляецца найбольш цяжкім з усіх крызісаў.

Чым вытлумачыць гэты небывала зацяжны характар сучаснага прамысловага крызіса?

Тлумачыцца гэта перш за ўсё тым, што прамысловы крызіс захваціў усе без выключэння капіталістычныя краіны, затрудніўшы манеўраванне адных краін за кошт другіх.

Тлумачыцца гэта, падругое, тым, што крызіс прамысловы пераплёўся з крызісам аграрным, ахапіўшым усе без выключэння аграрныя і поўаграрныя краіны, што не магло не ўскладніць і паглыбіць крызіс прамысловы.

Тлумачыцца гэта, патрэцяе, тым, што аграрны крызіс узмацніўся за гэты час і ахапіў усе галіны сельскай гаспадаркі, у тым ліку жывёлагадоўлю, давёўшы яе да дэградацыі, да пераходу ад машын к ручной працы, да замены трактара канём, да рэзкага скарачэння, а часамі і поўнага адмаўлення ад прымянення штучных угнаенняў, што яшчэ больш зацягнула прамысловы крызіс.

Тлумачыцца гэта, пачацвертае, тым, што пануючыя ў прамысловасці манапольныя картэлі стараюцца захаваць высокія цэны на тавары,—акалічнасць, якая робіць крызіс асабліва хваравітым і перашкаджае рассасванню таварных запасаў.

Тлумачыцца гэта нарэшце,—і гэта галоўнае—тым, што прамысловы крызіс разыграўся ва ўмовах агульнага крызіса капіталізма, калі капіталізм не мае ўжо і не можа мець ні ў асноўных дзяржавах, ні ў калоніях і залежных краінах той сілы і моцнасці, якія ён меў да вайны і Октябрскай рэвалюцыі, калі прамысловасць капіталістычных краін атрымала ў спадчыну ад імперыялісцкай вайны хранічную недагрузку прадпрыемстваў і мільённыя арміі беспрацоўных, ад якіх яна не ў сілах больш вызваліцца.

Такавы акалічнасці, акрэсліўшыя глыбока зацяжны характар цяперашняга прамысловага крызіса.

Гэтымі ж акалічнасцямі тлумачыцца і той факт, што крызіс не абмежаваўся сферай вытворчасці і гандлю і захваціў таксама крэдытную сістэму, валюту, сферу даўгавых абавязацельстваў і т. д., разбіўшы традыцыйна ўстанавіўшыеся адносіны як паміж паасобнымі краінамі, так і паміж соцыяльнымі групамі ў паасобных краінах.

Вялікую ролю адыграла тут падзенне цэн на тавары. Не гледзячы на супраціўленне манапольных картэляў, падзенне цэн расло са стыхійнай сілай, прычым падалі цэны перш за ўсё і больш за ўсё на тавары неарганізаваных тавараўладальнікаў—сялян, рамеснікаў, дробных капіталістаў, і толькі паступова і ў меншай ступені тавараўладальнікаў арганізаваных,—аб'яднаных у картэлі капіталістаў. Падзенне цэн зрабіла становішча даўжнікоў (прамыслоўцы, рамеснікі, сяляне і т. п.) нязносным і, наадварот, становішча крэдытораў—нечувана прывілеяваным. Такое становішча павінна было прывесці і сапраўды прывяло да каласальнага банкруцтва фірм і паасобных прадпрыемцаў. На працягу апошніх трох год на гэтай глебе загінулі дзесяткі тысяч акцыянерных таварыстваў у ПАЗШ, у Германіі, у Англіі, ва Францыі. За банкруцтвамі акцыянерных таварыстваў пашло абясцэненне валют, некалькі аблягчыўшае становішча даўжнікоў. За абясцэненнем валют—легалізаваная дзяржавай няўплата даўгоў як знешніх, так і ўнутраных. Крах такіх банкаў, як Дармштадскі і Дрэздэнскі банкі ў Германіі, Крэдыт-анштальт—у Аўстрыі, і такіх канцэрнаў, як канцэрн Крэйгера ў Швецыі, Інсул-канцэрн у ПАЗШ і т. д.—усім вядомы.

Зразумела, што за ўсімі гэтымі з'явамі, расхістаўшымі асновы крэдытнай сістэмы, павінны былі паследаваць і сапраўды паследавалі спыненне плацяжоў па крэдытах і замежных пазыках, спыненне плацяжоў па міжсаюзніцкіх даўгах, спыненне экспарта капітала, новае скарачэнне знешняга гандлю, новае скарачэнне экспарта тавараў, узмацненне барацьбы за знешнія рынкі, гандлёвая вайна паміж краінамі і—дэмпінг. Так, таварышы, дэмпінг. Я гавару не аб совецкім мнімым дэмпінгу, аб якім яшчэ зусім нядаўна да хрыпаты крычалі некаторыя благародныя дэпутаты благародных парла-

(ПРАЦЯГ НА 2 СТАР.)

УСТУПНАЯ ПРАМОВА тав. МОЛАТАВА

аварышы! Прайшло 3½ гады з XVI з'езда партыі.

райшоў параўнальна невялікі перыяд з часу з'езда, паставіўшага на главу вугла задачу — разгарнуць і давесці да канца наступленне супроць капіталістычных элементаў.

можам сказаць цяпер, што гэтыя гады, напоўненыя напружанай барацьбой рабочага класа з варожымі соцыялізма, гады гігантскага росту нашай прамысловасці і стварэння цяжкай індустрыі, як асновы тэхнічнага пераўзбраення ўсёй нашай гаспадаркі, гады магутнага будаўніцтва калгасаў і соўгасаў і ўсенароднага супраціўлення новаму ладу з боку апошняга капіталістычнага класа — кулацтва, — гэтыя гады азначаны велізарнымі перамогамі соцыялізма ў нашай краіне.

ад сцягам разгорнутага наступлення соцыялізма і давядзення гэтага наступлення да канца партыя згуртавала рабочы клас і мільённыя масы сялянства.

ад гэтым сцягам мы вялі барацьбу за ажыццяўленне першай пяцігодкі. І як ні кракалі нашы ворагі аб немінучым краху пяцігодкі, партыя дабілася пераможнага завяршэння пяцігодкі за чатыры гады.

Цяпер наша краіна мае такую магутную прамысловасць, узброеную новой тэхнікай, такімі машынамі і здольна будаваць усё гэта ў далейшым ў такой колькасці, якая неабходна для тэхнічнага пераўзбраення ўсіх галін народнай гаспадаркі — і самой прамысловасці і сельскай гаспадаркі, і транспарта, і для ўмацавання абароназдольнасці краіны.

Поспехі выканання першай пяцігодкі падрыхтавалі базу для практычнага ажыццяўлення гігантскіх задач другой пяцігодкі, пяцігодкі поўнай ліквідацыі капіталістычных элементаў і класаў наогул.

Мы ўжо разгарнулі барацьбу за ажыццяўленне задач другой пяцігодкі, і даны з'езд павінен сказаць сваё канчатковае слова аб праграме другой пяцігодкі, пяцігодкі пабудовы бяскласавага соцыялістычнага грамадства.

ад сцягам разгорнутага наступлення супроць капіталістычных элементаў ішла з часу XVI партыйнага з'езда барацьба за ліквідацыю кулацтва як класа. У ажыццяўленні гэтай гістарычнай задачы мы адолелі пераможна нямала трудносцей на шляху соцыялістычнага будаўніцтва ў вёсцы. Даны з'езд сабраўся ў момант, калі калгасны лад у вёсцы канчаткова пераможны і крок за крокам дабівае астаткі кулацтва. Правільнай палітыкай і велізарнай арганізацыйнай работай партыі ў вёсцы, разгромам кулацтва і барацьбой за арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў і соўгасаў мы дабіліся буйнейшых поспехаў у сельскай гаспадарцы. Паказальнікам гэтых поспехаў з'яўляецца рэкордна высокі ўраджай апошняга года. Адкрылася і пачала ўжо ажыццяўляцца на практыцы перспектыва заможнага і культурнага жыцця для дзесяткаў мільёнаў калгаснікаў.

У нас яшчэ нямала нявырашаных задач. Мы яшчэ маем вельмі адсталыя галіны ў нашай гаспадарцы. Мы яшчэ далёка недастаткова прасунуліся наперад у справе асваення новай тэхнікі і новых вытворчасцяй, створаных за апошнія гады. Але адно бясспрэчна і відавочна — краіна Советаў пераможна пераадольвае ўсе і ўсякія труднасці на сваім шляху і няўхільна ідзе па шляху быстрага гаспадарчага і культурнага ўздыму, па шляху ўсё большага і большага ўздыму дабрабыту рабочых і сялянскіх мас. У гэтым заключаецца карэннае адрозненне будуючай соцыялізм краіны Советаў ад буржуазных дзяржаў з іх капіталістычным ладам.

Калі за ўсе гэтыя гады наша краіна нязменна ішла па шляху быстрага эканамічнага ўздыму, дык капіталістычныя краіны да гэтага часу не могуць выбрацца з ямы сусветнага эканамічнага крызіса, прынёсшага велізарнае павелічэнне галечы і беспрацоўя для рабочых і ўсёй працоўнай масы гэтых краін. Калі факты кожнага новага дня гавораць аб незлічоных і ўсё ўзрастаючых сілах соцыялізма ў нашай краіне, дык, з другога боку, сусветны эканамічны крызіс і ўзрастаючая рэвалюцыйная барацьба рабочых супроць капіталізма і дыктатуры буржуазіі даюць незлічоную колькасць доказаў наблíжэння краху буржуазна-капіталістычнага ладу.

Вось чаму ў нашай краіне у, рабочым класе і ва ўсёй масе працоўных моцна вера ў сваю справу, расце энтузіязм будаўнікоў соцыялізма. Рабочыя і калгасныя масы сустракаюць XVII з'езд ленінскай партыі з выключным уздымам. Наш з'езд будзе звязан тысячамі і тысячамі ніцяй з заводамі, фабрыкамі, шахтамі, калгасамі і соўгасамі, як з'езд, які выражае імкненні мільёнаў рабочых і калгаснікаў і іх цвёрдую волю к барацьбе за поўную перамогу соцыялізма ў нашай краіне. Наш з'езд падымае на новую, яшчэ больш высокую ступень мабілізацыю і згуртаванасць мас вакол большэвіцкай партыі, вакол правадыра і арганізатара нашых перамог—т. Сталіна. (Бурныя, доўгія апладысменты. Усе ўстаюць, крыкі «ўра»).

Наш з'езд знойдзе гарачы водгук за межамі Совецкага Саюза ў сэрцах мільёнаў пролетарыяў і прыгнечаных у калоніях. Звярачаючыся да іх, мы заяўляем: нашу барацьбу за перамогу соцыялізма мы неразрыўна звязваем з рэвалюцыйнай барацьбой рабочых усяго свету супроць капіталізма.

Калі сярод рабочых іншых краін мы маем многа мільёнаў верных прыяцеляў, дык у лагеры імперыялістычных сіл мы не можам не мець заклятых ворагаў. Ленін нас вучыў таму, што рана ці позна ў лагеры імперыялізма знойдуцца сілы, якія зноў пяройдуць да адкрытага нападу на краіну соцыялізма. За мінуўшыя гады нам ужо не раз прыходзілася лічыцца з набліжэннем ваеннай небяспекі. Цяпер, асабліва ў сувязі з абстаноўкай на Далёкім Усходзе, мы павінны ўзмацніць нашу пільнасць і гатоўнасць да абароны вялікіх заваяванняў Октябрскай рэвалюцыі. Няўхільна праводзячы палітыку міру і ўмацавання мірнага супрацоўніцтва з іншымі дзяржавамі, мы ў даны момант павінны праявіць асаблівыя клопаты аб боездольнасці нашай слаўнай Чырвонай арміі. (Бурныя апладысменты).

Даны з'езд збіраецца праз 10 год пасля смерці вялікага правадыра і арганізатара нашай партыі і соцыялістычнай рэволюцыі — Леніна. У радах нашай партыі няма і не можа быць чалавека, які не разумеў бы, што толькі на аснове правядзення ў жыццё ленінскага вучэння, на аснове ажыццяўлення ленінскай палітыкі партыя дабілася найвялікшых перамог за гэты перыяд.

У паслядоўным правядзенні ў жыццё ленінскага вучэння на практыцы — найвялікшая заслуга нашага Цэнтральнага Камітэта на чале з верным прадаўжальнікам ленінскай справы т. СТАЛІНЫМ. (Бурныя апладысменты).

За гэтыя гады партыя адбіла не адну атаку на яе ленінскую генеральную лінію з боку апартуністаў розных масцей. У гэтай барацьбе з правымі і «левымі» апартуністамі партыя яшчэ больш загартавалася. Партыя мабілізавана для таго, каб далей яшчэ настойлівей весці барацьбу з усімі і ўсякімі апартуністычнымі хістаннямі.

У апошні перыяд партыя правяла чыстку многіх сваіх арганізацый, за вастраючы барацьбу супроць чужых і прымазаўшыхся элементаў, супроць пераражджэнцаў і двурушнікаў, супроць парушальнікаў партыйнай і совецкай дысцыпліны. Наша партыя, не дапускаючы захаплення перамогамі, ставіць цяпер сваёй задачай — на аснове разгорнутай большэвіцкай самакрытыкі ўсямерна ўзмацніць барацьбу з недахопамі ў рабоце ўсіх арганізацый пролетарскай дыктатуры, узмацніць барацьбу з бюракратызмам ва ўсіх нашых органах і, перш за ўсё, у гаспадарча-совецкім апараце, падняць іх боездольнасць на ўзровень палітычных задач, якія стаяць перад намі. У вырашэнні баявых арганізацыйных задач будаўніцтва соцыялізма і ў далейшым узмацненні кіруючай ролі партыі на ўсім гэтым будаўніцтве — важнейшая задача з'езда.

Наша краіна стала краінай магутнай індустрыі, краінай калектывізацыі, краінай пераможнага соцыялізма.

Наша ленінская партыя, кіруючая ўсёй справай соцыялістычнага будаўніцтва, няўхільна расце і мацнее як авангард Комуністычнага Інтэрнацыянала.

Няхай жыве ленінская партыя і яе XVII з'езд!

Пад кіраўніцтвам ленінскага Цэнтральнага Камітэта на чале з т. Сталіным—наперад, да новых перамог! (Бурныя апладысменты, якія пераходзяць у авацыю. Усе ўстаюць).

На з'езд прыбыла 1.218 дэлегатаў з рашаючым голасам, прыкладна з 1.300 чакаемых дэлегатаў і выдана 695 дарадчых мандатаў. Па даручэнню Цэнтральнага Камітэта партыі абвяшчаю XVII з'езд адкрытым (апладысменты).

ПЕРШАЕ ПАСЯДЖЭННЕ

Адкрыццё XVII З'ЕЗДА ВКП(б) вылілася ў магутную грандыёзную дэманстрацыю адзінства большэвіцкай партыі і яе згуртаванасці вакол свайго вялікага правадыра тав. СТАЛІНА, вакол свайго галоўнага штаба — ленінскага Цэнтральнага Камітэта.

4 гадзіны 10 мінут... На трыбуне з'яўляюцца т. т. СТАЛІН і МОЛАТАЎ. З канца ў канец гігантскай но вапабудаванай залы, якая прадстаўляе сабой злучэнне двух самых вялікіх крамлёўскіх зал, быццам прабягае электрычная іскра. Тысячы дэлегатаў, ахопленыя адзіным парывам, рушымыя адзінай воляй, падымаюцца са сваіх месц. На працягу некалькіх мінут бушуе ўраган поўных захаплення прывітанняў у гонар правадыра партыі, правадыра міжнароднага рабочага класа т. Сталіна. Магутнае «ура» нібы спаборнічае з грамавымі воплескамі. А ўсё разам—і гул прывітальных выгукаў, і аглушальныя воплескі—зліваецца ў адну магутную гукавую хвалю.

Улягласся першая хваля авацый... Тав. Молатаў атрымлівае магчымасць прыступіць да сваёй уступнай прамовы.

Сцісла, ярка і выпукла агледае ён слаўны гістарычны шлях партыі ад XVI да XVII з'езда, шлях вялікай барацьбы і вялікіх перамог.

І калі т. Молатаў называе імя арганізатара пераможнага соцыялістычнага будаўніцтва, імя правадыра, імя СТАЛІНА, новая хваля, гарачая і бурная хваля авацый, хваля прывітальных воклічаў прабягае па зале.

Зноў падымаюцца са сваіх месц дэлегаты, зноў грыміць «ура», зноў ураган апладысментаў. І толькі-толькі ўлягласся другая хваля, толькі-толькі некалькі супакоілася зала як ужо зноў узрыў прывітанняў сатрасае яе скляпенні: тав. Молатаў упамянуў аб любімым дзецішчы большэвіцкай партыі, усяго рабочага класа, усёй совецкай краіны, аб грознай і непераможнай абароннiцы совецкіх граніц, аб Чырвонай арміі.

4 гадзіны 30 мінут.

Тав. Молатаў гаворыць заключныя словы сваёй уступнай прамовы:

— Няхай жыве ленінская партыя і яе XVII з'езд!

— Пад кіраўніцтвам ленінскага ЦК, на чале з т. СТАЛІНЫМ—наперад, да новых перамог!

Новая авацыя, працяжная і бурная. Калі апладысменты і прывітальныя выгукі сціхаюць, т. Молатаў, паведаміўшы аб тым, што на з'езд з чакаемых 1.300 дэлегатаў з рашаючым голасам прыбыла 1.218, абвяшчае XVII з'езд ВКП(б) адкрытым.

З'езд пераходзіць да выбараў сваіх кіруючых органаў.

Тав. Хрушчоў па даручэнню нарады прадстаўнікоў дэлегацый усіх рэспублік, краёў і абласцей прапануе выбраць прэзідыум у складзе 45 таварышоў. Прапанова аднагалосна прымаецца.

Выбары ператвараюцца ў знамянальную і бурную дэманстрацыю. Пры ўпамінанні імя т. Сталіна ўся зала ўстае і новай авацыяй, доўгай і захапляючай, падкрэслівае тыя пачуцці гарачай любві і непахіснай адданасці, якія кожны большэвік адчувае да свайго правадыра, увасабляючага несакрушальную магутнасць партыі.

Бурнымі авацыямі сустракаюцца галай імёны лепшых саратнікаў Сталіна—т. т. МОЛАТАВА, КАГАНОВІЧА, ВАРАШЫЛАВА, ОРДЖАНІКІДЗЕ, КАЛІНІНА, КІРАВА, КАСІОРА, ПОСТЫШАВА. Таксама бурнай авацыяй з'езд сустракае імя Н. К. КРУПСКАЙ.

ПРЭЗІДЫУМ З'ЕЗДА

У склад прэзідыума аднагалосна выбраны т. т.:

Андрэеў, Бауман, Берыя, Варэйкіс, Варашылаў, Гамарнік, Гікало, Жданаў, Іваноў В., Ікрамаў, Кабакоў, Кагановіч, Калінін, Кіраў, Касіор, Косараў, Крупская, Куйбышаў, Лаўрэнцеў, Мануільскі, Мікаян, Мірзаян, Молатаў, Нікалаева К., Носаў, Орджанікідзе, Петроўскі, Постышаў, Птуха, Разумаў, Румянцаў, Рудзутак, Рындзін, Сталін, Супімаў, Ульянава М. І., Хатаевіч, Хрушчоў, Чудаў, Чубар, Швэрнік, Шэбалдаеў, Шкіратаў, Шубрыкаў, Эйхе.

САКРАТАРЫЯТ

У сакратарыят выбіраецца 17 т. т.: Анціпаў, Багіраў, Быкін, Вегер, Дземчэнка, Еўдакімаў, Ежоў, Енукідзе, Калыгіна, Лепа, Любчэнка, Пятніцкі, Саркіс, Семёнаў, Уграў, Штэйнгарт, Яраслаўскі.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАМІСІЯ

У рэдакцыйную камісію выбраны 11 т. т.:

Стэцкі, Мехліс, Паскрэбышаў, Таўстуха, Бройда, Кнорын, Крыніцкі, Папоў, Позерн, Меерзон, Берднікаў.

МАНДАТНАЯ КАМІСІЯ

Мандатная камісія выбрана ў складзе наступных 16 т. т.:

Ежоў, Бальян, Ербанаў, Калмыкоў, Левін, Міхайлаў, Петэрс, Палонскі, Папок, Пеўзняк, Садвакасаў, Фамін, Ханджан, Чэрняўскі, Шэстакоў, Шабурава.

***

З'езд зацвярджае наступны парадак дня:

1. Справаздачныя даклады: ЦК ВКП(б) — дакладчык тав. СТАЛІН, Цэнтральнай рэвізійнай камісіі — дакладчык т. ВЛАДЗІМІРСКІ, ЦКК-РСІ—дакладчык т. РУДЗУТАК, дэлегацыі ВКП(б) ў ВККІ—дакладчык т. МАНУІЛЬСКІ.
2. План другой пяцігодкі — дакладчыкі т. т. Молатаў і Куйбышаў.
3. Арганізацыйныя пытанні (партыйнае і совецкае будаўніцтва)—дакладчык т. Кагановіч.
4. Выбары цэнтральных органаў партыі.

Члены прэзідыума займаюць свае месцы.

— Слова мае т. Сталін...

З'езд стоячы вітае правадыра непераможнай партыі Леніна. Авацыі, перарываемыя выгукамі дэлегатаў —«Няхай жыве наш СТАЛІН!», «Ура СТАЛІНУ!»—цягнуцца доўгія мінуты; яны сціхаюць толькі на імгненне, каб з новай сілай загрымець пад гулкімі скляпеннямі залы.

4 гадзіны прадаўжаўся даклад т. Сталіна, перарываемы бурнымі апладысментамі, калі правадыр рабочага класа гаварыў аб задачах партыі, і аглушальным смехам, які гучаў моцна і ўпэўнена кожны раз, калі т. Сталін гаварыў аб ворагах рабочага класа, аб апартуністах, аб людзях, якія перашкаджаюць нашаму далейшаму поступу наперад.

І калі т. Сталін закончыў свой даклад словамі: «Няхай жыве вялікі і непераможны сцяг Маркса-Энгельса-Леніна», з'езд зноў разразіўся громам апладысментаў. Доўгія мінуты прадаўжалася авацыя. Дэлегаты стоячы віталі т. Сталіна.

Затым раздаецца ва ўсёй зале спеў «Інтэрнацыянала».

Магутна гучэў пролетарскі гімн, і пасля яго з новай сілай грымелі апладысменты ў гонар правадыра партыі т. Сталіна.

Сёння пасяджэнне пачынаецца ў 11 гадзін раніцы дакладам рэвізійнай камісіі.

СПРАВАЗДАЧНЫ ДАКЛАД тав. СТАЛІНА XVII З'ЕЗДУ ПАРТЫІ АБ РАБОЦЕ ЦК ВКП(б)

нентаў Еўропы і Амерыкі. Я гавару аб сапраўдным дэмпінгу, які практыкуецца цяпер амаль усімі «цывілізаванымі» дзяржавамі, аб чым благаразумна захоўваюць маўчанне гэтыя храбрыя і благародныя дэпутаты.

Зразумела таксама, што гэтыя суправаджаючыя прамысловы крызіс, руйнуючыя з'явы, якія разыграліся па-за сферай вытворчасці, не маглі ў сваю чаргу не зрабіць уплыву на ход прамысловага крызіса ў сэнсе яго ўсугублення і ўскладнення.

Такава агульная карціна руху прамысловага крызіса.

Вось некаторыя лічбы з афіцыяльных матэрыялаў, ілюструючыя рух прамысловага крызіса за справаздачны перыяд.

Аб'ём прамысловай прадукцыі ў процантах к 1929 году

	1929 год	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
СССР	100	129,7	161,9	184,7	201,6
ПАЗШ	100	80,7	68,1	53,8	64,9
Англія	100	92,4	83,8	83,8	86,1
Германія	100	88,3	71,7	59,8	66,8
Францыя	100	100,7	89,2	69,1	77,4

Гэта табліца, як бачыце, сама гаворыць за сябе.

У той час, як прамысловасць асноўных капіталістычных краін падала з года ў год у параўнанні з узроўнем 1929 г. і толькі ў 1933 г. пачала крыху аправіляцца, далёка яшчэ не дасягнуўшы, аднак, узроўню 1929 г., прамысловасць СССР расла з года ў год, перажываючы працэс бесперапыннага пад'ёму.

У той час, як прамысловасць асноўных капіталістычных краін паказвае ў сярэднім скарачэнне аб'ёму сваёй прадукцыі к канцу 1933 г. у параўнанні з узроўнем 1929 г. на 25 проц. і больш, прамысловасць СССР вырасла за гэты час больш, чым удвая, г. зн. больш, чым на 100 проц. (Апладысменты).

Можа паказацца, судзячы па гэтай табліцы, што з чатырох капіталістычных краін Англія знаходзіцца ў найбольш спрыяючым становішчы. Але гэта не зусім верна. Калі ўзяць прамысловасць гэтых краін і параўнаць яе з даваенным узроўнем, то карціна атрымліваецца некалькі іншая:

Вось адпаведная табліца:

Аб'ём прамысловай прадукцыі ў процантах к даваеннаму ўзроўню

	1913 год	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
СССР	100	194,3	252,1	314,7	359,0	391,9
ПАЗШ	100	170,2	137,3	115,9	91,4	110,2
Англія	100	99,1	91,5	83,0	82,5	85,2
Германія	100	113,0	99,8	81,0	67,6	75,4
Францыя	100	139,0	140,0	124,0	96,1	107,6

Як бачыце, прамысловасць Англіі і Германіі ўсё яшчэ не дасягнула даваеннага ўзроўню, тады як ПАЗШ і Францыя перавысілі яго на некалькі процантаў, а СССР падняў-павялічыў сваю прамысловую прадукцыю за гэты перыяд у параўнанні з даваенным узроўнем больш, чым на 290 проц. (Апладысменты).

Але з гэтых табліц следуе яшчэ адзін вывад.

У той час, як прамысловасць асноўных капіталістычных краін увесь час падала, пачынаючы з 1930 г. і асабліва з 1931 г., дайшоўшы ў 1932 г. да ніжэйшага пункту, — у 1933 годзе яна пачала ачуняваць і падымацца ўгару. Калі ўзяць месячныя даныя за 1932 і 1933 гады, то яны гавораць аб тым, што прамысловасць гэтых краін дасягнула найбольшага падзення ў сярэдзіне лета 1932 г.

Што гэта значыць?

Гэта значыць, што прамысловасць асноўных капіталістычных краін ужо прайшла, відаць, ніжэйшы пункт падзення і не вярталася да яго на працягу 1933 года.

Некаторыя схільны прыпісваць гэту з'яву выключна ўплыву штучных фактараў, накшталт ваенна-інфляцыйнай кан'юнктуры. Не можна адмаўляць, што ваенна-інфляцыйная кан'юнктура адыгрывае тут не малую ролю. Гэта асабліва верна ў адносінах Японіі, дзе гэты штучны фактар з'яўляецца асноўнай і вызначаючай сілай некаторага ажыўлення ў некаторых, пераважна ваенных галінах прамысловасці. Але было-б грубай памылкай тлумачыць усё ваенна-інфляцыйнай кан'юнктурай. Такое тлумачэнне было-б няправільным хоць-бы таму, што апісаныя мною змены ў прамысловасці назіраюцца не ў асобных, выпадковых раёнах, а ва ўсіх або амаль ва ўсіх прамысловых краінах, у тым ліку ў краінах з устойлівай валютай. Відавочна, што побач з ваенна-інфляцыйнай кан'юнктурай тут мае месца таксама дзеянне ўнутраных эканамічных сіл капіталізма.

Капіталізму ўдалося некалькі аблягчыць становішча прамысловасці за кошт рабочых—шляхам паглыблення іх эксплаатацыі праз узмацненне інтэнсіўнасці іх працы; за кошт фермераў — шляхам правядзення палітыкі самых нізкіх цэн на прадукты іх працы, харчаванне і збольшага сыравіну; за кошт сялян калоній і эканамічна слабых краін — шляхам яшчэ большага зніжэння цэн на прадукты іх працы, галоўным чынам на сыравіну, а таксама на харчаванне.

Ці значыць гэта, што мы маем пераход ад крызіса да звычайнай дэпрэсіі, якая цягне за сабой новы пад'ём і росквіт прамысловасці? Не, не значыць. Ва ўсякім выпадку, у дадзены момант няма ніякіх даных, прамых або ўскосных, якія-б гаварылі аб наступленні прамысловага пад'ёму ў капіталістычных краінах. Больш таго, судзячы па ўсім, такіх даных не можа быць, па крайняй меры ў бліжэйшы час. Іх не можа быць, паколькі працягваюць дзейнічаць усе тыя неспрыяючыя ўмовы, якія не даюць прамысловасці ў капіталістычных краінах падняцца колькі-небудзь сур'ёзна ўгару. Гутарка ідзе аб агульным крызісе капіталізма, ва ўмовах якога праходзіць эканамічны крызіс, хранічнай недагрузцы прадпрыемстваў, хранічным масавым беспрацоўі, пераплятанні прамысловага крызіса з крызісам сельска-гаспадарчым, адсутнасці тэндэнцый да колькі-небудзь сур'ёзнага абнаўлення асноўнага капітала, якое звычайна прадвяшчае наступленне пад'ёму і т. д. і т. п.

Відавочна, што мы маем справу з пераходам ад пункту найбольшага ўпадку прамысловасці, ад пункту найбольшай глыбіні прамысловага крызіса—да дэпрэсіі, але не да звычайнай дэпрэсіі, а да дэпрэсіі асобага роду, якая не вядзе да новага пад'ёму і росквіту прамысловасці, але і не адкідвае яе назад да пункту найбольшага ўпадку.

2. АБВАСТРЭННЕ ПАЛІТЫЧНАГА СТАНОВІШЧА У КАПІТАЛІСТЫЧНЫХ КРАІНАХ

Рэзультатам зацяжнога эканамічнага крызіса з'явілася нябачнае дагэтуль абвастрэнне палітычнага становішча капіталістычных краін як унутры гэтых краін, так і паміж імі.

Узмацненне барацьбы за знешнія рынкі, знішчэнне апошніх астаткаў свабоднага гандлю, забаронныя мытныя пошліны, гандлёвая вайна, валютная вайна, дэмпінг і многія іншыя аналагічныя мерапрыемствы, дэманструючыя крайні нацыяналізм у эканамічнай палітыцы, абвастрылі да крайнасці адносіны паміж краінамі, стварылі глебу для ваенных сутычак і паставілі на чаргу вайну, як сродак новага перадзелу свету і сфер уплыву на карысць больш моцных дзяржаў.

Вайна Японіі з Кітаем, акупацыя Маньчжурыі, выхад Японіі з Лігі нацый і прасоўванне ў Паўночны Кітай—яшчэ больш абвастрылі становішча. Узмацненне барацьбы за Ціхі акіян і рост марскіх узбраенняў у Японіі, ПАЗШ, Англіі, Францыі з'явіліся вынікам гэтага абвастрэння.

Выхад Германіі з Лігі нацый і прывід рэваншу далі новы штуршок да абвастрэння становішча і росту ўзбраенняў у Еўропе.

Не дзіва, што буржуазны пацыфізм цягне цяпер жаласнае існаванне, а балбатня аб раззбраенні замяняецца «дзелавымі» размовамі аб узбраенні і даўзбраенні.

Зноў, як і ў 1914 годзе, на першы план выстаўляюцца партыі ваяўнічага імперыялізма, партыі вайны і рэваншу.

Справа яўным чынам ідзе да новай вайны.

Яшчэ больш абвастраецца, з прычыны дзеяння тых-жа фактараў, унутранае становішча капіталістычных краін. 4 гады прамысловага крызісу знясілілі і давялі да роспачы рабочы клас. 4 гады сельска-гаспадарчага крызісу канчаткова разарылі бедныя праслойкі сялянства не толькі ў асноўных капіталістычных краінах, але і—асабліва—у залежных і каланіяльных краінах. Гэта факт, што, не гледзячы на ўсякія ўхітрасці статыстыкі, накіраваныя на тое, каб паменшыць памеры беспрацоўя, колькасць беспрацоўных па афіцыяльных даных буржуазных устаноў даходзіць у Англіі да 3 мільёнаў, у Германіі — да 5 млн., у ПАЗШ — да 10 млн., не гаворачы ўжо аб другіх краінах Еўропы. Дабаўце да гэтага часткова беспрацоўных, колькасць якіх пераўзыходзіць дзесятак мільёнаў, дабаўце мільённыя масы разараных сялян, — і вы атрымаеце прыблізную карціну патрэбы і роспачы працоўных мас. Народныя масы не дайшлі яшчэ да таго, каб пайсці на штурм капіталізма, але ідэя штурму спее ў свядомасці людзей, — у гэтым наўрад ці можа быць сумненне. Аб гэтым красамоўна гавораць хоць-бы такія факты, як іспанская рэвалюцыя, звергнуўшая фашысцкі рэжым, і пашырэнне раёнаў Савецкага Кітая, чаго не ў сілах спыніць аб'яднаная контррэвалюцыя кітайскай і замежнай буржуазіі.

Гэтым, уласна, і тлумачыцца, што пануючыя класы капіталістычных краін старанна знішчаюць або зводзяць на нішто апошнія астаткі парламентарызма і буржуазнай дэмакратыі, якія могуць быць выкарыстаны рабочым класам у яго барацьбе супроць прыгнятальнікаў, заганяюць у падполле камуністычныя партыі і пераходзяць да адкрыта тэрарыстычных метадаў захавання сваёй дыктатуры.

Шавінізм і падрыхтоўка вайны, як асноўныя элементы знешняй палітыкі, ціск рабочага класа і тэрор у галіне ўнутранай палітыкі, як неабходны сродак для ўмацавання тылу будучых ваенных франтоў, — вось што асабліва займае цяпер сучасных імперыялістычных палітыкаў.

Не дзіва, што фашызм стаў цяпер найбольш модным таварам сярод ваяўнічых буржуазных палітыкаў. Я гавару не толькі аб фашызме ўвогуле, але перш за ўсё аб фашызме германскага тыпу, які няправільна называецца нацыянал-сацыялізмам, бо пры самым старанным разглядзе нельга выявіць у ім нават атома сацыялізма.

У сувязі з гэтым перамогу фашызма ў Германіі трэба разглядаць не толькі як прыкмету слабасці рабочага класа і рэзультат здрады сацыял-дэмакратыі рабочаму класу, якая расчысціла дарогу фашызму. Яе трэба разглядаць таксама як прыкмету слабасці буржуазіі, як прыкмету таго, што буржуазія ўжо не ў сілах уладарыць старымі метадамі парламентарызма і буржуазнай дэмакратыі, з прычыны чаго яна вымушана прыбегнуць ва ўнутранай палітыцы да тэрарыстычных метадаў кіравання, — як прыкмету таго, што яна не ў сілах больш знайсці выхад з цяперашняга становішча на базе мірнай знешняй палітыкі, з прычыны чаго яна вымушана прыбегнуць да палітыкі вайны.

Такое становішча.

Як бачыце, справа ідзе да новай імперыялістычнай вайны, як выхаду з цяперашняга становішча.

Вядома, няма падстаў меркаваць, што вайна можа даць сапраўдны выхад. Наадварот, яна павінна яшчэ больш заблытаць становішча. Больш таго, яна напэўна развяжа рэвалюцыю і паставіць пад пытанне самае існаванне капіталізма ў радзе краін, як гэта мела месца ў ходзе першай імперыялістычнай вайны. І калі, не гледзячы на вопыт першай імперыялістычнай вайны, буржуазныя палітыкі ўсё-ж хапаюцца за вайну, як тапелец за саломінку, то гэта значыць, што яны канчаткова заблыталіся, дайшлі да тупіка і гатовы кінуцца ўніз галавой у бяздонне.

Не лішне таму разгледзець коратка тыя планы арганізацыі вайны, якія выношваюцца цяпер у колах буржуазных палітыкаў.

Адны думаюць, што вайну трэба арганізаваць супроць адной з вялікіх дзяржаў. Яны думаюць нанесці ёй знішчальнае паражэнне і палепшыць свае справы за яе кошт. Дапусцім, што яны арганізуюць такую вайну. Што з гэтага можа атрымацца? Як вядома, у часе першай імперыялістычнай вайны таксама хацелі знішчыць адну з вялікіх дзяржаў — Германію — і нажыцца за яе кошт. А што з гэтага выйшла? Германію яны не знішчылі, але ў Германіі пасеялі такую нянавісць да пераможцаў і стварылі такую багатую глебу для рэваншу, што да гэтага часу не могуць, ды, мабыць, не хутка яшчэ змогуць расхлёбаць тую агідную кашу, якую заварылі. Затое атрымалі разгром капіталізма ў Расіі, перамогу пралетарскай рэвалюцыі ў Расіі і — вядома — Савецкі Саюз. Дзе гарантыя, што другая імперыялістычная вайна дасць ім «лепшыя» рэзультаты, чым першая? Ці не вярней будзе меркаваць адваротнае?

Другія думаюць, што вайну трэба арганізаваць супроць адной з краін, слабай у ваенных адносінах, але якая ўяўляе з сябе шырокі рынак збыту, — напрыклад, супроць Кітая, які, да таго-ж, аказваецца, нельга назваць дзяржавай у строгім сэнсе слова, а ўяўляе толькі «неарганізаваную тэрыторыю», якая мае патрэбу ў тым, каб яе захапілі моцныя дзяржавы. Яны, відавочна, хочуць канчаткова падзяліць яго і палепшыць свае справы за яго кошт. Дапусцім, што яны арганізуюць такую вайну. Што з гэтага можа атрымацца? Вядома, што ў пачатку XIX стагоддзя гэтак-жа глядзелі на Італію і Германію, як цяпер глядзяць на Кітай, г. зн. лічылі іх «неарганізаванымі тэрыторыямі», а не дзяржавамі, і заняволівалі іх. А што з гэтага атрымалася? Атрымалася, як вядома, тое, што Германія і Італія дабіліся незалежнасці і аб'ядналіся ў самастойныя дзяржавы. Атрымалася ўзмацненне нянавісці ў сэрцах народаў гэтых краін да прыгнятальнікаў, рэзультаты якой не зжыты і, мабыць, не хутка будуць зжыты. Пытаецца: дзе гарантыя, што таго-ж не атрымаецца ў рэзультаце імперыялістычнай вайны супроць Кітая?

Трэція думаюць, што вайну павінна арганізаваць «вышэйшая раса», скажам, германская «раса» супроць «ніжэйшай расы», перш за ўсё супроць славян, што толькі такая вайна можа даць выхад са становішча, бо прызванне «вышэйшай расы» ў тым, каб апладняць «ніжэйшую расу» і ўладарыць над ёй. Дапусцім, што гэта дзіўная тэорыя, такая-ж далёкая ад навукі, як неба ад зямлі, — дапусцім, што гэта дзіўная тэорыя будзе праведзена ў жыццё. Што з гэтага можа атрымацца? Вядома, што старажытны Рым глядзеў на продкаў цяперашніх германцаў і французаў гэтак-жа, як глядзяць цяпер прадстаўнікі «вышэйшай расы» на славянскія плямёны. Вядома, што стары Рым трэціраваў іх, як «ніжэйшую расу», як «варвараў», прызваных быць у вечным падпарадкаванні «вышэйшай расе», «вялікаму Рыму», прычым, паміж намі кажучы, стары Рым меў для гэтага некаторую падставу, чаго нельга сказаць аб прадстаўніках цяперашняй «вышэйшай расы». (Гром апладысментаў).

А што з гэтага выйшла? Выйшла тое, што нерымляне, г. зн. усе «варвары», аб'ядналіся супроць агульнага ворага і з грохатам перавярнулі Рым. Пытаецца: дзе гарантыя, што прэтэнзіі прадстаўнікоў цяперашняй «вышэйшай расы» не прывядуць да тых-жа плачэўных рэзультатаў? Дзе гарантыя, што фашысцкім палітыкам-літаратарам у Берліне пашанцуе больш, чым старым і выпрабаваным заваёўнікам у Рыме? Ці не вярней будзе меркаваць адваротнае?

Нарэшце, чацвёртыя думаюць, што вайну трэба арганізаваць супроць СССР. Яны думаюць разбіць СССР, падзяліць яго тэрыторыю і пажывіцца за яго кошт. Было-б памылкова думаць, што так думаюць толькі некаторыя ваенныя колы ў Японіі. Нам вядома, што такія планы выношваюцца ў кіруючых палітычных колах некаторых дзяржаў Еўропы. Дапусцім, што гэтыя паны пяройдуць ад слоў да справы. Што з гэтага можа атрымацца? Наўрад ці можна сумнявацца, што гэта вайна будзе самай небяспечнай для буржуазіі вайной. Яна будзе самай небяспечнай не толькі таму, што народы СССР будуць біцца на смерць за заваяванні рэвалюцыі. Яна будзе самай небяспечнай для буржуазіі яшчэ таму, што вайна будзе адбывацца не толькі на франтах, але і ў тылу ў праціўніка. Буржуазія можа не сумнявацца, што шматлікія прыяцелі рабочага класа СССР у Еўропе і Азіі пастараюцца ўдарыць у тыл сваім прыгнятальнікам, якія зацеялі злачынную вайну супроць бацькаўшчыны рабочага класа ўсіх краін. І хай не крыўдуюць на нас паны буржуа, калі яны на другі дзень пасля такой вайны не далічацца некаторых блізкіх ім урадаў, цяпер шчасліва царствуючых «міласцю божай». (Гром апладысментаў). Адна такая вайна супроць СССР ужо была, калі ўспомніце, 15 год таму назад. Як вядома, усімі паважаны Чэрчыль прыбраў тады гэту вайну ў паэтычную формулу —«нашэсціе чатырнаццаці дзяржаў». Вы памятаеце, вядома, што гэта вайна згуртавала ўсіх працоўных нашай краіны ў адзіны лагер самаахвярных байцоў, якія грудзьмі абаранялі сваю рабоча-сялянскую бацькаўшчыну ад знешніх ворагаў. Вы ведаеце, чым яна скончылася. Яна скончылася выгнаннем інтэрвентаў з нашай краіны і стварэннем рэвалюцыйных «камітэтаў дзеяння» ў Еўропе. Наўрад ці можна сумнявацца, што другая вайна супроць СССР прывядзе да поўнага паражэння нападаючых, да рэвалюцыі ў радзе краін Еўропы і Азіі і разгрому буржуазна-памешчыцкіх урадаў гэтых краін.

Такавы ваенныя планы заблытаўшыхся буржуазных палітыкаў.

Як бачыце, яны не блешчуць ні розумам, ні доблесцю. (Апладысменты).

Але калі буржуазія выбірае шлях вайны, то рабочы клас капіталістычных краін, давездзены да роспачы чатырохгадовым крызісам і беспрацоўем, становіцца на шлях рэвалюцыі. Гэта значыць, што спее і будзе наспяваць рэвалюцыйны крызіс. І рэвалюцыйны крызіс будзе нарастаць тым хутчэй, чым больш будзе заблытвацца буржуазія ў сваіх ваенных камбінацыях, чым часцей яна будзе прыбягаць да тэрарыстычных метадаў барацьбы супроць рабочага класа і працоўных сялян.

Некаторыя таварышы думаюць, што паколькі ёсць рэвалюцыйны крызіс, буржуазія павінна напасці ў бязвыхаднае становішча, што яе канец, стала быць, прадвызначан ужо, што перамога рэвалюцыі тым самым ужо забяспечана і што ім застаецца толькі чакаць падзення буржуазіі і пісаць пераможныя рэзалюцыі. Гэта глыбокая памылка. Перамога рэвалюцыі ніколі не прыходзіць сама. Яе трэба падрыхтаваць і заваяваць. А падрыхтаваць і заваяваць яе можа толькі моцная пралетарская рэвалюцыйная партыя. Бываюць моманты, калі становішча—рэвалюцыйнае, улада буржуазіі хістаецца да самых асноў, а перамога рэвалюцыі ўсё-ж не прыходзіць, бо няма ў наяўнасці рэвалюцыйнай партыі пралетарыята, дастаткова моцнай і аўтарытэтнай для таго, каб павесці за сабой масы і ўзяць уладу ў свае рукі.

Было-б неразумна думаць, што падобныя «выпадкі» не могуць мець месца.

Не лішне было-б у сувязі з гэтым успомніць вешчыя словы Леніна аб рэвалюцыйным крызісе, сказаныя ім на другім кангрэсе Комінтэрна:

«Мы падышлі цяпер к пытанню аб рэвалюцыйным крызісе, як аснове нашага рэвалюцыйнага дзеяння. І тут трэба перш за ўсё, адзначыць дзве нашыраныя памылкі. З аднаго боку, буржуазныя эканамісты паказваюць гэты крызіс, як просты «непакой», паводле прыгожага выразу англічан. З другога боку, часамі рэвалюцыянеры стараюцца даказаць, што крызіс абсалютна бязвыхадны. Гэта памылка. Абсалютна бязвыхаднага становішча не бывае. Буржуазія вядзе сябе, як абнаглелы і страціўшы галаву драпежнік, яна робіць глупства за глупствам, абвастраючы становішча, паскараючы сваю пагібель. Усё гэта так. Але нельга «даказаць», што няма абсалютна ніякай магчымасці, каб яна не ўсыпіла такую-то меншасць эксплаатуемых такімі-то ўступачкамі, каб яна не падавіла такі-то рух або паўстанне такой-то часткі прыгнечаных і эксплаатуемых. Прабаваць «даказаць» наперад «абсалютную» бязвыхаднасць было-б пустым педанцтвам або гульнёй у паняцці і ў славечкі. Сапраўдным «доказам» у гэтым і падобных пытаннях можа быць толькі практыка. Буржуазны лад ва ўсім свеце перажывае найвялікшы рэвалюцыйны крызіс. Трэба «даказаць» цяпер практыкай рэвалюцыйных партый, што ў іх дастаткова свядомасці, арганізаванасці, сувязі з эксплаатуемымі масамі, рашучасці, умення, каб выкарыстаць гэты крызіс для паспяховай, для пераможнай рэвалюцыі». (Ленін. 1920 г. том XXV, стар. 340-341).

3. АДНОСІНЫ ПАМІЖ СССР І КАПІТАЛІСТЫЧНЫМІ ДЗЯРЖАВАМІ

Лёгка зразумець, да чаго цяжка было СССР праводзіць сваю мірную палітыку ў гэтай, атручанай міязмамі ваенных камбінацый, атмасферы.

У абстаноўцы гэтай прадваеннай свістапляскі, ахапіўшай цэлы рад краін, СССР прадаўжаў стаяць за гэтыя гады цвёрда і непахісна на сваіх мірных пазіцыях, змагаючыся з пагрозай вайны, змагаючыся за захаванне міру, ідучы насустрач тым краінам, якія стаяць так ці інакш за захаванне міру, выкрываючы і зрываючы маску з тых, хто рыхтуе, правацыруе вайну.

На што разлічваў СССР у гэтай цяжкай і складанай барацьбе за мір?

а) На сваю растучую гаспадарчую і палітычную магутнасць.

б) На маральнае падтрыманне мільённых мас рабочага класа ўсіх краін, кроўна зацікаўленага ў захаванні міру.

в) На развяжлівасць тых краін, якія не зацікаўлены па тых ці іншых матывах у парушэнні міру і якія хочуць развіць гандлёвыя адносіны з такім спраўным контрагентам, як СССР.

г) Нарэшце—на нашу слаўную армію, гатовую абараняць краіну ад наскокаў звонку.

На гэтай базе ўзнікла наша кампанія за заключэнне пакта аб ненападзе і пакта аб вызначэнні нападаючай стараны з суседнімі дзяржавамі. Вы ведаеце, што гэта кампанія мела поспех. Як вядома, пакт аб ненападзе заключан не толькі з большасцю нашых суседніх дзяржаў на Захадзе і Поўдні, у тым ліку з Фінляндыяй і Польшчай, але і з такімі краінамі, як Францыя, Італія, а пакт аб вызначэнні нападаючай стараны—з тымі-ж суседнімі дзяржавамі, уключаючы сюды і Малую Антанту.

На гэтай-жа базе ўмацавалася дружба паміж СССР і Турцыяй, палепшыліся адносіны і сталі бясспрэчна здавальняючымі паміж СССР і Італіяй, палепшыліся адносіны з Францыяй, Польшчай і іншымі балтыцкімі дзяржавамі, аднаўлены адносіны з ПАЗШ, Кітаем і т. д.

З раду фактаў, адлюстроўваючых поспехі мірнай палітыкі СССР, трэба адзначыць і вылучыць два факты, якія маюць, бясспрэчна, сур'ёзнае значэнне.

1) Я маю на ўвазе, папершае, той пералом к лепшаму ў адносінах паміж СССР і Польшчай, паміж СССР і Францыяй, які адбыўся ў апошні час. У мінулым, як вядома, з Польшчай былі ў нас няважныя адносіны. У Польшчы забівалі прадстаўнікоў нашай дзяржавы. Польшча лічыла сябе бар'ерам заходніх дзяржаў супроць СССР. На Польшчу разлічвалі ўсе і ўсякія імперыялісты, як на перадавы атрад, у выпадку ваеннага нападу на СССР. Не лепш стаяла справа з адносінамі паміж СССР і Францыяй. Даволі ўспомніць факты з гісторыі суда над шкодніцкай групай Рамзіна ў Маскве, каб аднавіць у памяці карціну ўзаемаадносін паміж СССР і Францыяй. І вось гэтыя непажаданыя адносіны пачынаюць паступова знікаць. Яны замяняюцца іншымі адносінамі, якія нельга назваць інакш, як адносінамі збліжэння. Справа не толькі ў тым, што мы падпісалі пакт аб ненападзе з гэтымі краінамі, хоць сам па сабе пакт мае сур'ёзнейшае значэнне. Справа перш за ўсё ў тым, што атмасфера, заражоная ўзаемным недавер'ем, пачынае рассейвацца. Гэта не значыць, вядома, што намеціўшыйся працэс збліжэння можна разглядаць, як дастаткова моцны, забяспечваючы канчатковы поспех справы. Нечаканасці і зігзагі палітыкі, напрыклад, у Польшчы, дзе антысавецкія настроі яшчэ моцны, далёка яшчэ нельга лічыць выключанымі. Але пералом к лепшаму ў нашых адносінах, незалежна ад яго рэзультатаў у будучым,—ёсць факт, заслугоўваючы таго, каб адзначыць і высунуць яго наперад, як фактар паляпшэння справы міру.

Дзе прычына гэтага пералому, чым ён стымулюецца?

Перш за ўсё ростам сілы і магутнасці СССР.

У наш час са слабымі не прынята лічыцца, — лічацца толькі з моцнымі. А затым — некаторымі зменамі ў палітыцы Германіі, адлюстроўваючы рост рэваншысцкіх і імперыялісцкіх настрояў у Германіі.

Некаторыя германскія палітыкі гавораць па гэтаму поваду, што СССР арыентуецца цяпер на Францыю і Польшчу, што з праціўніка Версальскага дагавора ён стаў яго прыхільнікам, што гэта перамена тлумачыцца устанаўленнем фашысцкага рэжыму ў Германіі. Гэта няверна. Вядома, мы далёкі ад таго, каб захапляцца фашысцкім рэжымам у Германіі. Але справа тут не ў фашызме, хоць-бы таму, што фашызм, напрыклад, у Італіі не перашкодзіў СССР устанавіць найлепшыя адносіны з гэтай краінай. Справа таксама не ў мнімых зменах у нашых адносінах да Версальскага дагавора. Не нам, перанёсшым ганьбу Брэсцкага міру, апяваць версальскі дагавор. Мы не згодны толькі з тым, каб з-за гэтага дагавора свет быў увергнут у бяздонне новай вайны. Тое-ж самае трэба сказаць аб мнімай пераарыентацыі СССР. У нас не было арыентацыі на Германію, таксама як у нас няма арыентацыі на Польшчу і Францыю. Мы арыентаваліся ў мінулым і арыентуемся зараз на СССР і толькі на СССР. (Бурныя апладысменты). І калі інтарэсы СССР патрабуюць збліжэння з тымі ці іншымі краінамі, незацікаўленымі ў парушэнні міру, мы ідзем на гэту справу без хістання.

Не, не ў тым справа. Справа ў змене палітыкі Германіі. Справа ў тым, што яшчэ перад прыходам да ўлады цяперашніх германскіх палітыкаў, асабліва-ж пасля іх прыходу — у Германіі пачалася барацьба паміж двума палітычнымі лініямі, паміж палітыкай старой, атрымаўшай адбітак у вядомых дагаворах СССР з Германіяй, і палітыкай «новай», нагадваючай у асноўным палітыку былога германскага кайзера, які акупаваў адзін час Украіну і прадпрыняў паход супроць Ленінграда, ператварыўшы Прыбалтыцкія краіны ў плацдарм для такога паходу, прычым «новая» палітыка яўным чынам бярэ верх над старой. Нельга лічыць выпадковасцю, што людзі «новай» палітыкі бяруць ва ўсім перавагу, а прыхільнікі старой палітыкі аказаліся ў апале. Невыпадкова таксама вядомае выступленне Гугенберга ў Лондане, таксама як невыпадковы не менш вядомыя дэкларацыі Розенберга, кіраўніка знешняй палітыкі кіруючай партыі Германіі. Вось у чым справа, таварышы.

2) Я маю на ўвазе, падругое, аднаўленне нармальных адносін паміж СССР і Злучанымі Штатамі Паўночнай Амерыкі. Не можа быць сумнення, што гэты акт мае сур'ёзнейшае значэнне ва ўсёй сістэме міжнародных адносін. Справа не толькі ў тым, што ён падымае шансы справы захавання міру, паляпшае адносіны паміж абодвума краінамі, умацоўвае гандлёвыя сувязі паміж імі і стварае базу для ўзаемнага супрацоўніцтва. Справа ў тым, што ён кладзе веху паміж старым, калі ПАЗШ лічыліся ў розных краінах аплотам для ўсякіх антысавецкіх тэндэнцый, і новым, калі гэты аплот добраахвотна зняты з дарогі да ўзаемнай выгады абодвух краін.

Такавы два асноўныя факты, якія адлюстроўваюць поспехі савецкай палітыкі міру.

Было-б, аднак, няправільна думаць, што за справаздачны перыяд усё ішло ў нас гладка. Не, далёка не ўсё ішло ў нас гладка.

Успомніце хоць-бы націск з боку Англіі, эмбарго, наложанае на наш экспарт, спробу ўмяшацца ў нашы ўнутраныя справы і прашчупаць нас на гэтым, — выпрабаваць сілу нашага супраціўлен

(ПРАЦЯГ НА 3 СТАР.)

СПРАВАЗДАЧНЫ ДАКЛАД тав. СТАЛІНА XVII З'ЕЗДУ ПАРТЫІ АБ РАБОЦЕ ЦК ВКП(б)

я. Праўда, з гэтай спробы нічога е вышла, і эмбарго было знята асля, але непрыемны асадак ад этых наскокаў усё яшчэ дае наць аб сабе ва ўсім, што дачыць адносін паміж Англіяй і ССР, у тым ліку ў перагаворах б гандлёвым дагаворы. А наскоі гэтыя на СССР нельга лічыць ыпадковасцю. Вядома, што адна астка англійскіх кансерватараў, е можа жыць без такіх наскокаў. іменна таму, што яны невыпадовы, мы павінны ўлічваць, што удуць і надалей наскакваць на ССР, ствараць пагрозу ўсякага ро у наносіць яму шкоду і т. п.

Нельга не мець таксама на ўвае адносін паміж СССР і Японіяй, кія маюць патрэбу ў сур'ёзным аляпшэнні. Адмаўленне Японіі ад адпісання пакта аб ненападзе, у якім Японія мае патрэбу не менш, чым СССР, лішні раз падкрэслівае, што ў галіне нашых адносін не ўсё абстаіць добра. Тое самае трэба сказаць наконт перарыву перагавораў аб КУЧ, які адбыўся не па віне СССР, а таксама наконт таго, што японскія агенты твораць недапушчальныя рэчы на КУЧ, незаконна арыштоўваюць совецкіх служачых на КУЧ і т. п. Я ўжо не гавару аб тым, што адна частка ваенных людзей у Японіі адкрыта прапаведуе ў друку неабходнасць вайны з СССР і захвату Прымор'я пры яўным адабрэнні другой часткі ваенных, а ўрад Японіі замест таго, каб прызваць к парадку падпальшчыкаў вайны, робіць від, што гэта яго не датычыць. Не цяжка зразумець, што падобныя акалічнасці не могуць не ствараць атмасферы непакою і няўпэўненасці. Вядома, мы будзем і надалей настойліва праводзіць палітыку міру і дабівацца паляпшэння адносін з Японіяй, бо мы хочам паляпшэння гэтых адносін. Але не ўсё тут залежыць ад нас. Таму мы павінны разам з тым прыняць усе меры да таго, каб аградзіць нашу краіну ад нечаканасцяй і быць гатовымі да яе абароны ад нападу. **(Бурныя апладысменты).**

Як бачыце, побач з поспехамі нашай мірнай палітыкі мы маем і рад адмоўных з'яў.

Такаво знешняе становішча СССР.

Наша знешняя палітыка ясна. Яна ёсць палітыка захавання міру і ўмацнення гандлёвых адносін з усімі краінамі. СССР не думае пагражаць каму-б там ні было і тым больш нападаць на каго-б там ні было. Мы стаім за мір і адстойваем справу міру. Але мы не баімся пагроз і гатовы адказаць ударам на ўдар падпальшчыкаў вайны. **(Бурныя апладысменты).** Хто хоча міру і дабіваецца дзелавых сувязяў з намі, той заўсёды знойдзе ў нас падтрыманне. А тыя, якія папрабуюць напасці на нашу краіну атрымаюць сакрушальны адпор, каб у далейшым не павадна было ім совать сваё свінное рыла ў наш совецкі агарод. **(Гром апладысментаў).**

Такава наша знешняя палітыка. **(Гром апладысментаў).**

Задача заключаецца ў тым, каб праводзіць у жыццё і надалей гэту палітыку з усёй настойлівасцю і паслядоўнасцю.

II.

ПРАДАУЖАЮЧЫЙСЯ УЗДЫМ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ І УНУТРАНАЕ СТАНОВІШЧА СССР

Пераходжу да пытання аб унутраным становішчы СССР.

З пункту гледжання ўнутранага становішча СССР справаздачны перыяд прадстаўляе карціну ўсё больш разгортваючагася пад'ёму у галіне народнай гаспадаркі, і у галіне культуры.

Пад'ём гэты быў не толькі простым колькасным „накапленнем сіл". Пад'ём гэты выдатны тым, што ён унёс прынцыповыя змены ў структуру СССР, карэнным чынам змяніў твар краіны.

СССР за гэты перыяд ператварыўся ў корані, скінуўшы з сябе аблічча адсталасці і сярэдневякоўя. З краіны аграрнай ён стаў краінай індустрыяльнай. З краіны дробнай аднаасобнай сельскай гаспадаркі ён стаў краінай калектыўнай, буйной механізаванай сельскай гаспадаркі. З краіны цёмнай, непісьменнай і некультурнай ён стаў — вярней, становіцца — краінай пісьменнай і культурнай, пакрытай аграмаднай сеткай вышэйшых, сярэдніх і ніжэйшых школ, дзейнічаючых на мовах нацыянальнасцей СССР.

Створаны новыя галіны вытворчасці: станкабудаўніцтва, аўтамабільная прамысловасць, трактарная прамысловасць, хімічная прамысловасць, маторабудаўніцтва, самалётабудаўніцтва, камбайнабудаўніцтва, вытворчасць магутных турбін і генератараў, якасных сталей, ферасплаваў, сінтэтычнага каўчуку, азота, штучнага валакна і г. д. і т. п. (Доўгія апладысменты).

Пабудаваны і пушчаны ў ход за гэты перыяд тысячы новых цалкам сучасных прамысловых прадпрыемстваў. Пабудаваны гіганты накшталт Днепрабуда, Магнітабуда, Кузнецкбуда, Чэлябуда, Бобрыкаў, Уралмашбуда, Крамашбуда. Рэканструяваны на базе новай тэхнікі тысячы старых прадпрыемстваў. Пабудаваны новыя прадпрыемствы і створаны ачагі прамысловасці у нацыянальных рэспубліках і на ўскраінах СССР: у Беларусі, на Украіне, на Паўночным Каўказе, у Закаўказзі, у Сярэдняй Азіі, у Казахстане, у Бурата-Манголіі, у Татарыі, Башкірыі, на Урале, ва Усходняй і Заходняй Сібіры, на Далёкім Усходзе і г. д.

Створана звыш двухсот тысяч калгасаў і пяці тысяч соўгасаў з новымі раённымі цэнтрамі і прамысловымі пунктамі для іх.

Выраслі амаль на пустым месцы новыя вялікія гарады з вялікай колькасцю насельніцтва. Калясальна разрасліся старыя гарады і прамысловыя пункты.

Закладзены асновы Урала Кузнецкага камбіната — злучэння кузнецкага коксуючагася вугалю з уральскай жалезнай рудой. Новую металургічную базу на Ўсходзе можна лічыць, такім чынам, ператворанай з мары ў сапраўднасць.

Закладзены асновы новай магутнай нафтавай базы ў раёнах заходняга і паўднёвага схілаў Уральскага хрыбта — на Уральскай вобласці, Башкірыі, Казакстану.

Відавочна, што аграмадныя капітальныя ўкладанні дзяржавы ва ўсе галіны народнай гаспадаркі, склаўшыя за справаздачны перыяд больш 60 мільярдаў рублёў — не прайшлі дарэмна і пачынаюць ужо даваць свае рэзультаты.

У рэзультаце гэтых дасягненняў народны даход СССР вырас з 29 мільярдаў рублёў у 1929 годзе да 50 мільярдаў у 1933 годзе пры велізарным падзенні народнага дахода за той-жа перыяд ва ўсіх без выключэння капіталістычных краінах.

Зразумела, што ўсе гэтыя дасягненні і ўвесь гэты пад'ём не маглі не прывесці — і сапраўды прывялі — да далейшага ўмацавання ўнутранага становішча СССР.

Як маглі адбыцца гэтыя калясальныя змены за якія-небудзь 3-4 гады на тэрыторыі велізарнай дзяржавы з яе адсталай тэхнікай, з яе адсталай культурай? Ці не чуда гэта? Гэта было-б чуда, каб развіццё ішло на базе капіталізму і аднаасобнай дробнай гаспадаркі. Але гэта не можа быць названа чудам, калі мець на ўвазе, што развіццё ішло у нас на аснове разгортвання соцыялістычнага будаўніцтва.

Зразумела, што гэтыя гіганцкія поспехі маглі быць толькі на базе паспяховага будаўніцтва соцыялізму, на базе грамадскай працы дзесяткаў мільёнаў людзей, на базе перавагі соцыялістычнай сістэмы гаспадаркі перад сістэмай капіталістычнай і аднаасобна-сялянскай.

Не дзіва таму, што калясальныя поспехі эканомікі і культуры СССР за справаздачны перыяд азначаюць разам з тым ліквідацыю капіталістычных элементаў і адцясненне на задні план аднаасобна-сялянскай гаспадаркі. Гэта факт, што удзельная вага соцыялістычнай сістэмы гаспадаркі ў галіне прамысловасці складае цяпер каля 99 проц., а ў сельскай гаспадарцы, калі мець на ўвазе пасеўныя плошчы збожжавых культур, — 84,5 проц., тады як на долю аднаасобнай сялянскай гаспадаркі прыпадае толькі 15,5 проц.

Выходзіць, што капіталістычная гаспадарка ў СССР ужо ліквідавана, а аднаасобна-сялянскі сектар у вёсцы адціснуты на другарадныя пазіцыі.

Ленін гаварыў у пачатку нэпа, што у нашай краіне ёсць элементы пяці грамадска-эканамічных укладаў:

1) Натуральная гаспадарка (гэта значыць гаспадарка, якая ў значнай ступені натуральная), 2) дробна-таварная вытворчасць (большасць сялян з тых, хто прадае хлеб), 3) прыватны капіталізм, 4) дзяржаўны капіталізм, 5) соцыялізм.

Ленін лічыў, што з усіх гэтых укладаў павінен урэшце ўзяць верх соцыялістычны ўклад. Мы можам цяпер сказаць, што першы, трэці і чацверты грамадска-эканамічныя ўклады ўжо не існуюць, другі грамадска-эканамічны ўклад адцяснён на другарадныя пазіцыі, а пяты грамадска-эканамічны ўклад — соцыялістычны ўклад з'яўляецца безраздзельна пануючай і адзінай камандуючай сілай ва ўсёй народнай гаспадарцы. **(Бурныя, доўгія апладысменты).**

Такоў вынік.

У гэтым выніку—аснова моцнасці ўнутранага становішча СССР, аснова стойкасці яго перадавых і тылавых пазіцый у абстаноўцы капіталістычнага акружэння.

Пяройдзем да разгляду канкрэтных матэрыялаў па асобных пытаннях эканамічнага і палітычнага становішча Совецкага Саюза.

1. ПАД'ЕМ ПРАМЫСЛОВАСЦІ

З усіх галін народнай гаспадаркі найбольш быстра расла ў нас прамысловасць. За справаздачны перыяд, г. зн. пачынаючы з 1930 г. прамысловасць вырасла ў нас больш чым удвая, а іменна на 101,6 проц., а ў параўнанні з даваенным узроўнем яна вырасла амаль учацвера, а іменна ў 291,9 проц.

Гэта значыць, што індустрыялізацыя ішла ў нас на ўсіх парах. Быстры рост індустрыялізацыі прывёў да таго, што ў валавой прадукцыі ўсёй народнай гаспадаркі прадукцыя прамысловасці заняла дамінуючае месца.

Вось адпаведная табліца:

Удзельная вага прамысловасці ў валавой прадукцыі народнай гаспадаркі ў проц. (у цэнах 1926-27 г.г.)

	1913 год	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Прамысловасць	42,1	54,5	61,6	66,7	70,7	70,4
Сельск. гасп.	57,9	45,5	38,4	33,3	29,3	29,6
УСЯГО:	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Гэта значыць, што краіна наша стала моцна і канчаткова індустрыяльнай краінай.

Рашаючае значэнне ў справе індустрыялізацыі мае рост вырабу прылад і сродкаў вытворчасці ў агульным аб'ёме развіцця прамысловасці. Даныя за справаздачны перыяд паказваюць, што ўдзельная вага гэтага артыкула ў агульным аб'ёме прамысловасці заняла пераважнае месца.

Вось адпаведная табліца:

Удзельная вага прадукцыі двух асноўных груп галін буйнай прамысловасці (у цэнах 1926-27 г.)

Валавая прадукцыя (у млрд. р.)

	1929 год	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Уся буйная прамысловасць	21,0	27,5	33,9	38,5	41,9
У тым ліку:					
Гр. «А»—прылады і сродкі вытворчасці	10,2	14,5	18,8	22,0	24,3
Гр. «Б»—прадметы спажывання	10,8	13,0	15,1	16,5	17,6
Удзельная вага ў % %:					
Гр. «А»—прылады і сродкі вытворчасці	48,5	52,6	55,4	57,0	58,0
Гр. «Б»—прадметы спажывання	51,5	47,4	44,6	43,0	42,0
УСЯГО	100,0	100,0	100,0	100.0	100,0

Табліца, як бачыце, не патрабуе тлумачэнняў. У нашай усё яшчэ маладой у тэхнічных адносінах краіне прамысловасць мае асобую задачу. Яна павінна рэканструяваць на новай тэхнічнай базе не толькі сябе самую, не толькі ўсе галіны прамысловасці, у тым ліку лёгкую, харчовую, лясную прамысловасць. Яна павінна яшчэ рэканструяваць усе віды транспарта і ўсе галіны сельскай гаспадаркі. Але яна можа выканаць гэту задачу толькі ў тым выпадку, калі машынабудаўніцтва—асноўны вагар рэканструкцыі народнай гаспадаркі—зойме ў ёй пераважаючае месца. Даныя справаздачнага перыяда паказваюць, што машынабудаўніцтва заваявала ў нас у агульным аб'ёме прамысловасці вядучую ролю.

Вось адпаведная табліца:

Удзельная вага паасобных галін прамысловасці ў проц. к выніку па валовай прадукцыі

СССР	1913 год	1929 г.	1932 г.	1933 г.
Каменнавугальная	2,9	2,1	1,7	2,0
Коксавая	0,8	0,4	0,5	0,6
Нафтаздабываючая	1,9	1,8	1,5	1,4
Нафтаапрацоўчая	2,3	2,5	2,9	2,6
Чорная металургія	няма вест.	4,5	3,7	4,0
Каляровая металургія	няма вест.	1,5	1,3	1,2
Машынабудаўніцтва	11,0	14,8	25,0	26,1
Асноўная хімія	0,8	0,6	0,8	0,9
Баваўняна-папяровая	18,3	15,2	7,6	7,3
Шарсцяная	3,1	3.1	1,9	1,8

Гэта значыць, што прамысловасць наша развіваецца на здаровай аснове, а ключ рэканструкцыі—машынабудаўніцтва—цалкам у нашых руках. Неабходна толькі, каб ён быў выкарыстан умела, рацыянальна.

Цікавую карціну адкрывае разгляд прамысловасці за справаздачны перыяд па соцыяльных сектарах.

Вось адпаведная табліца:

Валавая прадукцыя буйнай прамысловасці па соцыяльных сектарах (у цэнах 1926-27 гг.)

Валавая прадукцыя (у млн. руб.)

	1929 год	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Уся прадукцыя	21.025	27.477	33.903	38.464	41.968
У тым ліку:					
I. Агрaмаджаная прамысловасць	20.891	27.402	вест. няма	38.436	41.940
У тым ліку:					
а) Дзяржаўная прамысловасць	19.143	24.989	вест. няма	35.587	38.932
б) кааперацыйная прамысловасць	1.748	2.413	вест. няма	2.849	3.008
II. Прыватная прамысловасць	134	75	вест. няма	28	28
У процантах:					
Уся прадукцыя	100	100	100	100	100
У тым ліку:					
I. Аграмаджаная прамысловасць	99,4	99,7	вест. няма	99,93	99,93
У тым ліку:					
а) дзяржаўная прамысловасць	91,1	90,9	вест. няма	92,52	92,76
б) кааперацыйная прамысловасць	8,3	8,8	вест. няма	7,41	7,17
II. Прыватная прамысловасць	0,6	0,3	вест. няма	0,07	0,07

З гэтай табліцы відаць, што з капіталістычнымі элементамі ў прамысловасці пакончана ўжо, а соцыялістычная сістэма гаспадаркі з'яўляецца цяпер адзінай і манапольнай сістэмай у нашай прамысловасці. (Апладысменты).

Але з усіх дасягненняў прамысловасці, заваяваных ёю за справаздачны перыяд, самым важным дасягненнем трэба лічыць той факт, што яна здолела за гэты час выхаваць і выкаваць тысячы новых людзей і новых кіраўнікоў прамысловасці. Цэлыя слаі новых інжынераў і тэхнікаў, сотні тысяч маладых кваліфікаваных рабочых, асвоіўшых новую тэхніку і рушыўшых наперад нашу соцыялістычную прамысловасць. Не можа быць сумнення, што без гэтых людзей прамысловасць не магла-б мець тых поспехаў, якія мае цяпер і якімі яна ў праве ганарыцца. Даныя гавораць, што за справаздачны перыяд прамысловасць выпусціла ў вытворчасць са школ фабрычна-заводскага вучнёўства каля 800 тысяч больш або менш кваліфікаваных рабочых, а з ВТНУ, ВНУ і тэхнікумаў больш 580 тысяч інжынераў і тэхнікаў. Калі верна, што праблема кадраў з'яўляецца сур'ёзнейшай праблемай нашага развіцця, то трэба прызнаць, што наша прамысловасць пачынае сур'ёзна авалодваць гэтай праблемай.

Такавы асноўныя дасягненні нашай прамысловасці.

Было-б, аднак, няправільна думаць, што прамысловасць мела толькі адны поспехі. Не, у яе ёсць і свае недахопы. Галоўныя з іх:

а) Прадаўжаючаеся адставанне чорнай металургіі;

б) неўпарадкаванасць справы каляровай металургіі;

в) недаацэнка сур'ёзнейшага значэння развіцця здабычы мясцовых вугалёў у агульным паліўным балансе краіны (Падмаскоўны раён, Каўказ, Урал, Караганда, Сярэдняя Азія, Сібір, Далёкі Ўсход, Паўночны край і т. д.);

г) адсутнасць належнай увагі да пытання арганізацыі новай нафтавай базы ў раёнах Урала, Башкірыі, Эмбы;

д) адсутнасць сур'ёзных клопатаў аб разгортванні вытворчасці тавараў шырокага спажывання як па лёгкай і харчовай прамысловасці, так і па лясной прамысловасці;

е) адсутнасць належнай увагі да пытання разгортвання мясцовай прамысловасці;

ж) зусім недапушчальныя адносіны да пытання аб паляпшэнні якасці прадукцыі;

з) прадаўжаючаеся адставанне ў справе пад'ёму прадукцыйнасці працы, зніжэння сабекошту, укаранення гаспадарчага разрахунку;

і) усё яшчэ неліквідаваная дрэнная арганізацыя працы і зарплаты, абязлічка ў рабоце, ураўнілаўка ў сістэме зарплаты;

к) далёка яшчэ не ліквідаваны канцылярска-бюракратычны метад кіраўніцтва ў гаспадарчых наркаматах і іх органах, у тым ліку ў наркаматах лёгкай і харчовай прамысловасці.

Наўрад ці трэба яшчэ растлумачваць абсалютную неабходнасць тэрміновай ліквідацыі гэтых недахопаў. Чорная і каляровая металургіі, як вядома, не выканалі свайго плана па працягу першай пяцігодкі. Яны не выканалі яго таксама за першы год другой пяцігодкі. Калі яны будуць і надалей адставаць, яны могуць ператварыцца ў тормаз для прамысловасці і ў прычыну яе прарываў. Што датычыць стварэння новых баз вугальнай і нафтавай прамысловасці, то не цяжка зразумець, што без выканання гэтай неадкладнай задачы мы можам пасадзіць на мель і прамысловасць, і транспарт. Пытанне аб шырспажыве і развіцці мясцовай прамысловасці, таксама як і пытанні аб паляпшэнні якасці прадукцыі, пад'ёме прадукцыйнасці працы, зніжэнні сабекошту, укараненні гаспадарчага разрахунку, — таксама не маюць патрэбы ў растлумачэнні. Што датычыць дрэннай арганізацыі працы і зарплаты і канцылярска-бюракратычнага метада кіраўніцтва, то, як паказала гісторыя з Данбасам, роўна як з прадпрыемствамі лёгкай і харчовай прамысловасці, гэта небяспечная хвароба гняздзіцца ва ўсіх галінах прамысловасці, тармозячы іх развіццё. Калі яна не будзе ліквідавана, прамысловасць будзе кульгаць на абедзве нагі.

Чарговыя задачы:

1) Захаваць за машынабудаўніцтвам яго цяперашнюю вядучую ролю ў сістэме прамысловасці.

2) Ліквідаваць адставанне чорнай металургіі.

3) Упарадкаваць справу каляровай металургіі.

4) Разгарнуць ва ўсю здабычу мясцовых вугалёў ва ўсіх вядомых ужо раёнах, арганізаваць новыя раёны вугляздабычы (напрыклад, у Бурэйскім раёне Далёкага Ўсхода), ператварыць Кузбас у другі Данбас. **(Доўгія апладысменты).**

5. Узяцца сур'ёзна за арганізацыю нафтавай базы ў раёнах заходніх і паўднёвых схілаў Уральскага хрыбта.

6. Разгарнуць вытворчасць тавараў шырокага спажывання па ўсіх гаспадарчых наркаматах.

7. Развязаць мясцовую совецкую прамысловасць, даць ёй магчымасць праявіць ініцыятыву ў справе вырабу тавараў шырспажыву і аказаць ёй магчымую дапамогу сыравінай і сродкамі.

8. Палепшыць якасць выпускаемых тавараў, спыніць выпуск некамплектнай прадукцыі і караць усіх тых таварышоў, не гледзячы на асобы, якія парушаюць ці абыходзяць законы совецкай улады аб якасці і камплектнасці прадукцыі.

9) Дабіцца сістэматычнага росту прадукцыйнасці працы, зніжэння сабекошту і ўкаранення гаспадарчага разрахунку.

10) Дабіць абязлічку ў рабоце і ўраўнілаўку ў сістэме зарплаты.

11) Ліквідаваць канцылярска-бюракратычны метад кіраўніцтва ва ўсіх звеннях гаспадарчых наркаматаў, сістэматычна правяраючы выкананне рашэнняў і ўказанняў кіруючых цэнтраў ніжэйстаячымі органамі.

2. ПАД'ЁМ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

Некалькі па-іншаму пашло развіццё ў галіне сельскай гаспадаркі. Ва многа раз павальней, чым у прамысловасці, але ўсё-ж быстрэй, чым у перыяд перавагі аднаасобнай гаспадаркі, нарастаў за справаздачны перыяд пад'ём асноўных галін сельскай гаспадаркі. А па жывёлагадоўчай галіне мы мелі нават адваротны працэс — падзенне пагалоўя жывёлы, і толькі ў 1933 г. і то ў адной толькі свінагадоўчай галіне намеціліся прызнакі пад'ёму.

Відавочна, што аграмадныя труднасці аб'яднання разрозненых дробных сялянскіх гаспадарак у калгасы, цяжкая справа стварэння амаль на пустым месцы вялікай колькасці буйных зерневых і жывёлагадоўчых гаспадарак, і наогул, рэарганізацыйны перыяд перабудовы і пераводу аднаасобнай сельскай гаспадаркі на новыя калгасныя рэйкі, які патрабуе многа часу і вялікіх выдаткаў, — усе гэтыя фактары немінуча прадвызначылі, як павольныя тэмпы пад'ёму сельскай гаспадаркі, так і параўнаўча доўгі перыяд ўпадку ў развіцці пагалоўя жывёлы.

Па сутнасці справы справаздачны перыяд быў для сельскай гаспадаркі не толькі перыядам быстрага пад'ёму і магутнага разбегу, колькі перыядам стварэння прадпасылак для такога пад'ёму і такога разбегу ў бліжэйшым будучым.

Калі ўзяць даныя аб росце пасеўных плошчаў усіх культур, а затым асоба-тэхнічных культур, то развіццё сельскай гаспадаркі за справаздачны перыяд рысуецца ў наступным відзе.

Пасеўныя плошчы ўсіх культур па СССР (у мільёнах гектараў)

	1913 год	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Уся пасеўная плошча	105,0	118,0	127,2	136,3	134,4	129,7
У тым ліку:	—					
а) зерневыя	94,4	96,0	101,8	104,4	99,7	101,5
б) тэхнічныя	4,5	8,8	10,5	14,0	14,9	12,0
в) агародна-бахчавыя	3,8	7,6	8,0	9,1	9,2	8,6
г) кармовыя	2,1	5,0	6,5	8,8	10,6	7,3

Пасеўныя плошчы тэхнічных культур па СССР (у мільёнах га)

	1913 год	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Бавоўна	0,69	1.06	1,58	2.14	2,17	2.05
Лён (даўгунец)	1,02	1.63	1,75	2,39	2,51	2,40
Цукровыя буракі	0,65	0,77	1,04	1.39	1,54	1,21
Алейныя	2,00	5.20	5,22	7,55	7,98	5,79

Гэтыя табліцы адлюстроўваюць дзве асноўныя лініі ў сельскай гаспадарцы:

1) лінію на ўсямернае расшырэнне пасеўных плошчаў у перыяд разгару рэарганізацыі сельскай гаспадаркі, калі калгасы ствараліся дзесяткамі тысяч, калі яны зганялі кулакоў з зямлі, захватва-

(ПРАЦЯГ НА 4 СТАР.).

СПРАВАЗДАЧНЫ ДАКЛАД тав. СТАЛІНА XVII З'ЕЗДУ ПАРТЫІ АБ РАБОЦЕ ЦК ВКП(б)

лі аслабанiўшыяся землі і прыбіралі іх к рукам;

2) лінію на адмаўленне ад агульнага расшырэння пасеўных плошчаў, лінію на пераход ад агульнага расшырэння плошчаў к паляпшэнню апрацоўкі зямлі, к укараненню правільнага севазвароту і папару, падняццю ўраджайнасці і, калі гэтага патрэбуе практыка,—к часоваму скарачэнню існуючых пасеўных плошчаў.

Як вядома, другая лінія—адзіна-правільная лінія ў сельскай гаспадарцы, — была абвешчана ў 1932 годзе, калі рэарганізацыйны перыяд у сельскай гаспадарцы па выходзіў к канцу і пытанне аб падняцці ўраджайнасці стала адным з асноўных пытанняў пад'ёму сельскай гаспадаркі.

Але даныя аб росце пасеўных плошчаў нельга лічыць зусім дастатковымі паказальнікамі развіцця сельскай гаспадаркі. Бывае, што плошчы растуць, а прадукцыя не расце, або нават падае з прычыны таго, што апрацоўка зямлі пагоршылася і ўраджайнасць на адзінку плошчы—пала. З прычыны гэтага даныя аб плошчах неабходна дапоўніць данымі аб валавой прадукцыі.

Вось адпаведная табліца:

Валавая прадукцыя зернавых і тэхнічных культур па СССР

У мільёнах цэнтнераў

	1913 год	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Зернавыя	801,0	717,4	835,4	694,8	698,7	898,0
Бавоўна (сырэц)	7,4	8,6	11,1	12,9	12,7	13,2
Лён (валакно)	3,3	3,6	4,4	5,5	5,0	5,6
Цукров. буракі	109,0	62,5	140,2	120,5	65,6	90,0
Алейныя	21,5	35,8	36,2	51,0	45,5	46,0

З гэтай табліцы відаць, што гады найбольшага разгару рэарганізацыі сельскай гаспадаркі — 1931 і 1932 г. г. — былі гадамі найбольшага зніжэння прадукцыі зернавых культур.

З гэтай табліцы следуе, далей, што лён і бавоўна, у раёнах якіх рэарганізацыя сельскай гаспадаркі ішла менш быстрымі тэмпамі, амаль не пацярпелі зусім і ішлі па пад'ём больш або менш роўна і няўхільна, захоўваючы высокі ўзровень свайго развіцця.

З гэтай табліцы следуе, папрэдпае, што ў той час, як алейныя культуры адчувалі толькі некаторыя хістанні, захоўваючы высокі ўзровень свайго развіцця ў параўнанні з даваенным узроўнем, цукровыя буракі, у раёнах якіх назіраліся найбольш высокія тэмпы рэарганізацыі сельскай гаспадаркі і якія апошнімі ўступілі ў рэарганізацыйны перыяд, — мелі найбольшы ўпадак у апошні год рэарганізацыі — 1932 годзе, знізіўшы прадукцыю ніжэй даваеннага ўзроўню.

З гэтай табліцы следуе, нарэшце, што 1933 год — першы год пасля скончэння рэарганізацыйнага перыяда — з'яўляецца пераломным годам у развіцці зернавых і тэхнічных культур.

Гэта значыць, што зернавыя культуры, перш за ўсё, а за імі— тэхнічныя культуры адгэтуль будуць ісці да магутнага пад'ёму цвёрда і ўпэўнена.

Найбольш хваравіта перанесла рэарганізацыйны перыяд жывёлагадоўчая галіна сельскай гаспадаркі.

Вось адпаведная табліца:

Пагалоўе жывёлы па СССР

У мільёнах галоў

	1916 год	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
а) Коні	35,1	34,0	30,2	26,2	19,6	16,6
б) Буйная рагатая жывёла	58,9	68,1	52,5	47,9	40,7	38,6
в) Авечкі і козы	15,2	147,2	108,8	77,7	52,1	50,6
г) Свінні	20,3	20,9	13,6	14,4	11,6	12,2

З гэтай табліцы відаць, што па пагалоўю жывёлы мы маем за справаздачны перыяд не пад'ём, а ўпадак, які ўсё яшчэ прадаўжаецца ў 1933 годзе, у параўнанні з даваенным узроўнем. Відавочна, што насычаная найбольш буйна-кулацкімі элементамі, з аднаго боку, і злоснай кулацкай агітацыяй за забой жывёлы, мела самую спрыяючую глебу для агітацыі, з другога боку,—знайшла сабе адлюстраванне ў [illegible].

З гэтай табліцы следуе далей, што ўпадак пачаўся з першага-ж года рэарганізацыі (1930 г.) і прадаўжаўся аж да 1933 г., прычым упадак дасягнуў найбольшых размераў у першыя 3 гады, а ў 1933 годзе, у першы год пасля скончэння рэарганізацыйнага перыяда, калі зернавыя культуры пачалі ўздымацца, размеры ўпадку ў жывёлагадоўлі дайшлі да мінімуму.

З гэтай табліцы следуе, нарэшце, што ў свінагадоўлі ўжо пачаў у 1933 г. адваротны працэс і [illegible] прызнакі прамога ўздыму.

Гэта значыць, што 1934 г. можа і павінен стаць годам пераломным у бок пад'ёму па ўсёй жывёлагадоўчай гаспадарцы.

Як развівалася ў нас калектывізацыя сялянскіх гаспадарак за справаздачны перыяд?

Вось адпаведная табліца:

Калектывізацыя

Паказальнікі	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Лік калгасаў (у тыс.)	57,0	85,9	211,1	211,05	224,5
Лік сялянскіх гаспадарак у калгасах (у мільёнах)	1,0	6,0	13,0	14,9	15,2
Процант калектывізацыі сялянскіх гаспадарак	3,9	23,6	52,7	61,5	65,0

А як ішоў рост зернавых пасеўных плошчаў па сектарах?

А вось адпаведная табліца:

Пасеўныя плошчы зернавых па сектарах

Пасевы зернавых у мілн. га

Сектары	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.	У проц. у 1933 г.
1. Соўгасы	1,5	2,9	8,1	9,3	10,8	10,6
2. Калгасы	3,4	29,7	61,0	69,1	75,0	73,9
3. Аднаасобнікі	91,1	69,2	35,3	21,3	15,7	15,5
Увесь пасеў зернавых па СССР	96,0	101,8	104,4	99,7	101,5	100,0

Аб чым гавораць гэтыя лічбы?

Яны гавораць аб тым, што рэарганізацыйны перыяд сельскай гаспадаркі, калі колькасць калгасаў і іх членаў расла бурнымі тэмпамі, ужо закончан у 1932 годзе.

Значыць, далейшы працэс калектывізацыі прадстаўляе працэс паступовага ўсасвання і перавыхоўвання астатніх аднаасобных сялянскіх гаспадарак калгасамі.

Гэта значыць, што калгасы перамаглі канчаткова і беспаваротна. (Бурныя, доўгія апладысменты).

Яны гавораць, далей, аб тым, што калгасы і соўгасы разам далі 84,5 проц. усёй зернавой пасеўной плошчы па СССР.

Яны гавораць, што калгасы і соўгасы разам сталі такой сілай, якая вырашае лёс усёй сельскай гаспадаркі і ўсіх яе галін.

Яны гавораць, далей, аб тым, што 65 проц. сялянскіх гаспадарак, аб'яднаных у калгасах, ахопліваюць 73,9 проц. усіх зернавых пасеўных плошчаў, тады як усе аднаасобныя сялянскія гаспадаркі, складаючы 35 проц. усяго сялянскага насельніцтва, ахопліваюць толькі 15,5 проц. усіх зернавых пасеўных плошчаў.

Калі дадаць да гэтага той факт, што калгасы здалі ў 1933 г. дзяржаве [illegible] больш 1000 мільёнаў пудоў зярна, а аднаасобнае сялянства, выканаўшы план на ўсе 100 проц., здалі толькі каля 130 млн. пудоў, тады як у 1929-1930 г. аднаасобныя сяляне здалі дзяржаве каля 780 млн. пудоў, а калгасы не больш 120 млн. пудоў, — то стане ясней яснага, што калгасы і аднаасобныя сяляне за справаздачны перыяд поўнасцю перамяніліся ролямі, прычым калгасы сталі за гэты час пануючай сілай сельскай гаспадаркі, а аднаасобныя сяляне — другараднай сілай, вымушанай падпарадкавацца і прыстасоўвацца да калгаснага ладу.

Трэба прызнаць, што працоўнае сялянства, наша совецкае сялянства канчаткова і беспаваротна стала пад чырвоны сцяг сацыялізма. (Доўгія апладысменты).

Няхай балбочуць эсэра-меншавіцкія і буржуазна-трацкісцкія кумушкі, што сялянства па прыродзе контррэвалюцыйна, што яно прызвана аднавіць у СССР капіталізм, што яно не можа быць саюзнікам рабочага класа ў справе пабудовы сацыялізма, што ў СССР немагчыма пабудаваць сацыялізм. Факты гавораць, што гэтыя паны паклёпнічаюць і на СССР і на совецкае сялянства. Факты гавораць, што наша совецкае сялянства канчаткова адчаліла ад берагоў капіталізма і пашло наперад у саюзе з рабочым класам — к сацыялізму. Факты гавораць, што мы ўжо пабудавалі фундамент сацыялістычнага грамадства ў СССР і нам застаецца толькі ўвянчаць яго надбудовамі — справа, несумненна, больш лёгкая, чым пабудова фундамента сацыялістычнага грамадства.

Сіла калгасаў і соўгасаў не вычэрпваецца, аднак, ростам іх пасеўных плошчаў і прадукцыі. Яна адбіваецца таксама і ў росце іх трактарнага парку, у росце іх механізацыі і, несумненна, што ў гэтых адносінах нашы калгасы і соўгасы пашлі далёка наперад.

Вось адпаведная табліца:

Трактарны парк у сельскай гаспадарцы СССР
(з улікам амартызацыі)

	У тысячах штук: 1929 год	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.	Магутнасць у тыс. конскіх сіл: 1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Усяго трактароў	34,9	72,1	125,3	148,5	204,1	391,4	1.003,5	1.850,0	2.225,0	3.100,0
У тым ліку:										
а) трактароў у МТС	2,4	31,1	63,3	74,8	122,3	23,9	372,5	848,0	1.077,0	1.782,0
б) трактароў у соўгасах усіх сістэм	9,7	27,7	51,5	64,0	81,8	123,4	483,1	892,0	1.043,0	1.318,0

Стала быць, 204 тыс. трактароў і 3.100 тыс. конскіх сіл для калгасаў і соўгасаў. Сіла, як бачыце, не малая, здольная выкарчаваць усе і ўсякія карэнні капіталізма ў вёсцы. Сіла, удвая перавышаючая тую колькасць трактароў, аб якой гаварыў у свой час Ленін, як аб далёкай перспектыве.

Што датычыць парку сельгасмашын у машынатрактарных станцыях і ў соўгасах Наркамсоўгасаў, то аб гэтым ёсць даныя ў наступных табліцах:

Па МТС

Найменаванне машын і майстэрань	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Камбайнаў (у тыс. штук)	7	0,1	2,2	11,5
Рухавікоў і лакамабіляў (у тыс. штук)	0,1	4,9	6,2	17,6
Складаных і поўскладаных малатарань (у тыс. штук)	2,9	27,8	37,0	50,0
Электраўстановак для малацьбы	168	268	551	1283
Лік рамонтных майстэрань у МТС	104	770	1220	1933
Грузавых аўтамабіляў (у тыс. шт.)	0,2	1,0	6,0	13,5
Легкавых аўтамабіляў (штук)	17	191	245	2800

Па соўгасах Наркамсоўгасаў

Машыны	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Камбайнаў (у тыс. штук)	1,7	6,3	11,9	13,5
Рухавікоў і лакамабіляў (у тыс. штук)	0,3	0,7	1,2	2,5
Складаных і поўскладаных малатарань (у тыс. штук)	1,4	4,2	7,1	8,0
Электраўстановак	42	112	164	222
Рамонтных майстэрань:				
а) капітальнага рамонта	72	133	208	302
б) сярэдняга рамонта	75	160	215	476
в) бягучага рамонта	205	310	578	1166
г) грузавых аўтамабіляў (у тыс. штук)	2,1	3,7	6,2	10,9
д) легкавых аўтамабіляў (штук)	118	385	625	1890

Я думаю, што гэтыя даныя не маюць патрэбы ў тлумачэннях.

Не малое значэнне мела для пад'ёму сельскай гаспадаркі таксама стварэнне палітаддзелаў МТС і соўгасаў, і снабжэнне сельскай гаспадаркі кваліфікаванымі работнікамі. Цяпер усе прызнаюць, што работнікі палітаддзелаў адыгралі аграмадную ролю ў справе палепшэння работы калгасаў і соўгасаў. Вядома, што за [illegible] Цэнтральным Камітэтам партыі накіравана [illegible] звыш 23 тыс. камуністаў, з якіх звыш 3-х тыс. [illegible], звыш 2-х тыс. [illegible], 18 тыс. [illegible] звыш 5 тыс.

Тое самае трэба сказаць аб снабжэнні калгасаў і соўгасаў новымі інжынерна-тэхнічнымі і аграномічнымі сіламі. Вядома, што за справаздачны перыяд работнікаў гэтага тыпу накіравана ў сельскую гаспадарку больш 111 тыс. чалавек.

Трактарыстаў, камбайнёраў, штурвальных, шафёраў падрыхтавана за справаздачны перыяд і накіравана [illegible] звыш 1.900 тыс. чалавек.

Падрыхтавана і перападрыхтавана за той-жа перыяд старшынь і членаў праўленняў калгасаў, брыгадзіраў па паляводству, брыгадзіраў па жывёлагадоўлі і рахункаводаў звыш 1.600 тыс. чалавек.

Гэтага, вядома, мала для нашай сельскай гаспадаркі. Але гэта ўсё-ж сёе-тое.

Як бачыце, дзяржава зрабіла ўсё магчымае [illegible]

Ці можна сказаць, што [illegible]? На жаль, нельга гэтага сказаць.

Пачаць з таго, што [illegible] тым, каб праверыць выкананне, прызваць к парадку парушальнікаў указанняў і распараджэнняў кіруючых органаў, высунуць уперад чэсных і добрасумленных выканаўцаў.

Наяўнасць аграмаднага парку трактароў і машын абавязвае, здавалася-б, зямельныя органы трымаць [illegible] у добрым стане, своечасова рамантаваць, выкарыстоўваць яго ў рабоце рацыянальна. [illegible] На жаль, [illegible] трактароў [illegible]. Рамонт [illegible], бо да [illegible]. Што датычыць выкарыстання трактароў і машын, то [illegible] агульнавядома, што не мае патрэбы ў доказах.

Адной з чарговых задач сельскай гаспадаркі з'яўляецца ўвядзенне правільных севазваротаў, [illegible] плошчы папараў, [illegible] па ўсіх галінах сельскай гаспадаркі. Што [illegible]? На жаль, [illegible]. Насенная справа [illegible] ўсё яшчэ [illegible].

[illegible] сродкаў [illegible] тэхнічнымі [illegible] снабжэння [illegible] вельмі [illegible] органы [illegible] своечасова [illegible].

[illegible] сказаць, што [illegible] не спраўляюцца [illegible] далёка [illegible] вялікае [illegible] рэзультатамі [illegible] соўгасаў [illegible] аграмаднымі [illegible] прычына [illegible] з'яўляецца тое, што нашы зернавыя соўгасы вельмі грамоздкі, дырэктары не спраўляюцца з аграмаднымі соўгасамі, самі соўгасы вельмі спецыялізаваны, не маюць севазвароту і папарнага кліна, не маюць у сваім складзе жывёлагадоўчых элементаў. Неабходна, відавочна, разузбуйніць соўгасы і ліквідаваць іх празмерную спецыялізаванасць. Можна падумаць, што Наркамсоўгасаў своечасова паставіў гэтае пытанне і дабіўся яго вырашэння. Але гэта не верна. Пытанне было пастаўлена і вырашана па ініцыятыве людзей, якія не маюць ніякага дачынення да Наркамата соўгасаў.

Нарэшце, пытанне аб жывёлагадоўлі. Я ўжо дакладваў аб цяжкім становішчы жывёлагадоўлі. Можна падумаць, што нашы зямельныя органы праяўляюць ліхаманкавую дзейнасць па ліквідацыі крызіса жывёлагадоўлі, што яны падымаюць трывогу, мабілізуюць работнікаў і бяруць на прыступ праблему жывёлагадоўлі. На жаль, нічога падобнага не адбылося і не адбываецца. Яны не толькі не падымаюць трывогі па поваду цяжкага становішча жывёлагадоўлі, а, наадварот, стараюцца замазаць пытанне, а часамі ў сваіх дакладах прабуюць нават утаіць ад грамадскай думкі краіны сапраўднае становішча жывёлагадоўлі, што зусім недапушчальна для бальшэвікоў. Спадзявацца пасля гэтага, што зямельныя органы здолеюць вывесці на дарогу і падняць на належную вышыню жывёлагадоўлю, — значыць будаваць на пяску.

Справу жывёлагадоўлі павінны ўзяць у свае рукі ўся партыя, усе нашы работнікі, партыйныя і беспартыйныя, маючы на ўвазе, што праблема жывёлагадоўлі з'яўляецца цяпер такой-жа першачарговай праблемай, якой была ўчора ўжо вырашаная з поспехам праблема зернавая. Няма чаго і даказваць, што совецкія людзі, браўшыя не адну сур'ёзную перашкоду на шляху да мэты, здолеюць узяць і гэту перашкоду. (Гром апладысментаў).

Такоў кароткі і далёка не поўны пералік недахопаў, якія трэба ліквідаваць, і пералік задач, якія трэба вырашыць у бліжэйшы час.

Але справа не вычэрпваецца гэтымі задачамі. Ёсць яшчэ іншыя задачы па лініі сельскай гаспадаркі, аб якіх трэба было-б сказаць некалькі слоў.

Трэба перш за ўсё мець на ўвазе, што стары падзел нашых абласцей на прамысловыя і аграрныя ўжо зжыў сябе. Няма ў нас больш абласцей выключна аграрных, якія-б снабжалі хлебам, мясам, гароднінай прамысловыя вобласці. Роўным чынам няма ў нас больш выключна прамысловых абласцей, якія-б маглі разлічваць на тое, што атрымаюць усе неабходныя прадукты звонку, з іншых абласцей. Развіццё вядзе да таго, што ўсе вобласці становяцца ў нас больш ці менш прамысловымі, і чым далей, тым больш яны будуць станавіцца прамысловымі. Гэта значыць, што Украіна, Паўночны Каўказ, ЦЧВ і іншыя былыя аграрныя раёны не могуць ужо больш адпускаць на старану, прамысловым цэнтрам, столькі прадуктаў, колькі адпускалі яны раней, бо вымушаны карміць свае ўласныя гарады і сваіх уласных рабочых, колькасць якіх будзе расці. Але з гэтага следуе, што кожная вобласць павінна завесці ў сябе сваю сельска-гаспадарчую базу, каб мець сваю гародніну, сваю бульбу, сваё масла, сваё малако і ў той ці іншай ступені свой хлеб, сваё мяса, калі яна не хоча папасці ў цяжкае становішча. Вы ведаеце, што гэта справа цалкам ажыццёўлена, яна ўжо робіцца цяпер.

Задача заключаецца ў тым, каб давесці гэту справу да канца ва што-б там ні стала.

Трэба далей звярнуць увагу на тое, што вядомы падзел нашых абласцей на спажываючыя і вытвараючыя таксама пачынае траціць свой выключны характар. Такія «спажываючыя» вобласці, як Маскоўская і Горкаўская, далі ў гэтым годзе дзяржаве каля 80 мільёнаў пудоў хлеба. Гэта, вядома, не дробязь, што ў так званай спажываючай паласе ёсць каля 5 мільёнаў гектараў цалінных зямель, пакрытых хмызняком. Вядома, што клімат у гэтай паласе не дрэнны, ападкаў не мала, засух не бывае. Калі ачысціць гэтыя землі ад хмызняка і правесці рад мерапрыемстваў арганізацыйнага характару, можна будзе атрымаць аграмадны раён зернавых культур, які можа даць таварнага зярна пры звычайна вялікай ураджайнасці ў гэтых мясцах не менш, чым дае цяпер Ніжняя або Сярэдняя Волга. Гэта было-б вялікім падспор'ем для паўночных прамысловых цэнтраў.

Відавочна, задача заключаецца ў тым, каб стварыць у раёнах спажываючай паласы вялікі масіў зернавых культур.

Нарэшце, пытанне аб барацьбе з засухай у Заволж'і. Насаджэнне лясоў і лесаабарончых палос ва ўсходніх раёнах Заволж'я мае аграмаднае значэнне. Гэта работа, як вядома, ужо праводзіцца, хоць нельга сказаць, каб яна праводзілася з дастатковай інтэнсіўнасцю. Што датычыць абваднення Заволж'я, — а гэта галоўнае з пункту гледжання барацьбы з засухай, — то нельга дапусціць, каб гэта справа была адкладзена ў доўгі яшчык. Праўда, яна была некалькі затармажана некаторымі знешнімі акалічнасцямі, адцягнуўшымі шмат сіл і сродкаў. Але цяпер няма больш падстаў адкладваць яе далей. Мы не можам абысціся без сур'ёзнай і зусім стабільнай, свабоднай ад выпадковасцяй пагоды — базы хлебнай вытворчасці на Волзе, якая дае штогод мільёнаў дзвесце пудоў таварнага зярна. Гэта зусім неабходна, калі ўлічыць рост гарадоў на Волзе, з аднаго боку, і ўсякія магчымыя ўскладненні ў галіне міжнародных адносін — з другога.

Задача заключаецца ў тым, каб прыступіць да сур'ёзнай работы па арганізацыі справы абваднення Заволжжа. (Апладысменты).

3. ПАД'ЕМ МАТЭРЫЯЛЬНАГА СТАНОВІШЧА І КУЛЬТУРЫ ПРАЦОЎНЫХ

Мы абрысавалі, такім чынам, становішча нашай прамысловасці і сельскай гаспадаркі, іх развіццё за справаздачны перыяд, іх становішча ў даны момант.

У выніку мы маем:

а) Магутны пад'ём вытворчасці як у галіне прамысловасці, так і ў галіне асноўных галін сельскай гаспадаркі.

б) Канчатковую перамогу на аснове гэтага пад'ёму сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі над сістэмай капіталістычнай як у прамысловасці, так і ў сельскай гаспадарцы, ператварэнне сацыялістычнай сістэмы ў адзіную сістэму ўсёй народнай гаспадаркі, выцясненне капіталістычных элементаў з усіх сфер народнай гаспадаркі.

в) Канчатковы адход аграмаднай большасці аднаасобных сялян ад дробнатаварнай аднаасобнай гаспадаркі, аб'яднанне іх у калектыўныя гаспадаркі на базе калектыўнай працы і калектыўнай уласнасці на сродкі вытворчасці, поўную перамогу калектыўнай гаспадаркі над дробнатаварнай індывідуальнай гаспадаркай.

г) Узрастаючы працэс далейшага расшырэння калгасаў за кошт аднаасобных сялянскіх гаспадарак, колькасць якіх падае, такім чынам, з месяца ў месяц, і якія ператвараюцца па сутнасці справы ў дапаможную сілу для калгасаў і соўгасаў.

Зразумела, што гэта гістарычная перамога над эксплаататарамі не магла не прывесці да карэнных паляпшэнняў у матэрыяльным становішчы і ва ўсім быце працоўных.

Ліквідацыя паразітычных класаў прывяла да знікнення эксплаатацыі чалавека чалавекам. Праца рабочага і селяніна вызвалена ад эксплаатацыі. Даходы, якія выціскаліся эксплаататарамі з народнай працы, астаюцца цяпер у руках працоўных і скарыстоўваюцца часткай для расшырэння вытворчасці і прыцягнення ў вытворчасць новых атрадаў працоўных, часткай — для прамога павышэння даходаў рабочых і сялян.

Знікла беспрацоўе — біч рабочага класа. Калі ў буржуазных краінах мільёны беспрацоўных церпяць галечу і пакуты з-за адсутнасці работы, то ў нас няма больш рабочых, якія-б не мелі работы і заработку.

Са знікненнем кулацкай кабалы знікла галеча ў вёсцы. Любы селянін, калгаснік ці аднаасобнік, мае цяпер магчымасць жыць палюдску, калі ён толькі хоча працаваць чэсна, а не лодырнічаць, не бадзяцца і не раскрадваць калгаснае дабро.

Знішчэнне эксплаатацыі, знішчэнне беспрацоўя ў горадзе, знішчэнне галечы ў вёсцы — гэта такія гістарычныя дасягненні ў матэрыяльным становішчы працоўных, аб якіх не могуць нават марыць рабочыя і сяляне самых што ні на ёсць «дэмакратычных» буржуазных краін.

Змянілася аблічча нашых буйных гарадоў і прамысловых цэнтраў. Немінучым прызнакам буйных гарадоў буржуазных краін з'яўляюцца трушчобы, так званыя рабочыя кварталы на акраінах горада, прадстаўляючыя груду цёмных, сырых, большай часткай падвальных, напалову разбураных памяшканняў, дзе звычайна знаходзіць прытулак бедны люд, капошачыся там у брудзе і праклінаючы лёс. Рэвалюцыя ў СССР прывяла да таго, што гэтыя трушчобы зніклі ў нас. Яны замецены новаадбудаванымі добрымі і светлымі рабочымі кварталамі, прычым ва многіх выпадках рабочыя кварталы выглядаюць у нас лепш, чым цэнтры горада.

Яшчэ больш змянілася аблічча вёскі. Старая вёска з яе царквой на самым відным месцы, з яе лепшымі дамамі ўрадніка, папа, кулака на першым плане, з яе поўразваленымі хатамі сялян на заднім плане — пачынае знікаць. На яе месца выступае новая вёска з яе грамадска-гаспадарчымі будынкамі, з яе клубамі, радыё, кіно, школамі, бібліятэкамі і яслямі, з яе трактарамі, камбайнамі, малатарнямі, аўтамабілямі. Зніклі старыя знатныя фігуры кулака-эксплаататара, ліхвяра-крывасоса, купца-спекулянта, бацюшкі-ўрадніка. Цяпер знатнымі людзьмі з'яўляюцца дзеячы калгасаў і соўгасаў, школ і клубаў, старшыя трактарысты ды камбайнеры, брыгадзіры па паляводству і жывёлагадоўлі, лепшыя ўдарнікі і ўдарніцы калгасных палёў.

Знікае процілегласць паміж горадам і вёскай. Горад перастае быць у вачах сялян цэнтрам іх эксплаатацыі. Усё мацней становіцца ніці гаспадарчай і культурнай змычкі паміж горадам і вёскай. Ад горада і яго прамысловасці вёска атрымлівае цяпер дапамогу — трактарамі, сельгасмашынамі, аўтамабілямі, людзьмі, сродкамі. Дый сама вёска мае цяпер сваю прамысловасць у відзе машынатрактарных станцый, рамонтных майстэрань, усякага роду прамысловых прадпрыемстваў, калгасаў, невялікіх электрастанцый і т. п. Культурнае бяздонне паміж горадам і вёскай запаўняецца.

Такавы асноўныя дасягненні працоўных у галіне паляпшэння іх матэрыяльнага становішча, быту, культуры.

На аснове гэтых дасягненняў мы маем за справаздачны перыяд:

а) рост народнага даходу з 35 мільярдаў у 1930 годзе да 50 мільярдаў у 1933 годзе, прычым з прычыны таго, што доля капіталістычных элементаў, у тым ліку канцэсіянераў, у народным даходзе складае ў цяперашні час менш поўпроцанта, дык амаль увесь народны даход размяркоўваецца паміж рабочымі і служачымі, працоўнымі сялянамі, каапературай і дзяржавай;

б) рост насельніцтва Совецкага Саюза з 160,5 млн. чалавек у канцы 1930 года да 168 млн. у канцы 1933 года;

в) рост колькасці рабочых і служачых з 14.530 тысяч у 1930 годзе да 21.883 тыс. у 1933 годзе, прычым колькасць асоб фізічнай працы паднялася за гэты перыяд ад 9.489 тыс. да 13.797 тыс. чалавек, колькасць рабочых буйной прамысловасці, у тым ліку рабочых транспарта, паднялася з 5.079 тысяч да 6.882 тысячы чалавек, колькасць сельска-гаспадарчых рабочых — ад 1.426 тысяч да 2.519 тысяч чалавек, а колькасць рабочых і служачых у ган[...]

(ПРАЦЯГ НА 5 СТАР.).

СПРАВАЗДАЧНЫ ДАКЛАД тав. СТАЛІНА XVII З'ЕЗДУ ПАРТЫІ АБ РАБОЦЕ ЦК ВКП(б)

ні — ад 814 тысяч да 1.497 тыс. чалавек;

г) рост фонду заработнай платы рабочых і служачых з 13.597 млн. рублёў у 1930 годзе да 34.280 млн. руб. у 1933 г.;

д) рост сярэднягадавой заработнай платы рабочых прамысловасці з 991 руб. у 1930 годзе да 1.519 руб. у 1933 годзе;

е) рост фонду соцыяльнага страхавання рабочых і служачых з 1.810 млн. руб. у 1930 годзе да 4.610 млн. руб. у 1933 годзе;

ж) перавод усёй надземнай прамысловасці на 7-гадзінны рабочы дзень;

з) дапамога дзяржавы сялянам у відзе арганізацыі для іх 2.860 машына-трактарных станцый з укладаннем у гэту справу 2 мільярдаў руб.;

і) дапамога дзяржавы сялянам у відзе крэдыту калгасам у размеры 1.600 млн. руб.;

к) дапамога дзяржавы сялянам у відзе насеннай і харчовай пазыкі на працягу справаздачнага перыяда ў размеры 262 млн. пудоў зярна;

л) дапамога дзяржавы маламоцным сялянам у відзе ільгот па падатку і страхаванню ў размеры 370 млн. руб.

Што датычыць культурнага развіцця краіны, то мы маем за справаздачны перыяд:

а) увядзенне па ўсяму СССР усеагульнага абавязковага пачатковага навучання і павышэння процанта пісьменнасці з 67 проц. у канцы 1930 года да 90 проц. у канцы 1933 года;

б) рост ліку вучняў у школах усіх ступеняў з 14.358 тысяч у 1929 годзе да 26.419 тыс. чалавек у 1933 годзе, у тым ліку па пачатковай асвеце — з 11.697 тыс. да 19.163 тыс., па сярэдняй асвеце — з 2.453 тыс. да 6.674 тыс. чалавек, па вышэйшай асвеце — з 207 тыс. да 491 тыс. чалавек;

в) рост колькасці дзяцей па дашкольнаму навучанню з 838 тыс. у 1929 годзе да 5.917 тысяч у 1933 годзе;

г) рост колькасці вышэйшых навучальных устаноў, агульных і спецыяльных, з 91 адзінкі ў 1914 годзе да 600 адзінак у 1933 годзе;

д) рост колькасці навукова-даследчых інстытутаў з 400 адзінак у 1929 годзе да 840 у 1933 годзе;

е) рост колькасці ўстаноў клубнага тыпу з 32 тысяч у 1929 годзе да 54 тысяч у 1933 годзе;

ж) рост колькасці кіно-тэатраў, кіно-ўстановак у клубах і кіно-перасовак з 9.800 адзінак у 1929 годзе да 29.200 адзінак у 1933 годзе;

з) Рост разавага тыражу газет з 12.500 тысяч у 1929 годзе да 36.500 тысяч у 1933 годзе.

Не лішне, можа быць, адзначыць, што ўдзельная вага рабочых сярод навучаючыхся ў вышэйшых навучальных установах складае ў нас 51,4 проц., а ўдзельная вага працоўных сялян — 16,5 проц., тады як у Германіі, напрыклад, удзельная вага рабочых сярод навучаючыхся ў вышэйшых навучальных установах складала ў 1932-33 навучальным годзе ўсяго 3,2 проц., а ўдзельная вага дробных сялян — усяго 2,4 проц.

Трэба адзначыць, як прыемны факт і як прызнак росту культурнасці ў вёсцы — рост актыўнасці жанчын-калгасніц у галіне грамадска-арганізатарскай работы.

Вядома, напрыклад, што жанчын-калгасніц ёсць у сучасны момант старшынь калгасаў — каля 6 тысяч, членаў праўленняў калгасаў — звыш 60 тысяч, брыгадзіраў — 28 тысяч, звеннявых арганізатараў — 100 тысяч, загадчыкаў калгаснымі таварнымі фермамі — 9 тысяч, трактарыстаў — 7 тысяч. Не патрэбна і гаварыць, што гэтыя даныя не з'яўляюцца поўнымі. Але і тое малое, што ёсць у гэтых даных, дастаткова ярка гаворыць аб вялікім росце культурнасці на вёсцы. Гэта акалічнасць мае, таварышы, аграмаднае значэнне. Яна мае аграмаднае значэнне таму, што жанчыны складаюць палову насельніцтва нашай краіны, яны складаюць аграмадную армію працы і яны прызваны выхоўваць нашых дзяцей, наша будучае пакаленне, гэта значыць нашу будучыню. Вось чаму мы не можам дапусціць, каб гэта аграмадная армія працоўных гібела ў цемры і невуцтве! Вось чаму мы павінны вітаць растучую грамадскую актыўнасць працоўных жанчын і іх вылучэнне на кіруючыя пасты, як несумненны прызнак росту нашай культурнасці. **(Доўгія апладысменты).**

Нарэшце, трэба адзначыць яшчэ адзін факт, але ўжо адмоўнага характару. Я маю на ўвазе тую недапушчальную з'яву, што педагагічны і медыцынскі «факультэты» ўсё яшчэ знаходзяцца ў нас у загоне. Гэта вялікі недахоп, які мяжуе з парушэннем інтарэсаў дзяржавы.

З гэтым недахопам трэба абавязкова пакончыць. І чым хутчэй будзе зроблена гэта, тым лепш.

4. ПАД'ЁМ ТАВАРАЗВАРОТУ І ТРАНСПАРТА

Мы маем такім чынам:

а) рост прадукцыі прамысловасці, у тым ліку прадукцыі па шырпажыву;

б) рост прадукцыі сельскай гаспадаркі;

в) рост патрэбнасцяй і попыту на прадукты і вырабы з боку працоўных мас горада і вёскі.

Што яшчэ патрабуецца для таго, каб самкнуць гэтыя ўмовы і забяспечыць усёй масе спажыўцоў атрыманне неабходных тавараў і прадуктаў?

Некаторыя таварышы думаюць, што даволі наяўнасці гэтых умоў, каб эканамічнае жыццё краіны забіла крыніцай. Гэта — глыбокае аблуджэнне. Можна прадставіць, што ёсць усе гэтыя ўмовы, але калі тавар не даходзіць да спажыўца, эканамічнае жыццё не толькі не можа забіць крыніцай, а, наадварот, — будзе расстроена і дэзарганізавана да аснавання. Трэба, нарэшце, зразумець, што тавары вырабляюцца ў канчатковым выніку не для вытворчасці, а для спажывання. У нас бывалі выпадкі, калі тавараў і прадуктаў было нямала, але яны не толькі не даходзілі да спажыўца, а прадаўжалі гадамі гуляць у бюракратычных закавулках так званай тавараправодзячай сеткі—у старане ад спажыўца.

Зразумела, што пры гэтых умовах прамысловасць і сельская гаспадарка трацілі ўсякі стымул для расшырэння вытворчасці, тавараправодзячая сетка затаварвалася, а рабочыя і сяляне аставаліся без тавараў і прадуктаў. У рэзультаце —расстройства эканамічнага жыцця краіны, не гледзячы на наяўнасць тавараў і прадуктаў. Каб эканамічнае жыццё краіны магло забіць крыніцай, а прамысловасць і сельская гаспадарка мелі стымул да далейшага росту сваёй прадукцыі, трэба мець яшчэ адну ўмову, іменна — разгорнуты таваразварот паміж горадам і вёскай, паміж раёнамі і абласцямі краіны, паміж рознымі галінамі народнай гаспадаркі. Неабходна, каб краіна была пакрыта багатай сеткай гандлёвых баз, магазінаў, крам. Неабходна, каб па каналах гэтых баз, магазінаў, крам бесперапынна цыркулявалі тавары ад месц вытворчасці да спажыўца. Неабходна, каб у гэту справу былі ўцягнуты і дзяржаўная гандлёвая сетка, і кааперацыйная гандлёвая сетка, і мясцовая прамысловасць, і калгасы, і аднаасобныя сяляне.

Гэта і называецца ў нас разгорнутым **совецкім гандлем,** гандлем без капіталістаў, гандлем без спекулянтаў.

Як бачыце, разгортванне совецкага гандлю з'яўляецца той актуальнейшай задачай, без вырашэння якой немагчыма далей ісці наперад.

І ўсё-ж, не гледзячы на поўную відавочнасць гэтай ісціны, партыі прышлося перамагаць за справаздачны перыяд цэлы рад перашкод на шляху да разгортвання совецкага гандлю, якія можна было-б фармуляваць для кароткасці, як рэзультат вывіху розуму ў адной часткі комуністаў па пытаннях аб неабходнасці і значэнні совецкага гандлю.

Пачаць з таго, што ў радах адной часткі комуністаў усё яшчэ пануюць высокамерныя, пагардлівыя адносіны да гандлю наогул, да совецкага гандлю ў прыватнасці. Гэтыя, з дазволу сказаць, комуністы, разглядаюць совецкі гандаль, як другарадную, нявартую справу, а работнікаў гандлю — як кончаных людзей. Гэтыя людзі, відавочна, не разумеюць, што сваімі высокамернымі адносінамі да совецкага гандлю яны выражаюць не бальшэвіцкія погляды, а погляды захудалых дваран, мёўшых вялікую амбіцыю, але пазбаўленых усякай амуніцыі. **(Апладысменты).** Гэтыя людзі не разумеюць, што совецкі гандаль ёсць наша, родная, бальшэвіцкая справа, а работнікі гандлю, у тым ліку работнікі прылаўка, калі яны толькі працуюць чэсна, — з'яўляюцца праваднікамі нашай, рэволюцыйнай, бальшэвіцкай справы. **(Апладысменты).**

Зразумела, што партыі прышлося злёгку паграміць гэтых, з дазволу сказаць, комуністаў, а іх дваранскія забабоны кінуць у памыйную яму. **(Доўгія апладысменты).**

Прышлося перамагчы, далей, забабоны другога роду. Справа ідзе аб лявацкай балбатні, якая мае пашырэнне сярод адной часткі нашых работнікаў аб тым, што совецкі гандаль з'яўляецца нібыта пройдзенай стадыяй, што нам трэба наладзіць прамы прадуктаабмен, што грошы будуць хутка скасаваны, бо яны ператварыліся нібыта ў простыя разліковыя знакі, што няма патрэбы развіваць гандаль, калі стукаецца ў дзверы прамы прадуктаабмен. Трэба адзначыць, што гэта лявацка-дробнабуржуазная балбатня, граючая на руку капіталістычным элементам, якія імкнуцца сарваць разгортванне совецкага гандлю, мае пашырэнне не толькі сярод адной часткі чырвоных прафесароў, але і сярод некаторых работнікаў гандлю. Зразумела,смешна і забаўна, што гэтыя людзі, няздольныя наладзіць прасцейшай справы совецкага гандлю, балбочуць аб сваёй гатоўнасці наладзіць больш складаную і цяжкую справу прамога прадуктаабмена. Але Дон-Кіхоты таму і называюцца Дон-Кіхотамі, што яны пазбаўлены элементарнага пачуцця жыцця. Гэтыя людзі, якія так-жа далёкі ад марксізма, як неба ад зямлі, відавочна, не разумеюць, што грошы астануцца ў нас яшчэ доўга, аж да завяршэння першай стадыі комунізма — соцыялістычнай стадыі развіцця.

Яны не разумеюць, што грошы з'яўляюцца тым інструментам буржуазнай эканомікі, які ўзяла ў свае рукі совецкая ўлада і прыстасавала да інтарэсаў соцыялізма для таго, каб разгарнуць ва-ўсю совецкі гандаль і падрыхтаваць тым самым умовы для прамога прадуктаабмена. Яны не разумеюць, што прадуктаабмен можа прыйсці толькі на змену і ў рэзультаце ідэальна наладжанага совецкага гандлю, чаго ў нас няма і ва ўспаміне і што не скора будзе ў нас. Зразумела, што партыя, імкнучыся арганізаваць разгорнуты совецкі гандаль, палічыла неабходным паграміць і гэтых «левых» вырадкаў, а іх дробна-буржуазную балбатню—пусціць на вецер.

Прышлося, далей, перамагчы нездаровыя прывычкі гандлёвых работнікаў да механічнага размеркавання тавараў, ліквідаваць пагардлівасць да патрабаванняў асартымента і да патрабаванняў спажыўца, ліквідаваць механічную засылку тавараў, абязлічку ў гандлі. У гэтых мэтах былі адкрыты гандлёвыя базы, абласныя і міжраённыя, адкрыты дзесяткі тысяч новых магазінаў і палатак.

Прышлося ліквідаваць, далей, манапольнае становішча кааперацыі на рынку, у сувязі з чым абавязалі ўсе наркаматы адкрыць гандаль уласнымі таварамі, а Наркамснаб — разгарнуць шырокі камерцыйны гандаль сельска-гаспадарчымі прадуктамі, што прывяло, з аднаго боку, у парадку спаборніцтва, да паляпшэння гандлю ў кааперацыі, а, з другога боку, — да зніжэння цэн на рынку, да аздараўлення рынка.

Разгарнулі шырокую сетку сталовых з паніжанымі цэнамі па адпускаемы тавар («грамадскае харчаванне»), арганізавалі аддзелы рабочага снабжэння (ОРС'ы) пры заводах і фабрыках з адмацаваннем ад заводскага снабжэння элементаў, якія не маюць адносін да завода, прычым па адной толькі сістэме Наркамцяжа прышлося адмацаваць не менш 500 тыс. пабочных элементаў.

Паладзілі адзіны цэнтралізаваны банк кароткатэрміновага крэдыту — Дзяржаўны банк з 2.200 раённых аддзяленняў на месцах, здольных фінансаваць гандлёвыя аперацыі.

У рэзультаце гэтых мерапрыемстваў мы маем за справаздачны перыяд:

а) рост сеткі магазінаў і гандлёвых палатак з 184.662 адзінак у 1930 годзе да 277.974 у 1933 годзе;

б) новастваруную сетку абласных гандлёвых баз у колькасці 1.011 адзінак і міжраённых гандлёвых баз у колькасці 864 адзінак;

в) новастварагую сетку ОРС'аў у колькасці 1.600 адзінак;

г) рост сеткі камерцыйных магазінаў па гандлю хлебам, які ахапляе ў сучасны момант 330 гарадоў;

д) рост сеткі сталовых грамадскага харчавання, якая ахапляе ў сучасны момант 19.800 тыс. спажыўцоў;

е) рост таваразвароту па дзяржаўнай і кааперацыйнай лініі з уключэннем сталовых грамадскага харчавання з 18.900 млн. рублёў у 1930 годзе да 49 мільярдаў руб. у 1933 годзе.

Было-б памылкова думаць, што ўсяго гэтага развароту совецкаму гандлю дастаткова, каб задаволіць запатрабаванні нашай эканомікі. Наадварот, цяпер больш, чым калі-б там ні было, становіцца ясным, што цяперашняе становішча таваразвароту не можа задаволіць нашых запатрабаванняў. Таму задача заключаецца ў тым, каб разгарнуць далей совецкі гандаль, уцягнуць у гэту справу мясцовую прамысловасць, узмацніць калгасна-сялянскі гандаль і дабіцца новых рашаючых поспехаў у галіне пад'ёму совецкага гандлю.

Неабходна, аднак, адзначыць, што справа не можа абмежавацца адным толькі разгортваннем совецкага гандлю. Калі развіццё нашай эканомікі ўпіраецца ў развіццё таваразвароту, у развіццё совецкага гандлю, то развіццё совецкага гандлю ў сваю чаргу ўпіраецца ў развіццё нашага транспарта як чыгуначнага і воднага, так і аўтамабільнага.

Можа здарыцца, што тавары ёсць, ёсць поўная магчымасць разгарнуць таваразварот, але транспарт не паспявае за развіццём таваразвароту і адмаўляецца везці грузы. Як вядома, яно так і бывае ў нас скрозь і ўсюды. Таму, транспарт з'яўляецца тым вузкім месцам, аб якое можа спатыкнуцца, ды бадай пачынае ўжо спатыкацца ўся наша эканоміка і, перш за ўсё, наш таваразварот.

Праўда, чыгуначны транспарт павялічыў свой грузазварот са 133.9 мільярдаў тона-кілометраў у 1930 годзе, да 172 млрд. тона-кілометраў у 1933 годзе. Але гэтага мала, занадта мала для нас, для нашай эканомікі.

Водны транспарт павялічыў свой грузазварот з 45.6 мільярдаў тона-кілометраў у 1930 годзе да 59.9 млрд. тона-кілометраў у 1933 годзе. Але гэтага мала, занадта мала для нашай эканомікі.

Я ўжо не гавару аб аўтамабільным транспарце, парк якога павялічыўся з 8.800 аўтамабіляў (грузавых і легкавых) у 1913 годзе да 117.800 аўтамабіляў у канцы 1933 года. Гэтага так мала для нашай народнай гаспадаркі, што сорамна нават гаварыць аб гэтым.

Не можа быць сумнення, што ўсе гэтыя віды транспарта маглі-б працаваць многа лепш, калі-б органы транспарта не хварэлі вядомай хваробай, якая называецца канцылярска-бюракратычным метадам кіраўніцтва. Таму, апрача таго, што трэба дапамагчы транспарту людзьмі і сродкамі, задача заключаецца ў тым, каб выкараніць у органах транспарта бюракратычна-канцылярскія адносіны да справы і зрабіць іх больш апаратыўнымі.

Таварышы! Мы дабіліся таго, што асноўныя пытанні прамысловасці вырашаны правільна, і прамысловасць стаіць цяпер цвёрда на нагах. Мы дабіліся таго, што асноўныя пытанні сельскай гаспадаркі таксама вырашаны правільна, і сельская гаспадарка — мы можам сказаць гэта прама — так сама стаіць цяпер цвёрда на нагах. Але мы можам страціць гэтыя дасягненні, калі наш таваразварот пачне кульгаць, і транспарт акажацца ў нас гірай на нагах. Таму, задача разгортвання таваразвароту і рашучага паляпшэння транспарта з'яўляецца той чарговай і актуальнейшай задачай, без вырашэння якой мы не можам ісці наперад.

III. ПАРТЫЯ

Пераходжу да пытання аб партыі.

Даны з'езд праходзіць пад сцягам поўнай перамогі ленінізма, пад сцягам ліквідацыі астаткаў антыленінскіх груповак.

Разбіта і рассеяна антыленінская група трацкістаў, яе арганізатары акалачваюцца цяпер за граніцай на задворках буржуазных партый.

Разбіта і рассеяна антыленінская група правых ухілістаў. Яе арганізатары даўно ўжо адракліся ад сваіх поглядаў і цяпер усяляк стараюцца загладзіць свае грахі перад партыяй.

Разбіты і рассеяны нацыянал-ухілісцкія групоўкі. Іх арганізатары або канчаткова спаяліся з інтэрвенцыянісцкай эміграцыяй, або прынеслі павінную. Большасць прыхільнікаў гэтых антырэволюцыйных груп вымушана была прызнаць правільнасць лініі партыі і капітулявала перад партыяй.

Калі на XV з'ездзе прыходзілася яшчэ даказваць правільнасць лініі партыі і весці барацьбу з вядомымі антыленінскімі групоўкамі, а на XVI з'ездзе—дабіваць апошніх прыхільнікаў гэтых груповак, то па гэтым з'ездзе — і даказваць няма чаго, ды, мабыць, і біць няма каго. Усе бачаць, што лінія партыі перамагла. **(Гром апладысментаў).**

Перамагла палітыка індустрыялізацыі краіны. Яе рэзультаты для ўсіх цяпер відавочны. Што можна сказаць супроць гэтага факта?

Перамагла палітыка ліквідацыі кулацтва і суцэльнай калектывізацыі. Яе рэзультаты таксама відавочны для ўсіх. Што можна сказаць супроць гэтага факта?

Даказана на вопыце нашай краіны, што перамога соцыялізма ў адной, асобна ўзятай краіне —, зусім магчыма. Што можна сказаць супроць гэтага факта?

Відавочна, што ўсе гэтыя поспехі і, перш за ўсё, перамога пяцігодкі канчаткова дэмаралізавалі і разбілі ўшчэнт усе і ўсякія антыленінскія групоўкі.

Трэба прызнаць, што партыя згуртавана цяпер у адзінае, як ніколі раней. **(Бурныя, доўга незмаўкаючыя апладысменты).**

1. ПЫТАННЕ ІДЭЙНА-ПАЛІТЫЧНАГА КІРАЎНІЦТВА

Ці значыць гэта, аднак, што барацьба скончана і далейшае наступленне соцыялізма адпадае, як лішняя рэч?

Не, не значыць.

Ці значыць гэта, што ў нас усё абстаіць у партыі добра, ніякіх ухілаў не будзе ў ёй і, стала быць, — можна цяпер супачыць на лаўрах?

Не, не значыць.

Ворагаў партыі, апартуністаў усіх масцей, нацыянал-ухілістаў усякага роду — разбілі. Але астаткі іх ідэалогіі жывуць яшчэ ў галовах паасобных членаў партыі і нярэдка даюць аб сабе знаць. Партыю нельга разглядаць, як нешта адарванае ад акружаючых людзей. Яна жыве і падвізаецца ўнутры акружаючага яе, асяродзішча. Не дзіва, што ў партыю пранікаюць нярэдка звонку нездаровыя настроі. А глеба для такіх настрояў, несумненна, ёсць у нашай краіне, хоцьбы таму, што ў нас усё яшчэ існуюць некаторыя прамежныя слаі насельніцтва як у горадзе, так і на вёсцы, якія прадстаўляюць пажыўнае асяродзішча для такіх настрояў.

XVII канферэнцыя нашай партыі сказала, што адна з асноўных палітычных задач пры ажыццяўленні другой пяцігодкі заключаецца «ў перамаганні перажыткаў капіталізма ў эканоміцы і свядомасці людзей».

Гэта зусім правільная думка.

Але ці можна сказаць, што мы ўжо перамаглі ўсе перажыткі капіталізма ў эканоміцы? Не, нельга гэтага сказаць, тым больш нельга сказаць, што мы перамаглі перажыткі капіталізма ў свядомасці людзей. Нельга гэтага сказаць не толькі таму, што свядомасць людзей у яе развіцці адстае ад іх эканамічнага становішча, але таму, што ўсё яшчэ існуе капіталістычнае акружэнне, якое стараецца ажыўляць і падтрымліваць перажыткі капіталізма ў эканоміцы і свядомасці людзей у СССР і супроць якога мы, бальшэвікі, павінны ўвесь час трымаць порах сухім.

Зразумела, што гэтыя перажыткі не могуць не з'яўляцца спрыяючай глебай для ажыўлення ідэалогіі разбітых антыленінскіх груп у галовах асобных членаў нашай партыі. Дабаўце да гэтага не вельмі высокі тэарытычны ўзровень большасці членаў нашай партыі, слабую ідэалагічную работу партыйных органаў, загружанасць нашых партыйных работнікаў чыста практычнай работай, якая адбірае ў іх магчымасць папоўніць свой тэарытычны багаж,—і вы зразумееце адкуль бярэцца тая блытаніна па раду пытанняў ленінізма ў галовах паасобных членаў партыі, якая нярэдка пранікае ў наш друк і якая аблягчае справу ажыўлення астаткаў ідэалогіі разбітых антыленінскіх груп.

Вось чаму нельга гаварыць, што барацьба скончана і няма больш неабходнасці ў палітыцы наступлення соцыялізма

Можна было-б узяць рад пытанняў ленінізма і прадэманстраваць на іх — наколькі яшчэ жывучы сярод некаторых членаў партыі астаткі іддэалогіі разбітых антыленінскіх груп.

Узяць, напрыклад, пытанне аб пабудове **бяскласавага соцыялістычнага грамадства.**

XVII канферэнцыі партыі сказала, што мы ідзем да стварэння бяскласавага соцыялістычнага грамадства.

Зразумела, што бяскласавае грамадства не можа прыйсці ў парадку, так сказаць, самацёку. Яго трэба завяваць і пабудаваць намаганнямі ўсіх працоўных — шляхам узмацнення органаў дыктатуры пролетарыята, шляхам разгортвання класавай барацьбы, шляхам знішчэння класаў, шляхам ліквідацыі астаткаў капіталістычных класаў, у баях з ворагамі як унутранымі, так і знешнімі.

Справа, здаецца, ясная.

А між тым, каму невядома, што абвяшчэнне гэтага яснага і элементарнага тэзіса ленінізма парадзіла не малую блытаніну ў галовах і нездаровыя настроі сярод адной часткі членаў партыі. Тэзіс аб нашым прасоўванні да бяскласавага грамадства, даны, як лозунг, яны разумелі, як стыхійны працэс і яны прыкідвалі: калі бяскласавае грамадства, то, значыць, можна аслабіць класавую барацьбу, можна аслабіць дыктатуру пролетарыята і наогул пакончыць з дзяржавай, якая ўсё роўна павінна адмерці ў бліжэйшы час. І яны прыходзілі ў цялячае захапленне ў чаканні таго, што неўзабаве не будзе ніякіх класаў, — значыць, не будзе класавай барацьбы, значыць, не будзе клопатаў і хвалявання, значыць, можна скласці зброю і пайсці на бакавую спаць у чаканні прыйсця бяскласавага грамадства. **(Агульны смех усёй залы).**

Не можа быць сумнення, што гэта блытаніна ў галовах, гэтыя настроі, як дзве кроплі вады падобны на вядомыя погляды правых ухілістаў, у сілу якіх старое павінна самацёкам урасці ў новае, і ў адзін прыгожы дзень мы непрыкметна павінны аказацца ў соцыялістычным грамадстве.

Як бачыце, астаткі ідэалогіі разбітых антыленінскіх груп зусім здольны да ажыўлення і далёка яшчэ не страцілі сваёй жывучасці.

Зразумела, што калі-б гэта блытаніна ў поглядах і гэтыя нябальшэвіцкія настроі аўладалі большасцю нашай партыі, партыя аказалася-б дэмабілізаванай і раззброенай.

Возьмем, далей, пытанне аб сельска-гаспадарчай **арцелі** і сельска-гаспадарчай **комуне.** Цяпер усе прызнаюць, што арцель з'яўляецца пры цяперашніх умовах адзіна правільнай формай калгаснага руху. І гэта зусім зразумела:

а) арцель правільна спалучае асабістыя, бытавыя інтарэсы калгаснікаў з іх грамадскімі інтарэсамі;

б) арцель удачна прыстасоўвае асабістыя бытавыя інтарэсы — да грамадскіх інтарэсаў, аблягчаючы тым самым выхаванне ўчарашніх аднаасобнікаў у духу калектывізма.

У адрозненне ад арцелі, дзе аграмаджаны толькі сродкі вытворчасці, у комунах да апошняга часу былі аграмаджаны не толькі сродкі вытворчасці, але і быт кожнага члена комуны, г. зн. члены комуны ў адрозненне ад членаў арцелі не мелі ў асабістым уладанні хатнюю птушку, дробную жывёлу, карову, зярно, прысядзібную зямлю. Гэта значыць, што ў комунах асабістыя бытавыя інтарэсы членаў не столькі ўлічваліся і спалучаліся з інтарэсамі грамадскімі, колькі заглушаліся апошнімі ў інтарэсах дробна-буржуазнай ураўнілаўкі. Зразумела, што гэта акалічнасць з'яўляецца самай слабай старапой комун. Гэтым, уласна, і тлумачыцца, што комуны не маюць вялікага пашырэння і пападаюцца толькі адзінкамі і дзесяткамі. Па гэтай-жа прычыне комуны, каб адстаяць сваё існаванне і не развалицца, аказаліся вымушанымі адмовіцца ад аграмаджання быту, пачынаюць працаваць па працаднях, сталі выдаваць зярно на дом, дапускаць асабістае ўладанне хатняй птушкай, дробнай жывёлай, каровай і т. д. Але з гэтага следуе, што комуны фактычна перайшлі на палажэнне арцеляй. І ў гэтым няма нічога дрэннага, бо гэтага патрабуюць інтарэсы здаровага развіцця масавага калгаснага руху. Гэта не значыць, вядома, што комуна больш не патрэбна, што яна не з'яўляецца больш вышэйшай формай калгаснага руху.

Не, комуна патрэбна, і яна, зразумела, з'яўляецца вышэйшай формай калгаснага руху, але не цяперашняя комуна, якая ўзнікла на базе неразвітой тэхнікі і недахвату прадуктаў і якая сама пераходзіць на палажэнне арцелі, а будучая комуна, якая ўзнікне на базе больш развітой тэхнікі і багацця прадуктаў. Цяперашняя сельска-гаспадарчая комуна ўзнікла на аснове мала развітай тэхнікі і недахвату прадуктаў. Гэтым, уласна, і тлумачыцца, што яна практыкавала ўраўнілаўку і мала лічылася з асабістымі, бытавымі інтарэсамі сваіх членаў, з прычыны чаго яна вымушана цяпер перайсці на палажэнне арцелі, дзе разумна спалучаюцца асабістыя і грамадскія інтарэсы калгаснікаў. Будучая комуна вырасце з развітай і заможнай арцелі. Будучая сельска-гаспадарчая комуна ўзнікне тады, калі на палях і ў фермах арцелі будзе багацце зярна, жывёлы, птушкі, гародніны і ўсякіх іншых прадуктаў, калі пры арцелях завядуцца механізаваныя пральні, сучасныя кухні-сталовыя, хлебазаводы і т. д., калі калгаснік убачыць, што яму выгадней атрымліваць мяса і малако з фермы, чым заводзіць сваю карову і дробную жывёлу, калі калгасніца ўбачыць, што выгадней абедаць у сталовай, браць хлеб з хлебазавода і атрымліваць вымытую бялізну з грамадскай пральні, чым самой займацца гэтай справай. Будучая комуна ўзнікне на базе больш развітай тэхнікі і больш развітай арцелі, на базе багацця прадуктаў. Калі гэта будзе? Вядома, не скора Але гэта будзе. Было-б злачынствам штучна паскараць працэс перарастання арцелі ў будучую комуну. Гэта зблытала-б усе карты і аблягчыла-б справу нашых ворагаў. Працэс перарастання арцелі ў будучую комуну павінен адбывацца паступова, па меры таго, як усе калгаснікі будуць пераконвацца ў неабходнасці такога перарастання.

Так стаіць справа з пытаннем аб арцелі і комуне. Справа, здавалася-б, ясная і амаль што элементарная. А між тым, сярод адной часткі членаў партыі ёсць вялікая блытаніна па гэтаму пытанню. Лічаць, што, абвясціўшы арцель асноўнай формай калгаснага руху, партыя аддалілася ад соцыялізма, адступіла назад ад комуны, ад вышэйшай формы калгаснага руху — да ніжэйшай. Чаму, паўстае пытанне? Таму, што, аказваецца, што ў арцелі няма роўнасці, бо там захоўваецца розніца ў запатрабаваннях і ў асабістай працы членаў арцелі, тады як у комуне ёсць роўнасць, бо там ураўнены патрэбнасці і асабістае бытавое становішча яе членаў.

Але, папершае, у нас няма больш такіх комун, дзе-б існавалі ўраўнанне, ураўнілаўка ў галіне запатрабаванняў і асабістага быту. Практыка паказала, што комуны напэўна загінулі-б, калі-б яны не адмовіліся ад ураўнілаўкі і не перайшлі на справе на становішча арцелі.

Стала быць, няма чаго спасылацца на тое, чаго няма ўжо ў прыродзе. Папершае, усякаму ленінцу вядома, калі ён толькі сапраўдны ленінец, што ўраўнілаўка ў галіне запатрабаванняў і асабістага быту ёсць рэакцыйная, дробна-буржуазная бязглуздзіца, вартая якой-небудзь першабытнай секты аскетаў, але не соцыялістычнага грамадства, арганізаванага памарксіцку, бо нельга патрабаваць, каб ва ўсіх людзей былі аднолькавыя запатрабаванні і густы, каб усе людзі ў сваім асабістым быту жылі па аднаму ўзору. І, нарэшце, няўжо сярод рабочых не захоўваецца розніца як у запатрабаваннях, так і ў асабістым быту? Ці значыць гэта, што рабочыя стаяць далей ад соцыялізма, чым члены сельска-гаспадарчых комун?

Гэтыя людзі, відавочна, думаюць, што соцыялізм патрабуе ўраўнілаўкі, ураўнання, ніве[л]іроўкі запатрабаванняў і асабістага быту членаў грамадства. Няма чаго і га

(ПРАЦЯГ НА 6 СТАР.)

СПРАВАЗДАЧНЫ ДАКЛАД тав. СТАЛІНА XVII З'ЕЗДУ ПАРТЫІ АБ РАБОЦЕ ЦК ВКП(б)

варыць, што такое меркаванне не мае нічога агульнага з марксізмам, ленінізмам. Пад роўнасцю марксізм разумее не ўраўнілаўку ў галіне асабістых запатрабаванняў і быту, а знішчэнне класаў, г. зн. а) роўнае вызваленне ўсіх працоўных ад эксплаатацыі пасля таго, як капіталісты звергнуты і экспрапрыяваны; б) роўную адмену для ўсіх прыватнай уласнасці на сродкі вытворчасці пасля таго, як яны пераданы ва ўласнасць усяго грамадства; в) роўны абавязак усіх працаваць па здольнасцях і роўнае права ўсіх працоўных атрымліваць за гэта па іх працы (соцыялістычнае грамадства); г) роўны абавязак усіх працаваць па здольнасцях і роўнае права ўсіх працоўных атрымліваць за гэта па патрэбнасцях (комуністычнае грамадства). Пры гэтым марксізм выходзіць з таго, што густы і запатрабаванні людзей не бываюць і не могуць быць аднолькавымі і роўнымі па якасці ці па колькасці ні ў перыяд соцыялізма ні ў перыяд комунізма.

Вось вам марксісцкае разуменне роўнасці.

Ніякай другой роўнасці марксізм не прызнаваў і не прызнае.

Рабіць адсюль вывад, што соцыялізм патрабуе ўраўнілаўкі, ураўнання, нівеліроўкі запатрабаванняў членаў грамадства, нівеліроўкі іх густаў і асабістага быту, што паводле марксізму ўсе павінны хадзіць у аднолькавых касцюмах і есці адны і тыя-ж стравы, у адной і той-жа колькасці, — значыць гаварыць пошласці і ўзводзіць паклёп на марксізм.

Час усвоіць, што марксізм з'яўляецца ворагам ураўнілаўкі. Яшчэ ў «Маніфесце комуністычнай партыі» бічавалі Маркс і Энгельс прымітыўны утапічны соцыялізм, называючы яго рэакцыйным за яго прапаведзь «усеагульнага аскетызма і грубай ураўнальнасці». Энгельс у сваім «Анты-Дюрынгу» прысвяціў цэлую главу бічуючай крытыцы «радыкальнага ўраўнальнага соцыялізма», высунутага Дюрынгам, як процівагу супроць марксісцкага соцыялізма.

«Рэвалюцыйны змест пролетарскага патрабавання роўнасці, —гаварыў Энгельс,—зводзіцца да патрабавання знішчэння класаў. Усякае патрабаванне роўнасці, якое ідзе далей гэтага, немінуча прыводзіць да бязглуздзіцы».

Тое-ж самае гаворыць Ленін:

«Энгельс быў тысячу разоў праў, калі пісаў: паняцце роўнасці паміма знішчэння класаў ёсць глупейшы і недарэчнейшы забабон. Буржуазныя прафесары за паняцце роўнасці прабавалі нас абвінаваціць у тым, нібы мы хочам аднаго чалавека зрабіць роўным другому. У гэтай бязглуздзіцы, якую яны самі прыдумалі, яны прабавалі абвінаваціць соцыялістаў. Але яны не ведалі па свайму невуцтву, што соцыялісты—іменна заснавальнікі сучаснага навуковага соцыялізма Маркс і Энгельс—гаварылі: роўнасць ёсць пустая фраза, калі пад роўнасцю не разумець знішчэння класаў. Класы мы хочам знішчыць, у гэтых адносінах мы стаім за роўнасць. Але прэтэндаваць на тое, што мы зробім усіх людзей роўнымі адзін другому, гэта пусцейшая фраза і глупая выдумка інтэлігента». (Прамова Леніна **«Аб абмане народу лозунгамі свабоды і роўнасці»**).

Здаецца, ясна.

Буржуазныя пісьменнікі ахвотна малююць марксісцкі соцыялізм, як старую царскую казарму, дзе ўсё падначалена «прынцыпу» ўраўнілаўкі. Але марксісты не могуць несці адказнасць за невуцтва і тупасць буржуазных пісьменнікаў.

Не можа быць сумнення, што гэта блытаніна ў поглядах у паасобных членаў партыі наконт марксісцкага соцыялізма і захапленне ўраўнілаўскімі тэндэнцыямі сельска-гаспадарчых комун падобны, як дзве кроплі вады, на дробна-буржуазныя погляды нашых лявацкіх галавацяпаў, у якіх ідэалізацыя сельска-гаспадарчых комун даходзіла адзін час да таго, што яны прабавалі насадзіць комуны нават па заводах і фабрыках, дзе кваліфікаваныя і некваліфікаваныя рабочыя працуючы кожны па сваёй прафесіі, павінны былі аддаваць зарплату ў агульны кацёл і дзяліць яе потым пароўну. Вядома, якую шкоду прынеслі нашай прамысловасці гэтыя ўраўнілаўска-блазнюковыя практыкаванні «левых» галавацяпаў.

Як бачыце, астаткі ідэалогіі разбітых антыпартыйных груп маюць даволі вялікую жывучасць.

Зразумела, што калі-б гэтыя лявацкія погляды атрымалі перамогу ў партыі, партыя перастала-б быць марксісцкай, а калгасны рух быў-бы ўшчэнт дэзарганізован.

Або, напрыклад, возьмем пытанне аб лозунгу—**«Зрабіць усіх калгаснікаў заможнымі»**. Гэты лозунг датычыць не толькі калгаснікаў. Ён яшчэ больш датычыць рабочых, бо мы хочам зрабіць усіх рабочых заможнымі, — людзьмі, якія вядуць заможнае і зусім культурнае жыццё.

Здавалася-б, справа ясная. Няма чаго было звяргаць капіталізм у кастрычніку 1917 г. і будаваць соцыялізм на працягу раду год, калі не даб'емся таго, каб людзі жылі ў нас у давольстве. Соцыялізм азначае не галечу і лішэнні, а знішчэнне галечы і лішэнняў, арганізацыю заможнага і культурнага жыцця для ўсіх членаў грамадства.

А тым часам, гэты ясны і па сутнасці справы элементарны лозунг выклікаў цэлы рад недаўменняў, блытаніну і перазбярыху сярод адной часткі членаў партыі. Ці не ёсць—гавораць яны—гэты лозунг зварот да старога, адкінутага партыяй лозунга—«узбагачайцеся»? Калі ўсе стануць заможнымі—прадаўжаюць яны— і бедната перастане існаваць—на каго-ж нам, большэвікам, апірацца ў сваёй рабоце? Як-жа мы будзем працаваць без беднаты?

Можа быць гэта і смешна, але існаванне такіх наіўных і антыленінскіх поглядаў сярод часткі членаў партыі з'яўляецца несумненным фактам, з якім нельга не лічыцца.

Гэтыя людзі, як відаць, не разумеюць, што паміж лозунгам «узбагачайцеся» і лозунгам «зрабіць усіх калгаснікаў заможнымі» ляжыць цэлае бяздонне. Па першае — узбагачацца могуць толькі **аддзельныя** асобы ці групы, у той час як лозунг аб заможным жыцці датычыць не аддзельных асоб і груп, а ўсіх калгаснікаў. Падругое, узбагачаюцца **аддзельныя** асобы ці групы для таго, каб падначаліць сабе астатніх людзей і **эксплаатаваць** іх, у той час як лозунг аб заможным жыцці **ўсіх** калгаснікаў пры наяўнасці аграмаджання сродкаў вытворчасці ў калгасах **выключае** ўсякую магчымасць эксплаатацыі адных другімі. Патрэцяе, лозунг «узбагачайцеся» быў дан у перыяд пачатковай стадыі нэпа, калі капіталізм часткова аднаўляўся, калі кулакі былі ў сіле, у краіне пераважала аднаасобная сялянская гаспадарка, а калгасная гаспадарка знаходзілася ў зачаткавым стане, у той час як лозунг «зрабіць усіх калгаснікаў заможнымі» дан у апошняй стадыі нэпа, калі капіталістычныя элементы ў прамысловасці знішчаны, кулакі ў вёсцы разгромлены, індывідуальная сялянская гаспадарка адцяснёна на задні план, а калгасы ператвораны ў пануючую форму сельскай гаспадаркі. Я ўжо не гавару аб тым, што лозунг «зрабіць усіх калгаснікаў заможнымі» дан не ізалявана, а ў неразрыўнай сувязі з лозунгам «зрабіць калгасы большэвіцкімі».

Ці-ж не ясна, што лозунг «узбагачайцеся» азначаў па сутнасці справы заклік аднавіць капіталізм, у той час як лозунг «зрабіць усіх калгаснікаў заможнымі» азначае заклік — **дабіць** апошнія астаткі капіталізма праз узмацненне эканамічнай магутнасці калгасаў і ператварэнне ўсіх калгаснікаў у заможных тружанікаў **(Выгукі «правільна!»)**.

Ці не ясна, што паміж гэтымі лозунгамі няма і не можа быць нічога агульнага **(Выгукі «правільна!»)**.

Што датычыць таго, што без існавання беднаты нямыслімы нібыта ні большэвіцкая работа, ні соцыялізм, то гэта такое глупства, аб якім няёмка нават гаварыць. Ленінцы апіраюцца на беднату, калі ёсць капіталістычныя элементы і ёсць бедната, якую эксплаатуюць капіталісты. Але калі капіталістычныя элементы разгромлены, а бедната вызвалена ад эксплаатацыі, задача ленінцаў заключаецца не ў тым, каб замацаваць і захаваць беднасць і беднату, прадпасылкі існавання якіх ужо знішчаны, а ў тым, каб знішчыць беднасць і падняць беднату да заможнага жыцця. Было-б недарэчным думаць, што соцыялізм можа быць пабудован на базе галечы і лішэнняў, на базе скарачэння асабістых запатрабаванняў і зніжэння ўзроўню жыцця людзей да ўзроўню жыцця беднаты, якая да таго-ж сама не хоча больш аставацца беднатой і прэ ўверх да заможнага жыцця. Каму патрэбен такі, з дазволу сказаць, соцыялізм? Гэта быў-бы не соцыялізм, а карыкатура на соцыялізм. Соцыялізм можа быць пабудован толькі на базе бурнага росту прадукцыйных сіл грамадства, на базе багацця прадуктаў і тавараў, на базе заможнага жыцця працоўных, на базе бурнага росту культурнасці. Бо соцыялізм, марксісцкі соцыялізм азначае не скарачэнне асабістых запатрабаванняў, а ўсямернае іх расшырэнне і росквіт, не абмежаванне або адмаўленне ад задавалення гэтых запатрабаванняў, а ўсебаковае і поўнае задавальненне ўсіх запатрабаванняў, культурна развітых працоўных людзей.

Не можа быць сумнення, што гэта блытаніна ў поглядах у асобных членаў партыі наконт беднаты і заможнасці ёсць адбітак поглядаў нашых лявацкіх галавацяпаў, ідэалізуючых беднату, як адвечную апору большэвізма пры ўсіх і ўсякіх умовах і разглядаючых калгасы, як арэну жорсткай класавай барацьбы.

Як бачыце, і тут, у гэтым пытанні, астаткі ідэалогіі разбітых антыпартыйных груп усё яшчэ не трацяць сваёй жывучасці.

Зразумела, што калі-б падобныя галавацяпскія погляды атрымалі перамогу ў нашай партыі, калгасы не мелі-б тых поспехаў, якіх яны дабіліся за апошнія два гады, і яны развалiліся-б у найкарацейшы тэрмін.

Або ўзяць, напрыклад, **нацыянальнае пытанне.** І тут таксама ў галіне нацыянальнага пытання, як і ў галіне іншых пытанняў, у адной частцы партыі ёсць блытаніна ў поглядах, ствараючая пэўную небяспеку. Я гаварыў аб жывучасці перажыткаў капіталізма. Трэба зазначыць, што перажыткі капіталізма ў свядомасці людзей значна больш жывучы ў галіне нацыянальнага пытання, чым у любой другой галіне. Яны больш жывучы, бо маюць магчымасць добра маскавацца ў нацыянальным касцюме.

Многія думаюць, што грэхападзенне Скрыпніка ёсць адзіны выпадак, выключэнне з правіла. Гэта няверна. Грэхападзенне Скрыпніка і яго групы на Украіне не ёсць выключэнне. Такія-ж вывіхі назіраюцца ў асобных таварышоў і ў другіх нацыянальных рэспубліках.

Што значыць ухіл к нацыяналізму,—усё роўна, ці ідзе гутарка аб ухіле к вялікарускаму нацыяналізму, або аб ухіле к мясцоваму нацыяналізму? Ухіл к нацыяналізму ёсць прыстасаванне інтэрнацыяналісцкай палітыкі рабочага класа к нацыяналісцкай палітыцы буржуазіі. Ухіл к нацыяналізму адлюстроўвае спробы «сваёй», нацыянальнай буржуазіі падарваць совецкі лад і аднавіць капіталізм. Крыніца ў абодвух ухілаў, як бачыце, агульная. Гэта—адыход ад ленінскага інтэрнацыяналізма. Калі хочаце трымаць пад агнём абодва ўхілы, трэба біць, перш за ўсё, па гэтай крыніцы, па тых, якія адыходзяць ад інтэрнацыяналізма —усё роўна ці ідзе гутарка аб ухіле к мясцоваму нацыяналізму, ці аб ухіле к вялікарускаму нацыяналізму. **(Бурныя апладысменты).**

Спрачаюцца аб тым, які ўхіл прадстаўляе галоўную небяспеку, ухіл к вялікарускаму нацыяналізму, ці ўхіл к мясцоваму нацыяналізму? Пры сучасных умовах гэта —фармальныя і таму пустыя спрэчкі. Недарэчна было-б даваць прыгодны для ўсіх часоў і ўмоў гатовы рэцэпт аб галоўнай і негалоўнай небяспецы. Такіх рэцэптаў няма наогул у прыродзе. Галоўную небяспеку прадстаўляе той ухіл, супроць якога перасталі змагацца і якому далі такім чынам разрасціся да дзяржаўнай небяспекі. **(Доўгія апладысменты).**

На Украіне яшчэ зусім нядаўна ўхіл да ўкраінскага нацыяналізма не прадстаўляў галоўнай небяспекі, але калі перасталі з ім змагацца і далі яму разрасціся да таго, што ён самкнуўся з інтэрвенцыяністамі, гэты ўхіл стаў галоўнай небяспекай. Пытанне аб галоўнай небяспецы ў галіне нацыянальнага пытання вырашаецца не пустапарожнімі фармальнымі спрэчкамі, а марксісцкім аналізам становішча справы ў даны момант і вывучэннем тых памылак, якія дапушчаны ў гэтай галіне.

Тое-ж самае трэба сказаць аб **правым і «левым» ухіле** ў галіне агульнай палітыкі. І тут, як і ў іншых галінах. Ёсць не малая блытаніна ў поглядах у паасобных членаў нашай партыі. Часамі, вядучы барацьбу супроць правага ўхіла, адводзяць руку ад «левага» ўхіла і аслабляюць барацьбу з ім, думаючы, што ён не апасны, або мала апасны. Гэта сур'ёзная і небяспечная памылка. Гэта ўступка «леваму» ўхілу, недапушчальная для члена партыі. Гэта тым больш недапушчальна, што ў апошні час «левыя» канчаткова скаціліся на пазіцыю правых і на сутнасці справы нічым ад іх ужо не адрозніваюцца.

Мы заўсёды заяўлялі, што «левыя»—гэта тыя-ж правыя, якія маскіруюць сваю правізну левымі фразамі. Цяпер «левыя» самі пацвярджаюць гэта наша заяўленне.

Вазьміце леташнія нумары трацкісцкага «Бюлетэня». Што патрабуюць і аб чым пішуць там паны трацкісты? У чым выражаецца іх «левая» праграма? Яны патрабуюць: **роспуску соўгасаў, як нерэнтабельных, роспуску большай часткі калгасаў, як дутых, адмаўлення ад палітыкі ліквідацыі кулацтва, звароту да канцэсійнай палітыкі і здачы ў канцэсію цэлага раду нашых прамысловых прадпрыемстваў,** як нерэнтабельных.

Вось вам праграма агідных трусоў і капітулянтаў, контррэвалюцыйная праграма аднаўлення капіталізма ў СССР!

Чым яна адрозніваецца ад праграмы крайніх правых? Ясна, што нічым. Выходзіць, што «левыя» адкрыта далучыліся да контррэвалюцыйнай праграмы правых для таго, каб скласці з імі блок і павесці сумесную барацьбу супроць партыі.

Як можна пасля гэтага гаварыць, што «левыя» не небяспечны альбо мала небяспечны?! Ці не ясна, што людзі, якія гавораць такую бязглуздзіцу, л'юць ваду на млын заклятых ворагаў ленінізма? Як бачыце, і тут, у галіне ўхілаў ад лініі партыі — усё роўна ці ідзе справа аб ухілах па агульнай палітыцы, ці аб ухілах у нацыянальным пытанні — перажыткі капіталізма ў свядомасці людзей, у тым ліку ў свядомасці паасобных членаў нашай партыі, — маюць дастатковую жывучасць.

Вось вам некалькі сур'ёзных і актуальных пытанняў нашай ідэйна-палітычнай работы, па якіх ёсць у паасобных праслойках партыі няяснасць поглядаў, блытаніна, а то і прамое адхіленне ад ленінізма. А гэта-ж не адзіныя пытанні, на якіх можна было-б дэманстраваць блытаніну ў поглядах сярод паасобных членаў партыі.

Ці можна пасля гэтага гаварыць, што ў нас у партыі ўсё добра?

Ясна, што нельга.

Нашы задачы ў галіне ідэйна-палітычнай работы:

1) падняць тэарэтычны ўзровень партыі на належную вышыню;

2) ўмацніць ідэалагічную работу ва ўсіх звеннях партыі;

3) весці нястомную прапаганду ленінізма ў радах партыі;

4) выхоўваць партарганізацы- і акружаючы іх беспартыйн- актыў у духу ленінскага інтэрнацыяналізма;

5) не замазваць, а крытыкаваць смела адхіленні некаторы- таварышоў ад марксізма, ленінізма;

6) сістэматычна выкрываць ідэалогію і астаткі ідэалогіі варожых ленінізму плыняў.

2. ПЫТАННІ АРГАНІЗАЦЫЙНАГА КІРАЎНІЦТВА

Я гаварыў аб нашых поспехах. Гаварыў аб перамозе лініі партыі як у галіне народнай гаспадаркі і культуры, так і ў галіне перамагання антыленінскіх групіровак у партыі. Я гаварыў аб сусветна-гістарычным значэнні нашай перамогі. Гэта не азначае, аднак, што перамога атрымана ўсюды і ва ўсім і ўжо вырашаны ўсе пытанні. Такіх поспехаў і перамог наогул не бывае ў прыродзе. Нявырашаных пытанняў і прарэх усякага роду застаецца у нас яшчэ не мала. Наперадзе ў нас—куча задач, патрабуючых вырашэння. Але гэта несумненна азначае, што большая частка неадкладных чарговых задач ужо вырашана з поспехам і ў гэтым сэнсе найвялікшая перамога нашай партыі не выклікае сумнення.

Але вось пытанне: як стваралася гэта перамога, як яна дабывалася на справе, якой барацьбой, якімі намаганнямі?

Некаторыя думаюць, што дастаткова выпрацаваць правільную лінію партыі, правазгласіць яе перад усімі, вылажыць яе ў выглядзе агульных тэзісаў і рэзалюцый і прагаласаваць яе аднагалосна, каб перамога прышла сама сабой, так сказаць, самацёкам. Гэта, безумоўна, вялікае заблуджэнне. Так могуць думаць толькі непапраўімыя бюракраты і канцылярысты. На самой справе, гэтыя поспехі і перамогі былі атрыманы не ў парадку самацёку, а ў парадку жорсткай барацьбы за правядзенне лініі партыі. Перамога ніколі не прыходзіць сама,—яе звычайна прыцягваюць.

Добрыя рэзалюцыі і дэкларацыі за генеральную лінію партыі—гэта толькі пачатак справы, бо яны азначаюць толькі жаданне перамагчы, але не самую перамогу. Пасля таго, як дана правільная лінія, пасля таго, як дано правільнае вырашэнне пытання, поспех справы залежыць ад арганізацыйнай работы, ад арганізацыі барацьбы за правядзенне ў жыццё лініі партыі, ад правільнага падбору людзей, ад праверкі выканання рашэнняў кіруючых органаў. Без гэтага правільная лінія партыі і правільныя рашэнні рызыкуюць пацярпець сур'ёзны ўрон. Больш таго: пасля таго, як дана правільная палітычная лінія, арганізацыйная работа вырашае ўсё, у тым ліку і лёс самой палітычнай лініі—яе выкананне, або яе правал.

На самой справе, перамога была дабыта і заваявана шляхам сістэматычнай і жорсткай барацьбы з усякага роду труднасцямі па шляху к правядзенню лініі партыі, шляхам перамагання гэтых труднасцяй, шляхам мабілізацыі партыі і рабочага класа на справу перамагання труднасцяй, шляхам арганізацыі барацьбы за перамаганне труднасцяй, шляхам зняцця непрыгодных работнікаў і падбору лепшых, здольных павесці барацьбу з труднасцямі.

Што гэта за труднасці і дзе яны гняздзяцца?

Гэтыя труднасці з'яўляюцца труднасцямі нашай арганізацыйнай работы, труднасцямі нашага арганізацыйнага кіраўніцтва. Яны гняздзяцца ў нас саміх, у нашых кіруючых работніках, у нашых арганізацыях, у апаратах нашых партыйных, совецкіх, гаспадарчых, профсаюзных, комсамольскіх і ўсякіх іншых арганізацый.

Трэба зразумець, што сіла і аўтарытэт нашых партыйна-совецкіх, гаспадарчых і ўсякіх іншых аргацізацый і іх кіраўнікоў выраслі да небывалай ступені. І іменна таму, што іх сіла і аўтарытэт выраслі да небывалай ступені, — ад іх работы залежыць цяпер усё або амаль усё. Спасыланне на так званыя аб'ектыўныя ўмовы не мае апраўдання. Пасля таго, як правільнасць палітычнай лініі партыі пацверджана вопытам раду год а гатоўнасць рабочых і сялян падтрымаць гэту лінію не выклікае больш сумненняў,—роля так званых аб'ектыўных умоў звялася да мінімуму, тады як роля нашых арганізацый і іх кіраўнікоў стала рашаючай, выключнай. А што гэта азначае? Гэта азначае, што адказнасць за нашы прарывы і недахопы ў рабоце кладзецца ад сёння на дзевяць дзесятых не на «аб'ектыўныя» ўмовы, а на нас саміх, і толькі на нас.

Мы маем у партыі больш двух мільёнаў членаў і кандыдатаў. Мы маем у комсамоле больш 4-х млн. членаў і кандыдатаў. Мы маем звыш 3 млн. рабочых і сялянскіх карэспандэнтаў. У Асоавіяхіме ёсць у нас больш 12 млн. членаў. У профсаюзах—звыш 17 млн. членаў. Гэтым арганізацыям абавязаны мы нашымі поспехамі. І калі, не гледзячы на наяўнасць такіх арганізацый і такіх магчымасцяй, аблягчаючых дасягненне поспехаў, мы маем не мала недахопаў у рабоце і немалую колькасць прарываў, дык вінаваты ў гэтым толькі мы, наша арганізацыйная работа, наша дрэннае арганізацыйнае кіраўніцтва.

Бюракратызм і канцылярычына апаратаў кіравання; балбатня аб «кіраўніцтве наогул» замест жывога і канкрэтнага кіраўніцтва; функцыянальная пабудова арганізацый і адсутнасць асабістай адказнасці; абязлічка ў рабоце і ўраўнілаўка ў сістэме зарплаты; адсутнасць сістэматычнай праверкі выканання; боязнь самакрытыкі,—вось дзе крыніцы нашых труднасцяй, вось дзе гняздзяцца цяпер нашы труднасці.

Было-б наіўна думаць, што можна перамагчы гэтыя труднасці пры дапамозе рэзалюцый і пастаноў. Бюракраты і канцылярысты даўно ўжо набілі руку на тым, каб на словах прадэманстраваць вернасць рашэнням партыі і ўрада, а на справе палажыць іх пад сукно. Каб перамагчы гэтыя труднасці, трэба было ліквідаваць адставанне нашай арганізацыйнай работы ад патрабаванняў палітычнай лініі партыі, трэба было падняць узровень арганізацыйнага кіраўніцтва ва ўсіх сферах народнай гаспадаркі да ўзроўня палітычнага кіраўніцтва, трэба было дабіцца таго, каб наша арганізацыйная работа забяспечвала практычнае правядзенне ў жыццё палітычных лозунгаў і рашэнняў партыі.

Каб перамагчы гэтыя труднасці і дабіцца поспехаў, трэба было **арганізаваць** барацьбу за перамаганне гэтых труднасцяй, трэба было ўцягнуць масы рабочых і сялян у гэту барацьбу, трэба было мабілізаваць самую партыю, трэба было ачысціць партыю і гаспадарчыя арганізацыі ад ненадзейных, няўстойлівых, перарадзіўшыхся элементаў.

Што патрабавалася для гэтага?

Нам трэба было арганізаваць:

1) разгортванне самакрытыкі і ўскрыццё недахопаў у нашай рабоце;

2) мабілізацыю партыйных, совецкіх, гаспадарчых, профсаюзных і комсамольскіх арганізацый на барацьбу з труднасцямі;

3) мабілізацыю рабоча-сялянскіх мас на барацьбу за правядзенне ў жыццё лозунгаў і рашэнняў партыі і ўрада;

4) разгортванне спаборніцтва і ўдарніцтва сярод працоўных;

5) шырокую сетку палітаддзелаў МТС і соўгасаў, набліжэнне партыйна-совецкага кіраўніцтва да сяла;

6) разузбуйненне наркаматаў, галоўных кіраўніцтваў і трэстаў, набліжэнне гаспадарчага кіраўніцтва да прадпрыемства;

7) знішчэнне абязлічкі ў рабоце і ліквідацыю ўраўнілаўкі ў сістэме зарплаты;

8) знішчэнне «функцыяналкі», узмацненне асабістай адказнасці і ўстаноўку на ліквідацыю калегій;

9) узмацненне праверкі выканання і ўстаноўку на рэарганізацыю ЦКК і РСІ у духу далейшага ўзмацнення праверкі выканання;

10) перакідку кваліфікаваных работнікаў з канцылярыі бліжэй да вытворчасці;

10) выкрыванне і выгнанне з апаратаў кіраўніцтва непапраўімых бюракратаў і канцылярыстаў;

12) зняцце з пастоў парушальнікаў рашэнняў партыі і ўрада, «очковтирателей» і балбатуноў і вылучэнне на іх месца новых людзей, — людзей справы, здольных забяспечыць канкрэтнае кіраўніцтва даручанай работай і ўмацаванне партыйна-совецкай дысцыпліны;

13) чыстку совецка-гаспадарчых арганізацый і скарачэнне іх штатаў;

14) нарэшце, чыстку партыі ад ненадзейных перарадзіўшыхся людзей.

Вось у асноўным тыя сродкі, якія павінна была высунуць партыя для таго, каб перамагчы труднасці, падняць узровень нашай арганізацыйнай работы да ўзроўня палітычнага кіраўніцтва і забяспечыць, такім чынам, правядзенне ў жыццё лініі партыі.

Вы ведаеце, што ЦК нашай партыі так іменна і вёў сваю арганізацыйную работу за справаздачны перыяд.

ЦК кіраваўся пры гэтым геніяльнай мыслю Леніна аб тым, што галоўнае ў арганізацыйнай рабоце — **падбор людзей і праверка выканання.**

Па частцы падбору людзей і звальнення тых, якія не апраўдалі сябе, я хацеў-бы сказаць некалькі слоў.

Паміма невыправімых бюракратаў і канцылярыстаў, наконт звальнення якіх у нас няма ніякіх разгалоссяў, — ёсць у нас яшчэ два тыпы работнікаў, якія тармозяць нашу работу, перашкаджаюць нашай рабоце і не даюць нам ісці наперад.

Адзін тып работнікаў — гэта людзі з вядомымі заслугамі ў мінулым, людзі, стаўшыя вяльможамі, людзі, якія лічаць, што партыйныя і совецкія законы пісаны не для іх, а для дурняў. Гэта — тыя самыя людзі, якія не лічаць сваім абавязкам выконваць рашэнні партыі і ўрада, якія разбураюць, такім чынам, асновы партыйнай і дзяржаўнай дысцыпліны. На што яны разлічваюць, парушаючы партыйныя і совецкія законы? Яны спадзяюцца на тое, што совецкая ўлада не адважыцца крануць іх з-за іх старых заслуг. Гэтыя зазнаўшыяся вяльможы думаюць, што яны незамяніны і што яны могуць беспакарана парушаць рашэнні кіруючых органаў. Як быць з такімі работнікамі? Іх трэба без хістанняў знімаць з кіруючых пастоў, не гледзячы на іх заслугі ў мінулым. **(Выгукі: «правільна!»).** Іх трэба звальняць з паніжэннем па пасадзе і апублікоўваць аб гэтым у друку. **(Выгукі: «правільна!»).**

Гэта неабходна для таго, каб збіць фанабэрыю з гэтых зазнаўшыхся вяльмож-бюракратаў, паставіць іх на месца. Гэта неабходна для таго, каб умацаваць партыйную і совецкую дысцыпліну ва ўсёй нашай рабоце **(Выгукі: «правільна!» Апладысменты).**

А цяпер аб другім тыпе работнікаў. Я маю на ўвазе тып балбатуноў, я-бы сказаў, чэсных балбатуноў (смех), людзі чэсных, адданых совецкай уладзе, але няздольных кіраваць, няздольных што-небудзь арганізаваць. У мяне ў мінулым годзе была гутарка з адным такім таварышам, вельмі паважаным таварышам, але непапр- вімым балбатуном, здольным пата- піць у балбатні любую жыву справу. Вось яна, гэта гутарка.

Я: Як у вас стаіць справа з сяўбой?

Ён: З сяўбой, таварыш Сталі- Мы мабілізаваліся **(Смех)**.

Я: Ну, і што-ж?

Ён: Мы паставілі пытанне р- бам **(Смех)**.

Я: Ну, а далей як?

Ён: У нас ёсць пералом, та- Сталін, скора будзе перало- **(Смех)**.

Я: А ўсё-ж такі?

Ён: У нас намячаюцца зру- **(Смех)**.

Я: Ну, а ўсё-ж такі, як у вас з сяўбой?

Ён: З сяўбой у нас пакуль пі- нічога не выходзіць, тав. Стал- **(Агульны хохат)**.

Вось вам фізіяномія балбатун- Яны мабілізаваліся, паставілі пы- танне рубам, у іх і пералом, і з- хі, а справа не рушыцца з м- сца.

Акурат так, як ахарактарызава- нядаўна адзін украінскі рабоч- стан адной арганізацыі, калі я- спыталі аб наяўнасці лініі ў г- тай арганізацыі: «Што-ж, лінія- Лінія, вядома, ёсць, толькі работ- не відаць» **(Агульны смех)**. Від- вочна, што гэта арганізацыя та- сама мае сваіх чэсных балбат- ноў. І калі знімаеш з пастоў т- кіх балбатуноў, адсылаючы іх д- лей ад аператыўнай работы, ян- разводзяць рукамі і дзівяцца: «- што-ж нас знімаюць? Хіба мы - зрабілі ўсяго таго, што неабхо- на для справы, хіба мы не сабр- лі злёт ударнікаў, хіба мы не а- вясцілі на канферэнцыі ўдарнік- лозунгі партыі і ўрада, хіба м- не выбралі ўвесь склад палітбю- ЦК у ганаровы прэзідыум **(агул- ны смех)**, хіба не паслалі пры- танне т. Сталіну,—чаго-ж яш- хочаце ад нас»? **(Агульны хохат)**

Як быць з гэтымі непапраўімі- мі балбатунамі? Бо калі іх пак- пуць на аперацыйнай рабоце, я- здольны патапіць любую жыву- справу ў патоку вадзяністых і бя- концых прамоў. Відавочна, ш- іх трэба знімаць з кіруючых п- стоў і ставіць на другую, не ап- рацыйную работу. Балбатунам - месца на аперацыйнай рабо- **(Выгукі: «правільна!» Апладысменты).**

Як накіроўваў ЦК справу падб- ру людзей у совецкіх і гаспада- чых арганізацыях і як ён в- справу ўмацавання праверкі вы- нання,—я ўжо далажыў корат- Больш падрабязна далажыць в- т. Кагановіч па трэцяму пункту - радку дня з'езда.

Што датычыць далейшай раб- ты па ўмацаванню праверкі вы- нання, то аб гэтым я хацеў-б сказаць некалькі слоў.

Правільная арганізацыя праве- кі выканання мае рашаючае з- чэнне ў справе барацьбы з бюр- кратызмам і канцылярычынай. - праводзяцца рашэнні кіруючых а- ганізацый, ці кладуцца пад сук- бюракратамі і канцылярыстамі? - праводзяцца яны правільна, - скажаюцца? Ці працуе апар- сумленна і пабольшэвіцку, ці ве- ціцца на халастым хаду,—аб ус- гэтым можна даведацца своеч- сова толькі ў рэзультаце доб- пастаўленай праверкі выканан- Добра пастаўленая праверка вык- нання—гэта той пражэктар, я- памагае асвятляць становішча р- боты апарата ў любы час і выв- дзіць на свет божы бюракратаў - канцылярыстаў. Можна з упэў- насцю сказаць, што дзевяць д- сятых нашых хібаў і прарыв- тлумачыцца адсутнасцю правіль- пастаўленай праверкі выканан- Не можа быць сумнення, што пр- наяўнасці такой праверкі выкан- ня хібы і прарывы былі-б напэ- папярэджаны.

(ПРАЦЯГ НА 7 СТАР.)

СПРАВАЗДАЧНЫ ДАКЛАД тав. СТАЛІНА XVII З'ЕЗДУ ПАРТЫІ АБ РАБОЦЕ ЦК ВКП(б)

Але каб праверка выканання дасягнула мэты, неабходны, па меншай меры, дзве ўмовы: па-першае, — каб праверка выканання была сістэматычнай, а не эпізадычнай; па-другое, — каб на чале справы праверкі выканання ва ўсіх звеннях партыйна-савецкіх і гаспадарчых арганізацый стаялі не другарадныя людзі, а досыць аўтарытэтныя людзі, — самі кіраўнікі арганізацый.

Найбольшае значэнне мае правільная пастаноўка праверкі выканання для цэнтральных кіруючых устаноў. РСІ па сваёй арганізацыйнай будове не можа задаволіць патрабаванням добра пастаўленай праверкі выканання. Некалькі год таму назад, калі наша гаспадарчая работа была прасцейшай і менш здавальняючай, а праверка выканання магла быць абмежавана інспектаваннем справаводства, РСІ была на месцы. Але цяпер, калі наша гаспадарчая работа разраслася і стала складанейшай, РСІ павінна перабудавацца. Нам патрэбна цяпер не інспекцыя, а праверка выканання пастаноў цэнтра, — нам патрэбна цяпер кантроль за выкананнем пастаноў цэнтра. Нам патрэбна цяпер такая арганізацыя, якая, не ставячы сабе універсальнай мэты інспектаваць усё і ўся, магла-б сканцэнтраваць усю сваю ўвагу на рабоце па кантролю, на рабоце па праверцы выканання рашэнняў цэнтральных устаноў. Такой арганізацыяй можа быць толькі Камісія савецкага кантроля пры СНК Саюза ССР, працуючая па заданнях СНК і маючая на месцах незалежных ад мясцовых органаў прадстаўнікоў. А каб у яе было дастаткова аўтарытэту і каб яна магла ў выпадку неабходнасці прыцягваць да адказнасці любога адказнага работніка, неабходна, каб кандыдаты ў члены камісіі савецкага кантролю вылучаліся з'ездам партыі і зацвярджаліся СНК і ЦВК Саюза ССР. Я думаю, што толькі такая арганізацыя магла-б умацаваць савецкі кантроль і савецкую дысцыпліну.

Што датычыць ЦКК, то, як вядома, яна была створана перш за ўсё і галоўным чынам для папярэджання расколу ў партыі. Вы ведаеце, што небяспека расколу ў нас сапраўды была. Вы ведаеце, што ЦКК і яе арганізацыі ўдалося папярэдзіць небяспеку расколу. Але цяпер у нас няма больш небяспекі расколу. Але затое ў нас ёсць цяпер настойлівая неабходнасць такой арганізацыі, якая магла-б сканцэнтраваць галоўную сваю ўвагу на рабоце па праверцы выканання рашэнняў партыі і Цэнтральнага Камітэта. Такой арганізацыяй можа быць толькі Камісія партыйнага Кантроля пры ЦК ВКП(б), працуючая па заданнях партыі і яе ЦК і маючая на мясцах незалежных ад мясцовых арганізацый прадстаўнікоў. Зразумела, што такая адказная арганізацыя павінна мець вялікі аўтарытэт. А каб яна мела дастатковы аўтарытэт і каб яна магла прыцягваць да адказнасці любога правінаваціўшагася адказнага работніка, у тым ліку і члена ЦК, — неабходна, каб члены гэтай камісіі выбіраліся і змяняліся толькі вышэйшым органам партыі — з'ездам партыі. Не можа быць сумнення, што такая арганізацыя будзе зусім здольна забяспечыць кантроль над выкананнем рашэнняў цэнтральных органаў партыі і ўмацаваць партыйную дысцыпліну.

Так абстаіць справа з пытаннямі арганізацыйнага кіраўніцтва.

Нашы задачы ў галіне арганізацыйнай работы:

1) Палітыку і надалей падганяць арганізацыйную работу да патрабаванняў палітычнай лініі партыі;

2) падняць арганізацыйнае кіраўніцтва да ўзроўню палітычнага кіраўніцтва;

3) дабіцца таго, каб арганізацыйнае кіраўніцтва поўнасцю забяспечвала правядзенне ў жыццё палітычных лозунгаў і рашэнняў партыі.

*

Я канчаю, таварышы, справаздачны даклад.

Якія вывады трэба зрабіць з яго?

Цяпер усе прызнаюць, што нашы поспехі вялікія і незвычайныя. Краіна пераведзена за параўнальна кароткі тэрмін на рэйкі індустрыялізацыі і калектывізацыі. З поспехам выканана першая пяцігодка. Гэта выклікае пачуццё гордасці і ўмацоўвае веру ў свае сілы ў нашых работнікаў. Гэта, зразумела, добра. Але поспехі маюць часамі і свой ценявы бок. Яны спараджаюць часамі некаторыя небяспекі, якія, калі даць ім развіцца, — могуць развінціць усю справу. Ёсць, напрыклад, небяспека, што некаторым нашым таварышам ад поспехаў закружыцца галава. Такія выпадкі, як вам вядома, у нас былі. Ёсць небяспека, што некаторыя нашы таварышы, апіўшыся поспехамі, зазнаюцца і пачнуць калыхаць сябе хвалебнымі песнямі: «нам мора па калена», «мы можам усіх шапкамі закідаць» і т. п. Гэта зусім не выключана, таварышы. Няма нічога небяспечнейшага, як такія настроі, бо яны раззбройваюць партыю і дэмабілізуюць яе рады. Калі такія настроі возьмуць перавагу ў нашай партыі, мы можам аказацца перад пагрозай зрыву ўсіх нашых поспехаў. Вядома, першую пяцігодку мы выканалі з поспехам. Гэта верна. Але гэтым справа не канчаецца і не можа скончыцца, таварышы. Наперадзе другая пяцігодка, якую таксама трэба выканаць і таксама з поспехам. Вы ведаеце, што планы выконваюцца ў барацьбе з труднасцямі, у ходзе перамагання труднасцяй. Значыць, будуць труднасці, будзе і барацьба з імі.

Т. т. Молатаў і Куйбышаў паложаць перад вамі план другой пяцігодкі. З іх дакладаў вы ўбачыце, якія вялікія труднасці прыдзецца нам перамагчы для ажыццяўлення гэтага грандыёзнага плана. Значыць, не закалыхваць трэба партыю, а развіваць у ёй пільнасць, не ўсыпляць яе, а — трымаць яе ў стане баявой гатоўнасці, не раззбройваць, а ўзбройваць, не дэмабілізаваць, а трымаць у стане мабілізацыі для ажыццяўлення другой пяцігодкі.

Адсюль першы вывад: не захапляцца дасягнутымі поспехамі і не зазнавацца.

Мы дабіліся поспехаў таму, што мелі правільную кіруючую лінію партыі і ўмелі арганізаваць масы на правядзенне ў жыццё гэтай лініі. Няма чаго і казаць, што без гэтых умоў мы не мелі-б тых поспехаў, якія маем цяпер і якімі мы правільна ганарымся. Але мець правільную лінію і ўмець праводзіць яе ў жыццё — гэта вельмі рэдкая з'ява ў жыцці кіруючых партый.

Паглядзіце на акружаючыя краіны: ці многа вы знойдзеце кіруючых партый, якія мелі-б правільную лінію і праводзілі-б яе ў жыццё? Уласна, такіх партый цяпер у свеце няма, бо ўсе яны жывуць без перспектывы, блытаюцца ў хаосе крызісу і не бачаць шляхоў для выхаду з балота. Толькі наша партыя ведае, куды весці справу, і вядзе яе ўперад з поспехам. Чаму абавязана наша партыя гэтай перавагай? Таму, што яна з'яўляецца партыяй марксісцкай, партыяй ленінскай. Яна абавязана таму, што кіруецца ў сваёй рабоце вучэннем Маркса, Энгельса, Леніна. Не можа быць сумнення, што пакуль мы будзем верныя гэтаму вучэнню, пакуль мы ўладаем гэтым компасам, у нас будуць поспехі ў нашай рабоце.

Гавораць, што на Захадзе, у некаторых дзяржавах, ужо знішчан марксізм. Гавораць, што яго знішчыла нібыта буржуазна-нацыяналістычная плынь, званая фашызмам. Гэта, вядома, глупства. Так могуць гаварыць толькі людзі, якія не ведаюць гісторыі. Марксізм з'яўляецца навуковым выражэннем карэнных інтарэсаў рабочага класа. Каб знішчыць марксізм, трэба знішчыць рабочы клас. А знішчыць рабочы клас немагчыма. Больш 80 год прайшло з таго часу, як марксізм выступіў на арэну. За гэты час дзесяткі і сотні буржуазных урадаў прабавалі знішчыць марксізм. І што-ж? Буржуазныя ўрады прыходзілі і ўходзілі, а марксізм аставаўся. (Бурныя апладысменты).

Больш таго, марксізм дабіўся таго, што ён атрымаў поўную перамогу ў адной шостай частцы свету, прычым дабіўся перамогі ў той самай краіне, дзе марксізм лічылі канчаткова знішчаным. (Бурныя апладысменты).

Нельга лічыць выпадковасцю, што краіна, дзе марксізм атрымаў поўную перамогу, з'яўляецца цяпер адзінай краінай у свеце, якая не ведае крызісаў і беспрацоўя, тады як ва ўсіх астатніх краінах, у тым ліку і ў краінах фашызма, вось ужо чатыры гады пануюць крызіс і беспрацоўе. Не, таварышы, гэта не выпадковасць. (Доўгія апладысменты).

Так, таварышы, мы абавязаны сваімі поспехамі таму, што працавалі і змагаліся пад сцягам Маркса, Энгельса, Леніна.

Адсюль — другі вывад: быць верным да канца вялікаму сцягу Маркса, Энгельса, Леніна. (Апладысменты).

Рабочы клас СССР моцны не толькі тым, што ў яго ёсць выпрабаваная ў баях ленінская партыя. Ён моцны, далей, не толькі тым, што мае падтрымку мільённых мас працоўных сялян. Ён моцны яшчэ тым, што яго падтрымлівае і яму дапамагае сусветны пралетарыят. Рабочы клас СССР ёсць часць сусветнага пралетарыята, яго перадавы атрад, а наша рэспубліка — дзецішча сусветнага пралетарыята. Не можа быць сумнення, што калі-б не было ў яго падтрымкі з боку рабочага класа капіталістычных краін, ён не трымаў-бы ўладу ў сваіх руках, ён не забяспечыў-бы ўмоў для соцыялістычнага будаўніцтва, — стала быць, у яго не было-бы тых поспехаў, якія ён мае цяпер. Інтэрнацыянальныя сувязі рабочага класа СССР з рабочымі капіталістычных краін, братэрскі саюз рабочых СССР з рабочымі ўсіх краін — вось адзін з краевугольных каменяў сілы і магутнасці рэспублікі Саветаў. Рабочыя на Захадзе гавораць, што рабочы клас СССР з'яўляецца ўдарнай брыгадай сусветнага пралетарыята. Гэта вельмі добра, гэта значыць, што сусветны пралетарыят гатоў і надалей аказваць падтрымку рабочаму класу СССР па меры сваіх сіл і магчымасцяй. Але гэта ўскладае на нас сур'ёзныя абавязкі. Гэта значыць, што мы павінны апраўдаць сваёй работай ганаровае імя ўдарнай брыгады пралетарыяў усіх краін. Гэта абавязвае нас к таму, каб працаваць лепш і змагацца лепш для канчатковай перамогі соцыялізма ў нашай краіне, для справы соцыялізма ва ўсіх краінах.

Адсюль трэці вывад: быць вернымі да канца справе пралетарскага інтэрнацыяналізма, справе брацкага саюза пралетарыяў усіх краін. (Апладысменты).

Такавы вывады.

Няхай жыве вялікі і непераможны сцяг Маркса, Энгельса, Леніна! (**Бурныя доўгія апладысменты ўсёй залы. З'езд наладжвае авацыю тав. СТАЛІНУ. Спеў «Інтэрнацыянала». Па выкананні «Інтэрнацыянала» авацыя аднаўляецца з новай сілай. Выгукі: «Ура Сталіну!», «Няхай жыве Сталін!», «Няхай жыве ЦК партыі!»).**

РАНІШНЯЕ ПАСЯДЖЭННЕ 27-га СТУДЗЕНЯ

СПРАВАЗДАЧА ЦЭНТРАЛЬНАЙ РЭВІЗІЙНАЙ КАМІСІІ

Даклад тав. ВЛАДЗІМІРСКАГА

Старшынствуючы т. Калінін прадстаўляе слова для справаздачнага даклада Цэнтральнай рэвізійнай камісіі, спаткананаму апладысментамі т. Владзімірскаму.

На Цэнтральную рэвізійную камісію ўскладзена задача рэвізаваць: хуткасць і правільнасць праходжання спраў у цэнтральных органах партыі і наладжанасць апарата Сакратарыята ЦК ВКП(б); касу і прадпрыемствы ЦК ВКП(б).

Сістэматычная праверка фінансавай работы неабходна не толькі для правільнасці пастаноўкі і ўмацавання бюджэтнай дысцыпліны. Уплата членскіх узносаў з'яўляецца важным патрабаваннем партыйнай дысцыпліны. Значыць, паляпшэнне арганізацыі збораў узносаў — адзін з паказальнікаў ўстанаўшчэ партыйнай дысцыпліны.

За час паміж XVI і XVII з'ездамі партыі адбылося значнае паляпшэнне ў пастаноўцы збору членскіх узносаў як у партыі, так і ў комсамоле. Большая частка абласных і краявых камітэтаў партыі і ЦК нацкомпартый пачыльную сталі гэтым займацца. У рэзультаце, калі па партыйных узносах заданне 1932 года было выканана толькі на 9 проц., то ў 1933 годзе за 9 месяцаў — на 105 проц. Значна палепшылася паступленне ўзносаў у комсамоле. У той-жа час трэба адзначыць, што ў радзе парт'ячэек збору ўзносаў яшчэ не аддаюць належнай увагі.

Другой крыніцай папаўнення партыйнага бюджэта з'яўляецца выдавецтвы ЦК: «Правда», «Крестьянская газета» і партвыдат. У сувязі з развіццём дзейнасці гэтых выдавецтваў паступленні ў партыйны бюджэт ад рэалізацыі іх прадукцыі з года ў год растуць. Гэтаму садзейнічаў рост якасных паказальнікаў работы выдавецтваў, кантроль за іх дзейнасцю з боку кіраўніцтва справамі ЦК, скарачэнне накладных выдаткаў.

Пераходзячы да выдатковай часткі бюджэта, трэба адзначыць рост удзельнай вагі выдаткаў на партыйную асвету: на ўтрыманне пачатковых і кандыдацкіх партыйных школ, а таксама на такую вялікую справу, якая праводзіцца ЦК другі год — разсылка звыш 50 тысяч бібліятэчак сельскім партыйным і комсамольскім ячэйкам непасрэдна з Масквы.

ЦК аддаваў даволі многа ўвагі ўмацаванню нізавой партыйнай сеткі, што і выклікала некаторае павялічэнне зарплаты і прывяло да паляпшэння матэрыяльнай і ў тым ліку лекавай дапамогі.

На мінулым XVI партыйным з'ездзе цэнтральная рэвізійная камісія прапанавала праводзіць перыядычную праверку бюджэтаў мясцовых партыйных арганізацый шляхам выездаў на месцы інструктароў і работнікаў фінансавага апарата. Для гэтай мэты пры кіраўніцтве справамі ЦК была створана спецыяльная інспектура. Яе работа шляхам жывых выездаў на месцы дала вялікія вынікі.

Пераходзячы да наступнай часткі свайго даклада, т. Владзімірскі перш за ўсё адзначае рост аб'ёму работы апарата ЦК. Гэты колькасны рост суправаджаўся якасным паляпшэннем работы. Асабліва трэба адзначыць аграмадную работу, прароблену апаратам ЦК па адпраўцы работнікаў у палітаддзелы. Гэта вялікая справа была праведзена апаратам ЦК без прыцягнення дадатковых сіл, прычым чоткасць работы была ўзорная.

У ЦК звараччаюцца са сваімі скаргамі і заявамі самыя разнастайныя пласты працоўных. Усе гэтыя скаргі і заявы паступаюць у спецыяльна арганізаванае пры кіраўніцтве справамі ЦК Карэспандэнцкае бюро. Тут яны разглядаюцца і рассылаюцца ў адпаведныя арганізацыі для прыняцця неабходных мер. Але, на жаль калі ў ЦК гэта справа арганізавана добра, то мясцовыя арганізацыі не заўсёды даволі ўважліва адносяцца да матэрыялаў, што паступаюць з Карэспандэнцкага бюро. Да ўсіх гэтых скарг і заяў павінен быць асабліва ўважлівы і чулы падыход.

Характарызуючы работу апарата ЦК, т. Владзімірскі гаворыць:

— Апарат ЦК — гэта асаблівы апарат. Ён павінен паказваць узоры ленінска-сталінскага стылю ў рабоце. Ад работнікаў апарата ЦК партыі ўсе патрабуюць куды большага, чым ад работнікаў любога другога апарата. Камісія па чыстцы партарганізацыі апарата Сакратарыята ЦК прад'явіла да работнікаў апарата ЦК суровыя патрабаванні.

І праверка паказала, што апарат Сакратарыята ЦК — гэта ўзорны апарат, які складаецца з вытрыманых і тэарэтычна падрыхтаваных большэвікоў, прайшоўшых школу барацьбы з класавымі ворагамі і іх агентурай унутры партыі, з правым і «левым» ухіламі.

Пры праверцы ячэйкі апарата ЦК не было ні аднаго выпадку выключэння з партыі. Такі склад апарата Сакратарыята ЦК, як указвала камісія па чыстцы, з'яўляецца рэзультатам барацьбы за выкананне ўказанняў тав. Сталіна аб тым, што ён павінен забяспечваць чоткае выкананне баявых заданняў штаба ленінскай партыі.

Тав. Владзімірскі зачытвае вытрымку з заключэння камісіі па чыстцы ячэйкі пры Сакратарыяце ЦК ВКП(б).

«У выніку выключнай увагі Сакратарыята ЦК партыі і чоткіх указанняў тав. Кагановіча ў штодзеннай рабоце апарата аб пільным падборы кадраў, аб вялікай аператыўнасці і арганізаванасці ў рабоце, а таксама актыўнага ўдзелу партыйнай ячэйкі ў рэалізацыі ўказанняў, комуністы, працуючыя ў апараце ЦК партыі, у сваёй вытворчай рабоце паказваюць узоры канкрэтнага вядання пытанняў кадраў, хуткага выканання даваемых даручэнняў, а таксама чулых адносін да людзей, якія звараччаюцца ў ЦК, і своечасовага адказу на запытанні месц» **(Апладысменты).**

XVII з'езд ВКП(б)

ДЗЕННІК З'ЕЗДА

Ранішняе пасяджэнне з'езда 27 студзеня пачынаецца ў 11 гадзін 05 мінут. Старшынствуе тав. М. І. Калінін. Слова для справаздачнага даклада Цэнтральнай рэвізійнай камісіі прадастаўляецца тав. Владзімірскаму.

Пасля даклада тав. Владзімірскага пачаліся спрэчкі па справаздачы Цэнтральнага Камітэта ВКП(б). Першым у спрэчках выступае тав. **Амосаў** (начальнік Паўночнай чыгункі). Затым т.т. **Эйхе** (Заходняя Сібір), **Позерн** (Ленінград), **Быкін** (Башкірыя), тав. **Сераброўскі, Вадавозенка** (Пяціхацкі раён, Днепрапятроўскай вобласці), **Калацілін** (Азова-Чорнаморскі край, Шахцінскі раён), **Макараў** (Данбас).

Ранішняе пасяджэнне заканчваецца выступленнем тав. **Амосава** (Заходні Казакстан).

РАНІШНЯЕ ПАСЯДЖЭННЕ 27 СТУДЗЕНЯ

У спрэчках першым атрымлівае слова начальнік Паўночных дарог т. **АМОСАЎ.**

Учора ў сваім дакладзе правадыр нашай партыі тав. Сталін зусім правільна рэзка крытыкаваў работу чыгуначнага транспарта. Наш чыгуначны транспарт у цяперашні час з'яўляецца галоўнай перашкодай у скарыстанні тых велізарных дасягненняў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, з якімі прышла наша партыя да свайго XVII з'езда. Гэтых дасягненняў наша партыя дабілася дзякуючы няўхільнаму паслядоўнаму правядзенню ў жыццё генеральнай лініі, дзякуючы кіраўніцтву соцыялістычным будаўніцтвам з боку ленінскага ЦК і непахіснага ленінца — правадыра нашай партыі тав. Сталіна. (Доўгія апладысменты).

Велізарную дапамогу атрымаў наш транспарт у асобе палітаддзелаў, якія правялі вялікую барацьбу з сабатажам на транспарце і з дня ў дзень змагаюцца за перабудову работы партыйных арганізацый, а таксама ўсяго транспарта. Але ўсё-ж і да гэтага часу на транспарце яшчэ моцна бюракратычна-канцылярскія метады кіраўніцтва. Трэба сказаць, што ў нас на транспарце яшчэ няма сапраўднай барацьбы за асваенне тэхнікі. Многія работнікі чыгуначнага транспарта глядзяць на чыгуначную тэхніку, як на вельмі складаную, лічаць яе якойсці алхіміяй, якой немагчыма аўладаць. Няправільна гэта. На радзе прыкладаў мы бачым, што калі ўнікнуць у тэхніку як належыць пабольшэвіцку, то ў наяўнасці пэўныя рэзультаты.

Асаблівае значэнне на транспарце мае барацьба за скрытыя рэзервы. Нельга забываць таго, што парожні прабег — скрыты рэзерв, які можа даць нам тысячы вагонаў. Асаблівая ўвага павінна быць аддана тэмпам выгрузкі вагонаў.

Аўладаўшы тэхнікай, пабольшэвіцку перабудаваўшы ўсю сваю работу, на аснове пастановы ЦК ВКП(б) аб чыгуначным транспарце, на аснове ўказанняў тав. Сталіна, мы вывядзем наш транспарт на перадавыя пазіцыі.

ВЯЧЭРНЯЕ ПАСЯДЖЭННЕ 27 СТУДЗЕНЯ

На вячэрнім пасяджэнні з'езда, якое адкрылася пад старшынствам тав. КАЛІНІНА, прадаўжаліся спрэчкі па справаздачнаму дакладу Цэнтральнага Камітэта ВКП(б). У спрэчках выступілі т. т. ЗІМІН (Палітккіраўніцтва НКШЗ); П. П. ПОСТЫШЭЎ; ГІКАЛО (ЦК КП(б)Б; Н. К. КРУПСКАЯ; ХАТАЕВІЧ (Днепрапятроўшчына); БАДАЕЎ (Масква) і ІКРАМАЎ (ЦК КП(б)У).

Выступленнем тав. ІКРАМАВА закончылася вячэрняе пасяджэнне з'езда.

РАНІШНЯЕ ПАСЯДЖЭННЕ 28 СТУДЗЕНЯ

На ранішнім пасяджэнні з'езда 28 студзеня, якое адкрылася пад старшынствам тав. ПОСТЫШЭВА, прадаўжаліся спрэчкі па справаздачнаму дакладу Цэнтральнага Камітэта ВКП(б). У спрэчках выступілі т. т. КАЛАЦІЛАЎ (ЦК Асветы); ШЛІХТЭР (Украіна); МІРЗОЯН (Казакстан); ВАРЭЙКІС (ЦЧВ); В ІВАНОЎ (Паўночны край); СТРУППЕ (Ленінград); КАЛЫГІНА (Калінін); БАЎМАН (Сярэдняя Азія); ПТУХА (Сталінградскі край).

Выступленнем тав. ПТУХІ закончылася ранішняе пасяджэнне з'езда.

СПРЭЧКІ па СПРАВАЗДАЧНЫХ ДАКЛАДАХ ЦК ВКП(б) і ЦЭНТРАЛЬНАЙ РЭВІЗІЙНАЙ КАМІСІІ

Тав. ЭЙХЕ (ЗАХОДНЯЯ СІБІР)

Грандыёзныя перамогі нашай партыі на ўсіх участках соцыялістычнага будаўніцтва тлумачацца тым, што арганізатарам гэтых перамог з'яўляецца ВЯЛІКІ ПРАВАДЫР НАШАЙ ПАРТЫІ ТАВ. СТАЛІН. (ДОЎГІЯ АПЛАДЫСМЕНТЫ). Учора тав. Сталін сваім дакладам узброіў нас для новых перамог. На XVI з'ездзе нашай партыі Сталін паставіў перад намі задачу стварэння Урал-Кузнецкага камбіната. Сёння я магу далажыць XVII з'езду партыі аб тым, што на месцы старых саматужных шахт мы маем новы вугальны басейн, абсталяваны дасканалымі механізаванымі шахтамі. Калі ў 1930 годзе процант механізацыі вугля здабычы ў Кузбасе складаў 22 проц., то зараз ён дасягнуў 53 проц. Па ўзроўню механізацыі Кузбас больш механізаван, чым вугальная прамысловасць Англіі. Калі капіталісты стварылі Данбас на працягу 150 год, то большэвікі на працягу чатырох год ператварылі саматужны калісці Кузбас у магутны механізаваны камбінат. На такія тэмпы здольна толькі ленінская партыя, кіруемая геніяльным правадыром — тав. Сталіным. (БУРНЫЯ АПЛАДЫСМЕНТЫ). Неабходна падкрэсліць, што не толькі з колькаснага боку мы маем дасягненні, даючы ўжо зараз палову сярэднесутачнай здабычы Данбаса, але і па якасці Кузбаскі вугаль з'яўляецца лепшым вуглем, які мае сусветнае значэнне.

Учора тав. Сталін паставіў перад большэвікамі Заходняй Сібіры задачу: «Ператварыць Кузбас у другі Данбас».

Ад імя большэвікоў Заходняй Сібіры і горнякоў Кузбаса я запэўніваю XVII з'езд нашай партыі, што гэта ўказанне правадыра нашай партыі мы выканаем з гонарам. (ДОЎГІЯ АПЛАДЫСМЕНТЫ).

З аграмаднымі дасягненнямі прышла наша партыя да свайго з'езда і на фронце сельскай гаспадаркі. Праробленa вялікая работа па арганізацыйна-гаспадарчаму ўмацаванню калгасаў, па іх большэвізацыі, па ператварэнню былых батракоў, беднякоў і серадмякоў у заможных калгаснікаў.

У гэтых адносінах асабліва з'яўляецца паказальным рост аграмаджаных фондаў калгасаў. Па Заходняй Сібіры мы маем параўнальна з 1930 годам рост аграмаджаных фондаў у калгасах на 46 млн. руб. На прыкладзе тысяч калгасаў той-жа Заходняй Сібіры мы бачым, як растуць даходы калгаснікаў, як яны становяцца заможнымі. Нельга абысці маўчаннем тую аграмадную дапамогу, якая аказана Заходняй Сібіры прамысловымі цэнтрамі нашага Савецкага Саюза, калі тысячы лепшых большэвікоў, беспартыйных спецыялістаў былі кінуты гэтымі цэнтрамі ў палітаддзелы Заходняй Сібіры.

Значныя мы дабіцца дасягненняў таксама і ў галіне жывёлагадоўлі, дзе мы маем рост пагалоўя свіней, кароў, авечак.

У той-жа час у нас — рад адстаючых раёнаў, у якіх мы маем зьмяншэнне конскага пагалоўя. Выключная ўвага павінна быць намі звернута на выкананне пастаўленай правадыром нашай партыі тав. Сталіным задачы, — дабіцца рашаючых зрухаў у павялічэнні пагалоўя буйной і дробнай жывёлы. Мы маем для гэтага поўную магчымасць. Вырашае справу арганізацыя працы, правільная расстаноўка сіл.

Неабходна падкрэсліць велізарны культурны рост нашай вёскі. Найглыбейшыя пласты ўзняты да новага культурнага жыцця. Даволі ўказаць, што калі ў 1920 годзе ў Заходняй Сібіры мы мелі ўсяго толькі 20 проц. пісьменных, то зараз гэты процант узняўся да 92.

Велізарныя поспехі, атрыманыя партыяй, тлумачацца тым, што партыя вяла непрымірымую барацьбу з ухіламі ад ленінскай лініі. Партыя разграміла контррэволюцыйны трацкізм і правы ўхіл.

Перад намі стаіць велізарная задача — пабудова бяскласавага соцыялістычнага грамадства. Я ўпэўнен, што гэту задачу мы выканаем паспяхова, калі і надалей будзем трымаць высока сцяг Маркса-Энгельса-Леніна-Сталіна. (ДОЎГІЯ АПЛАДЫСМЕНТЫ).

НАСТУПНЫМ ВЫСТУПІЎ ПОЗЕРН (ЛЕНІНГРАД).

— Я думаю, — гаворыць ён, — што першае пасяджэнне з'езда — учарайшае пасяджэнне — дало ўжо дастатковую ацэнку работы ўсёй нашай партыі, нашага ленінскага ЦК, кіраўніка партыі і ўсяго пралетарыята тав. Сталіна. Бурныя авацыі па адрасу лепшых кіраўнікоў партыі, і перш за ўсё тав. Сталіна, мы прынеслі з цэхаў, калгасаў, шахт.

Гэтыя авацыі з'яўляюцца выражэннем адданасці не толькі прысутных тут трох тысяч комуністаў — але ўсёй партыі, усяго рабочага класа, усіх калгаснікаў, тэхнікаў, вучоных, усіх працоўных Савецкага Саюза. (БУРНЫЯ АПЛАДЫСМЕНТЫ). Гэта ўсеагульная думка зводзіцца да таго, што наш Ленінскі ЦК на чале з тав. Сталіным геніяльна кіруе найвялікшай нябачанай у свеце будоўляй, пераводзіць у новае рэчышча, рэчышча комунізма гісторыю ўсяго чалавецтва. Нават ворагі вымушаны прызнаць цвёрдасць, паслядоўнасць нашай барацьбы за справу міру, велізарнае павялічэнне аўтарытэта СССР на міжнароднай арэне.

Рабочыя і працоўныя ўсяго свету з неаслабнай увагай і глыбокімі сімпатыямі сочаць за пераможным будаўніцтвам соцыялізма ў СССР. Поспехі нашай дыпламатыі — рэальнае выражэнне поспехаў унутранага велізарнейшага будаўніцтва, сілы і магутнасці Чырвонай армії.

Усе працоўныя з найвялікшай насцярожанасцю і ўвагай глядзяць на нашы рубяжы. Краіна бачыць і цэніць аграмадную празорлівасць нашага ЦК і тав. Сталіна, дабіўшыхся гіганцкага ўмацавання нашай ваеннай магутнасці.

— Нашы поспехі, — гаворыць далей тав. Позерн, — велізарны і ў галіне ўнутранага будаўніцтва. Адна з асноўных прадпасылак нябачанага роста СССР — актыўнасць найшырэйшых мас. У соцыялістычнае будаўніцтва ўключаюцца новыя сотні тысяч, мільёны людзей.

У час перавыбараў парторганаў па Ленінграду было прагледжана звыш 10.000 звеннявікоў на нашых заводах. Гэта нізавыя свядомыя кіраўнікі, якія вядуць за сабой масы, разам з імі падымаюць новыя пласты. Абмеркаванне тэзісаў ЦК к XVII з'езду праходзіла з небывалым энтузіязмам. Абмяркоўваўшыя разумелі, што гэтыя тэзісы ставяць вялікія задачы і, каб выканаць гэтыя задачы, трэба працаваць панавому.

Узоры работы нам дае наш ленінскі ЦК, найлепшы ўзор — тав. СТАЛІН. ЦК вучыць нас працаваць. Кожная пастанова ЦК выклікае сапраўдны энтузіязм ва ўсіх удзельніках соцыялістычнага будаўніцтва.

Мы ганарымся тым, што маем такую партыю, ленінскі Цэнтральны Камітэт, і мы ганарымся тым, што маем таварыша СТАЛІНА, — заканчвае пад шумныя апладысменты тав. Позерн.

Тав. **СЕРАБРОЎСКІ** (НАРКАМЦЯЖПРОМ) прысвячае сваю прамову поспехам савецкай золатапрамысловасці.

— Клопаты нашай партыі аб залатой прамысловасці на працягу апошніх год былі надзвычай вялікімі.

За мінулы год прырост прадукцыі залатой прамысловасці склаў 142,4 проц. Гэта самы вялікі прырост па сістэме наркамата цяжкай прамысловасці. Уся армія рабочых золатапрамысловасці — 400 тыс. чалавек — змагалася неаслабна за план і прышла да перамогі. 19 буйных прадпрыемстваў занесены на Ўсесаюзную дошку XVII з'езда.

У студзені відаць далейшы рост прамысловасці. К XVII з'езду рад прадпрыемстваў датэрмінова выканалі план. У ліку іх — Бодайбо, Якутзолата, Прымарзолата і т. д.

Усё гэта адбылося таму, — заяўляе тав. Сераброўскі, — што мы сталі лепш працаваць, сталі лепш выконваць дырэктывы партыі. Кіраўніцтва тав. Сталіна адыграла аграмадную ролю і вызначыла нашы перамогі.

Тав. Сераброўскі дэтальна характарызуе змены, якія адбыліся на прыісках. Механізаваная здабыча з 27 проц. узрасла да 70 проц. Па Уралу прырост здабычы з 1928 года склаў звыш 100 проц. Зараз створана 6 абагашчальных фабрык, якіх раней не было ні адной, фабрык па агламерацыі было 34, цяпер 80-85, драг было 1, цяпер — 85. Вялікую дапамогу залатой прамысловасці аказала машынабудаўніцтва. Яно дало драгі, экскаватары, драбілкі, класіфікатары, помпы, кампрэсары, лябёдкі і інш. абсталяванне.

— Далейшае развіццё залатой прамысловасці, — указвае тав. Сераброўскі, — з'яўляецца часткай агульнага грандыёзнага плана. Яно павінна даць яшчэ лепшыя рэзультаты, яшчэ большы прырост.

Дэлегат ПЯЦІХАТСКАГА РАЁНА (Днепрапятроўская вобласць) тав. ВАДАВОЗЕНКА дзяліўся поспехамі барацьбы за соцыялістычнае землеробства.

Выступленне тав. Сталіна на студзеньскім пленуме ЦК, яго суровая крытыка недахопаў работы ў вёсцы ўзброілі партыйную арганізацыю на работу пановаму, на барацьбу за большэвіцкія калгасы, за заможнае жыццё калгаснікаў.

—Кожнае слова правадыра, — гаворыць тав. Вадавозенка, — стала здабыткам калгасных мас і мы імкнуліся адказаць ЦК партыі лепшай ударнай работай, згуртаваннем беспартыйнага актыва. Наш раён, які не выконваў у мінулыя гады хлебазагатовак, даў зярна ў гэтым годзе ў тры разы больш, чым раней, і на 30 дзён раней закончыў хлебапастаўкі.

Асенняя сяўба закончана раней тэрміну на 21 дзень. Зябліва праведзена на плошчы ў тры разы большай за ранейшую. Мы правялі снегазатрыманне, адабралі лепшыя мясцовыя гатункі насення, правялі сухое пратручванне ўсіх засыпаных насенфондаў. Гэта дае нам права заявіць у адказ на ўказанне тав. Сталіна ў гутарцы з калгаснікамі Дняпроўшчыны, што 12-15 кілаграмаў хлеба на працадзень яшчэ мала, што мы будзем змагацца мінімум за 16 кілаграмаў на працадзень і 14 цэнт. ураджаю з гектара. Указанне тав. Сталіна стала галоўнай зброяй калгаснікаў і партыйнай арганізацыі.

У заключэнне тав. Вадавозенка спыняецца на радзе пытанняў калгаснай работы і, у прыватнасці, лічыць неабходным, каб у статут арцелі быў унесен пункт аб матэрыяльнай адказнасці калгаснікаў за грамадскі інвентар. Гэта пытанне асабліва наспела цяпер, калі разгортваецца барацьба за падняцце прадукцыйнасці працы ў калгасе.

— Перад намі яшчэ вялікія задачы. Больш згуртаванасці вакол ленінскага ЦК і правадыра партыі тав. Сталіна — пад апладысменты залы заканчвае тав. Вадавозенка.

НОВЫМ УЗДЫМАМ ТВОРЧАГА ЭНТУЗІЯЗМА СУСТРЭЛА КРАІНА СОВЕТАЎ АДКРЫЦЦЁ XVII З'ЕЗДА ВКП(б)

ВЫКАНАЕМ ГРАНДЫЁЗНЫЯ ЗАДАЧЫ

Учора ўвечары на чыгуначнай [illegible] «Большавік» адбыўся [illegible] даклада т. СТАЛІНА на XVII з'ездзе ВКП(б). На мітынгу прысутнічала звыш 300 рабочых.

Сакратар ЦСПСБ тав. Піскові[illegible] у яркіх словах перадаў змест першай часткі даклада тав. СТАЛІНА, аб міжнародным становішчы. [illegible] апладысменты і выклічкі: «Няхай жыве XVII з'езд ВКП(б)», «Няхай жыве наш [illegible] тав. СТАЛІН», «Ура» былі накрыты апошнія словы паведамлення.

[illegible]

рыўшымі нашай вялікай ленінскай партыі большэвікоў на чале з любімым і вялікім правадыром тав. СТАЛІНЫМ рабочы клас Советскага Саюза дабіўся сусветна-гістарычных перамог у пабудове сацыялізма.

— Нам не страшны цяпер ніякія класавыя ворагі,—падкрэсліў, выступаючы,—а для таго, каб яшчэ больш умацаваць нашу краіну, каб яшчэ шпарчэй рухацца наперад, мы павінны сёння працаваць лепш чым учора, а заўтра—лепш чым сёння.

Сёння на заводзе прадаўжаецца на мітынгах рабочых прапрацоўка астатніх раздзелаў даклада тав. СТАЛІНА.

3 ВЫКЛЮЧНАЙ УВАГАЙ

Учора на заводзе імя МОЛАТАВА адбыўся агульназаводскі сход рабочых, прысвечаны дакладу тав. Сталіна на XVII партз'ездзе.

[illegible]

Калектыў рабочых завода імя Молатава пастанавіў прапрацаваць прамовы тав. СТАЛІНА і ўсе матэрыялы з'езда ва ўсіх цэхах, агрэгатах, брыгадах і змэнах.

Няхай жыве наш Сталін!

Няхай жыве XVII з'езд ВКП(б)!

Гэтымі лозунгамі і громам апладысментаў закончыўся сход.

3 ВЯЛІКІМ ЭНТУЗІЯЗМАМ

Учора а 9 гадзіне ўвечары [illegible] «КОМУНАР» (Менск) [illegible] ЛІНА і работах XVII з'езда [illegible]

[illegible]

Н. М.

УЗЯТЫЯ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЫ ПОЎНАСЦЮ ВЫКАНАНЫ

(МЕТАЛААПРАЦОЎЧЫ ЗАВОД «УДАРНІК» — МЕНСК)

[illegible]

абслугоўванне рабочых. Работу сталоўкі паставіць на належную вышыню.

Учора партком і дырэкцыя завода падвялі рэзультаты выканання гэтых абавязацельстваў. Рэзультаты не дрэнныя, рэзультаты, якімі парт арганізацыя завода «Ударнік» можа ганарыцца:

— Месячны промфінплан выканан на 100,3 проц.

— Тэхвучобай ахоплена 110 чал. (здалі экзамен—21).

— За два з паловаю месяцы сабрана 35 рацыяналізатарскіх прапаноў. Прынята і ажыццяўлена 17 прапаноў. Астатнія на іспытах. У выніку ажыццяўлення рабочых прапаноў завод атрымаў новую эканомію на суму 3688 руб.

Раней, напрыклад, трубы абпальваліся ў печах. Траціліся дровы. А зараз, па прапанове рабочага ваграншчыка т. ТРЫЧА, трубы абпальваюцца ў шлаках вагранкі, без усякіх дроў. Каштоўныя прапановы ўнеслі таксама тт. КОРАЖ, СМАЦЭ-[illegible]

[illegible] тыўнасць праявіў комуніст-масцер слесарна-зборачнага цэха т. МАНЗЕР.

Партком завода намеціў новыя мерапрыемствы па ажыццяўленню новых абавязацельстваў рабочых. Выключная ўвага парткомам звернута на арганізацыю распрацоўкі матэрыялаў XV і XVII з'ездаў партыі. Зараз ужо працуюць 4 гурткі. Актыўнасць і зацікаўленасць рабочых у вучобе вялікая.

У азнаку адкрыцця XVII з'езда ВКП(б) рабочыя абавязуюцца ў лютым месяцы асвоіць выпуск бязменкоў новага віду.

І гэта абавязацельства будзе выканана толькі тады, калі дасягнутыя поспехі будуць замацаваны, калі рабочы калектыў завода «Ударнік» пад кіраўніцтвам партарганізацыі яшчэ з большай энергіяй будзе змагацца за тэмпы, за якасць, за дэтальную прапрацоўку і правядзенне ў жыццё дакладаў і пастаноў XVII з'езда ВКП(б).

С-ОЎ.

Віцебскі шчацінна-шчотачны камбінат датэрмінова выканаў студзеньскі промфінплан

ЦК КП(б)Б, ЦО „Звязда", Наркамлегпрому БССР, Белшчаціне і ЦП саюза гарбароў

Пад большэвіцкім кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б на чале з выпрабаваным кіраўніком тав. ГІКАЛО і пад непасрэдным кіраўніцтвам віцебскага гаркома і масцовай партыйнай арганізацыі, рабочыя і адміністрацыйна-тэхнічны персанал віцебскага шчацінна-шчотачнага камбіната, уключыўшыся ў вытворчы паход імя XVII з'езда ВКП(б), дабіліся выканання к 24 студзеня г. г. студзеньскага промфін плана па ўсіх колькасных і якасных паказальніках. Змагаемся за датэрміновае і высокаякаснае выкананне промфінплана першага квартала другога года другой большэвіцкай пяцігодкі.

Дырэктар камбіната МАЦКІН.

Сакратар партналектыва ФАЙНБЕРГ.

Старшыня фабкома ЯШКІН.

20.000 ДЭМАНСТРАЦЫЯ Ў ГОНАР З'ЕЗДА

ГОМЕЛЬ, 28. (Па тэлефону ад наш. кар.).

Пасля работы адбылася магутная дэманстрацыя працоўных Гомеля, у якой прыняла ўдзел звыш 20 тысяч чалавек, прысвечаная 17 з'езду ВКП(б). [illegible]

[illegible] абутковай фабрыкі «ПРАЦА», завода «РУХАВІК РЭВОЛЮЦЫІ» [illegible]

[illegible]

Тасьман, Каплан.

Рабочыя Магілева адзначаюць з'езд

МАГІЛЕЎ, 28. (Па тэлефону ад наш. кар.).

[illegible]

Дэманстрацыя двух пакаленняў

МОЗЫР, 28. (Па тэлефону ад наш. кар.).

[illegible]

Мачэльскі.

У гонар 17-га партз'езда

ПАРЫЧЫ, (ПА ТЭЛЕФОНУ).

КАЛГАСНІКІ І ПРАЦОЎНЫЯ АДНААСОБНІКІ ПАРЫЦКАГА РАЁНА АДКАЗВАЮЦЬ НА ПАСТАНОВУ СНК СССР І ЦК ВКП(б) АБ ДАЗВОЛЕ КАЛГАСНАГА ГАНДЛЮ ЗЯРНОМ У БССР ПРАДАЖАЙ ЛІШКАЎ ХЛЕБА ДЗЯРЖАВЕ. НА 26 СТУДЗЕНЯ ПА РАЁНУ ЗАКУПЛЕНА 75,5 ТОН ЗЯРНА. НАПЕРАДЗЕ ІДУЦЬ ПАРЫЦКАЕ СЕЛЬПО, ЯКОЕ ЗАКУПІЛА 15.6 ТОН, ШЧАДРЫНСКАЕ — 14,3 ТОН, ВАЛОКАВІЦКАЕ — 8 ТОН І ДУБРОЎСКАЕ СЕЛЬПО — 7 ТОН.

ПЕРАДАВЫЯ КАЛГАСЫ «СЕРП І МОЛАТ», «ЛЕНІНСКАЯ ІСКРА» І АДНААСОБНІКІ ВЕСКІ КРЫСЕВІЧЫ, КАЗЛОЎСКАГА СЕЛЬСОВЕТА, У ПАДАРУНАК 17-МУ З'ЕЗДУ ПАРТЫІ АРГАНІЗАВАЛІ ЧЫРВОНЫ АБОЗ І ЗА АДЗІН ДЗЕНЬ ПРАДАЛІ ДЗЯРЖАВЕ 8,5 ТОН ЗЯРНА.

КАЛГАСНІКІ І ПРАЦОЎНЫЯ АДНААСОБНІКІ — СЕЎКАЦ, КОХНА, ВАСІЛЕЎСКІ, ЦЕРАШКОЎ І ІНШ. ПРАДАЛІ ПА 1 З ПАЛ.—2 ЦЭНТ. ЗЯРНА І ЗАЯВІЛІ, ШТО ЯНЫ ЎСЕ СВАЕ ЛІШКІ ЗЯРНА ПРАДАДУЦЬ ПРАЗ КААПЕРАЦЫЮ ДЗЯРЖАВЕ.

РАБЦЭВІЧ.

Ні аднаго калгасніка, не здаўшага экзамена па агратэхвучобе

ПОЛАЦАК 28. (Па тэлефону).

Адкрыццё XVII з'езда партыі калгасныя масы Полаччыны адзначаюць баявой падрыхтоўкай да сяўбы. У дзень адкрыцця з'езда ва ўсіх калгасах Полацкай МТС праведзены масавыя пробныя выезды ў поле. Калгаснікі калгаса «ОКЦЯБР», Вунаўскага сельсовета, праверыўшы на пробным выездзе сваю гатоўнасць да сяўбы, абавязаліся разгарнуць агратэхвучобу з тым, КАБ ДА ПАЧАТКУ СЯЎБЫ НЕ БЫЛО НІ АДНАГО КАЛГАСНІКА, НЕ ЗДАЎШАГА ЭКЗАМЕНА ПА АГРАТЭХВУЧОБЕ НА «ДОБРА». Пасля пробнага выезду калгаснікі абвясцілі сябе ўдарнікамі імя XVII з'езда ВКП(б). Тут-жа на мітынгу паміж брыгадамі былі заключаны дагавары на соцспаборніцтва на лепшае і хутчэйшае правядзенне сяўбы.

У Наўлінскім сельсовеце паміж калгасамі разгарнулася масавая самаправерка гатоўнасці да сяўбы. 28 студзеня ва ўсіх калгасах гэтага сельсовета быў праведзен масавы пробны выезд. У кожным калгасе вылучаны камісіі, якія правяраюць усхожасць насення, гатоўнасць інвентару і конскай цяглавай сілы.

Раней адстаючы калгас «Земляроб» у парадку падрыхтоўкі да XVII партз'езда поўнасцю засыпаў і ачысціў насенне. Зараз калгас пераключыўся на падрыхтоўку коней. Слабыя коні пастаўлены на ўзмоцненую падкормку. Вывезена больш 50 проц. гною.

Рыбалоўны калгас «ОКЦЯБР» па 26 студзеня выканаў 102 проц. студзеньскага плана лоўлі рыбы і ўсю рыбу здаў дзяржаве.

Кавалі Ветрынскай МТС, абмеркаваўшы тэзісы т. т. Куйбышэва і Молатава, уключыліся ў вытворчы паход імя XVII з'езда ВКП(б) і абавязаліся да сканчэння з'езда адрамантаваць увесь сельска-гаспадарчы інвентар ва ўсіх калгасах зоны МТС.

Нэйдлін.

Вакханалія фашысцкага тэрора

БЕРЛІН, (БЕЛТА).

Вынесен прыгавор па справе 53 комуністычных рабочых, якія абвінавачваліся ў тым, што прынялі ўдзел у сутычцы, у часе якой быў забіт нацыянал-соцыяліст Майкоўскі. Як вядома, працэс прадаўжаўся звыш 3-х месяцаў, і друк аб ім нічога не паведамляў.

Суд прыгаварыў абвінавачваемых ўсягуле да 45 год катаргі і 110 год турмы. Мюллер прыгаворан да 8 год катаргі, Россель—да 10 год катаргі, Флешэнберг—да 7 год катаргі, Леоза—да 6 год катаргі, Харацi—да 8 год катаргі, Баршарт—да 6 год катаргі, Браун, Бенніг і Шмідт—да 7 год турмы кожны, Лейцэр, Конюс, Вольф і Плесаў — да 6 год турмы кожны, Шукар—да 5 год, Вібер—да 4-х.

Астатнія 39 абвінавачаных прыгавораны да турмы ад 6-ці месяцаў да 3-х год.

Сярод абвінавачаных дзве жанчыны—Тэрэза Россель, асуджаная да года турмы, і Марыя Боршэрт—да 9 месяцаў турмы.

Справа абвінавачваемага Мейера перадана ў вярхоўны суд, бо ён абвінавачваецца ў дзяржаўнай здрадзе.

У часе агалашэння прыгавора адбыліся інцыдэнты, аднак друк, за выключэннем «Антрыф», маўчыць аб гэтым. «Антрыф» туманна паведамляе, што раздаваліся рэплікі, адбываліся «шумныя сцэны», а ў часе перапынку «беспарадкі прадаўжаліся ўнутры будынка, а затым на вуліцах».

***

БЕРЛІН, (БЕЛТА).

«Германскае інфармацыйнае бюро» паведамляе, што ў Нейхюнстэры ў турэмнай камеры «пакончыў самагубствам» актывіст компартыі Тімм. Тімм быў зняволен за «арганізацыю нападаў на нацыянал-соцыялістаў». Яшчэ раней Тімм быў прыгаворан за ўдзел ў сутычках з фашыстамі да 2½ гадоў турмы. Трэба напомніць, што ўчора гэта-ж агенцтва паведамляла, што ў часе адпраўкі Тімма ў турму «невядомымі» была зроблена «спроба яго вызвалення», і адбылася перастрэлка паміж паліцэйскімі і чыноўнікамі і комуністамі, нібыта прабаваўшымі вызваліць Тімма.

***

БЕРЛІН, (БЕЛТА).

На днях палітычная паліцыя ў Данцыгу зрабіла вялікую аблаву на рэволюцыйных рабочых, пры якой нібыта выяўлена шматлікая комуністычная літаратура і комуністычная кніжная крама, якая быццам аказалася нелегальнай кватэрай компартыі. Арыштован прадавец гэтай кніжнай крамы Лемке. Апрача таго, арыштавана вялікая колькасць комуністаў, якія займаліся распаўсюджаннем комуністычнай літаратуры.

Двое арыштаваных студэнткі Айземан і Райнах перададзены польскай паліцыі. Некалькі арыштаваных ужо прысуджаны да турмы ад 3-х да 5 месяцаў. 16 комуністаў знаходзяцца пад арыштам.

***

БЕРЛІН (БЕЛТА).

Як паведамляюць з Данцыга, там закончыўся працэс комуністычных актывістаў Пауля Крэфт і Отто Рыцеўскага. Будаўнічы рабочы Крэфт быў, згодна паведамлення газет, кіраўніком організацыі компартыі ў Данцыгу, а Рыцеўскі—кіраўніком саюза «чырвоных франтавікоў». Крэфт прысуджан да 2 год і 4 месяцаў турмы, а Рыцеўскі—да 2-х год турмы. Суд выказаў жаль, што дзеючы закон не прадугледжвае больш суровага пакарання, чым 2 гады, у той час як злачынства патрабуе больш суровага катаржнага прыгавора.

НА АБАРОНУ ДЗІМІТРАВА І ЯГО ТАВАРЫШОЎ

ПАРЫЖ, (БЕЛТА).

Міжнародны камітэт барацьбы за вызваленне апраўданых лейпцыгскім судом комуністаў склікаў у Парыжы нараду 31 грамадскай арганізацыі. На нарадзе пасля даклада адваката Вілара пастаноўлена пачаць новую кампанію за вызваленне Дзімітрава, Торглера, Папова і Танева. Гэта кампанія ў Англіі ўжо пачалася.

Ва Францыі 1-га лютага адбудзецца дзень барацьбы за вызваленне Дзімітрава і яго таварышоў. У Парыжы будзе арганізаван вялікі мітынг, на якім выступіць дачка Эміля Золя і рад дзеячоў навукі, мастацтва і палітыкі. У гэты-ж дзень па ўсёй краіне адбудуцца 82 мітынгі.

Камітэт пастанавіў таксама пачаць кампанію за вызваленне Тэльмана і іншых зняволеных рэволюцыянераў, якім пагражае тапор фашысцкіх катаў. Старшынёю міжнароднага камітэта барацьбы за вызваленне Дзімітрава, Торглера, Папова і Танева з'яўляецца цяпер вядомы французскі вучоны Ланжэвен. У прэзідыум уваходзяць віднейшыя пісьменнікі Андрэ Жыд і Андрэ Мальро.

ПАРЫЖ, (БЕЛТА).

Як паведамляе агенцтва Інпрэс, камітэт барацьбы за вызваленне комуністаў, апраўданых лейпцыгскім судом, арганізуе 31-га студзеня ў Парыжы мітынг пратэсту супроць трымання ў зняволенні Дзімітрава, Торглера, Папова і Танева.

На мітынгу будзе старшынстваваць вядомы французскі вучоны Ланжэвен і будзе выступаць маці Дзімітрава.

Германскаму міністру прапаганды Гебельсу за подпісам французскіх пісьменнікаў Андрэ Жыд і Андрэ Мальро адпраўлена пісьмо камітэта барацьбы за вызваленне лейпцыгскіх зняволеных.

У пісьме ўказваецца на цяжкае ўражанне, якое зрабіла на грамадскую думку ўсёй Еўропы трыманне ў зняволенні чатырох нявінных людзей, апраўданых лейпцыгскім судом.

ДЗІМІТРАЎ ВЫКРЫВАЕ ФАШЫСЦКІХ БОРЗАПІСЦАЎ

БЕРЛІН, (БЕЛТА).

Карэспандэнтка англійскага журнала «Таймс энд тайд» Уільям-Эліс была дапушчана к наведанню Дзімітрава ў яго турэмнай камеры.

Дзімітраў выказваў сваё абурэнне паведамленнямі германскага друку, што ён знаходзіцца ў турме ў добрым становішчы. Дзімітраў напісаў пісьмо ў міністэрства ўнутраных спраў з пратэстам супроць паведамленняў газет і настойвае, каб было дазволена наведанне яго замежнымі журналістамі і размова з імі.

У сувязі з тым, што „казённы" абаронца балгар Тэйхерт паведаміў у друку аб «найлепшым становішчы зняволеных і добрым з імі абыходжанні» маці Дзімітрава паслала Тэйхерту пісьмо, у якім заяўляе, што абурана гэтым, і ўказвае, што Тэйхерт на працягу месяца не праяўляў ніякай цікавасці да балгарскіх зняволеных, і толькі, калі ў замежным друку з'явіліся паведамленні аб іх становішчы, ён наведаў балгар, каб заявіць што «Дзімітраў здароў».

ПАВЕДАМЛЕННІ

У ноч з 31 студзеня на 1 лютага, у 0 г. 30 мін., адбудзецца ўсебеларуская радыёнарада прэзідыума райсоветаў АСО і штабаў варашылаўскай абароннай эстафеты, па пытанню:

Вынікі перарэгістрацыі членаў АСО, ходу спаборніцтва на лепшую ячэйку АСО і рэалізацыя 8 латарэі.

Неадкладна звяжыцеся з радыёвузламі, забяспечце слуханне нарады старшынямі ячэек.

ШТАБ ВАРАШЫЛАЎСКАЙ АБАРОННАЙ ЭСТАФЕТЫ.

***

МенгорКК-РСІ і менгорпрафсовет склікае нараду гарадскога актыва РСІ (грамадскіх інспектароў, пастоў РСІ на прадпрыемствах, груп садзейнасці РСІ і «лёгкую кавалерыю») па пытанню далейшай работы актыва РСІ.

Нарада адбудзецца 29 студзеня ў 6 г. вечара ў памяшканні гарсовета (Карла Маркса 14, пакой 32, 2 паверх).

МенгорКК-РСІ.
Менгорпрафсовет.

***

31-га студзеня ў 7 г. веч. ў пам. Дома Комасветы (малая зала) склікаецца НАРАДА КУЛЬТПРОПАЎ прадпрыемстваў і ўстаноў гор. Менска.

Усе культпропы павінны з'явіцца на нараду з матэрыяламі аб ходзе партвучобы і прапрацоўкі тэзісаў і рэзалюцыі пленума ЦК КП(б)Б па нацпытанню.

***

ПК ЦКК КП(б)Б паведамляе, што 1 лютага 1934 г. у гор. БЫХАВЕ будзе працаваць парткамісія ЦКК КП(б)Б па разгляду партсправаў наступных тт.:

Балуценка І. М., Шаблоўскага М. Н., Паддубскага Івана, Махунава Н. І., Нагорнага Н. К., Шмаянкова С. М., Язікава І. Т., Гусакова І. С., Левіна Н., Ждан Г., Савенкова С. П., Сіманоўскага С. Е., Талпыга Я. В., Пузакова Н. А., Буцко С. С., Лачова І. Л.

***

Мяст. Карма 30 студзеня 1934 г.

Пехцерава Д. С., Каспючэнка Х. М., Анішчанка С. Х., Драздова П. А., Маркава С. Е., Гаталава С. С., Хадановіча М. Я., Пчэльнікава П. П., Варанецкага Е. П., Ільінскага В. Д., Драздова І. П., Кавалёва Ф. С., Камарова І. П., Карсека А. С., Караткевіча Ф. А.

***

Чачэрск на 1 лютага 1934 г.

Булашаў І. П., Якубовіч І. П., Казлоў Л. Я., Макеенка Д. В., Гуркоў Я. Ф., Драбышэўскі І. Г., Карманаў Я. Г., Чарнякоў І. Е., Зайцаў С. М. Паленкоў Г. П., Дамасканаў Ф. Т. Аўсеенка Г. М., Казлоў Ц., Цуранкоў Ц. К., Касой Г. А., Гарбашоўскі Б. Г., Апанасенкаў Р. М., Баранаў П. А., Паўлюкоў А., Кавалёў С. Х., Кавалёў П. А., Себілеў А. П., Ткачук С. М., Шчаторка М. А.

Яўка выклікаемых тт. абавязкова. Пры яўцы на парткамісію трэба мець пры сябе характарыстыку парт'ячэйкі аб сваёй апошняй рабоце.

***

Рэспубліканская камісія па чыстцы КП(б)Б паведамляе, што 30 студзеня 1934 года ў г. Оршы адбудзецца пасяджэнне Рэспубліканскай Камісіі па чыстцы па разгляду апеляцый на рашэнні Аршанскай, Мсціслаўскай, Талачынскай, Лепельскай, Сенненскай Чашніцкай, Дубровенскай і Горацкай райкамісій, наступных т. т.

На 30-е студзеня 1934 г. у г. Оршы:

Яцэвіч І. В., Крыўко І. Ф., Собалеў А. Г., Рукляўскі А. С., Бугакоў Н. М., Кузняцоў О. В., Бондарава П. І., Макоўскі А. Ф., Латышоў Н. С., Цалуеў Д. В., Купава А. Е., Шынкевіч С. І., Дзятлава Е. А., Карчэўскі В. В., Пукало А. А., Янкоўскі Н. А., Холадаў, С. Д., Кавалеўскі П. Т., Шачыкаў А. І., Тыц Ю. Ю., Клімянкова А. К., Васільеў В. С., Безбабічаў І. Г., Міранові В. Ф., Коржыцкі Е. К., Панфілаў А. Ф., Волкава П. П. Гарміновіч І. А., Любіч А. Ф., Загоральскі П. А., Жалязоўскі І. П., Самусевіч П., Топалеў А., Насовіч І. М., Сураўенко Д. (Орша): Шутаў Ф. С., Іваноў П. І., Дворкін Б. М., Леднеўскі Д. І., Чубанаў М. Е., Кнюраз М. В., Сорадоў Е. М., Душкевіч Д. П., Батвіноўскі З. Б., Лук'яненко Н. І., Лукашэнко С. І., Пічкоўскі І. І., Шурын А. С., Наяброў Т. Я., (Мсціслаўль); Красоўскі А. Г., Зайкоўскі Д. П., Ігнатовіч К. Н., Курашоў Г. С., Трэцьякоў Д. С., Рак А. І., Данілько П. З., Шабунін П. К., Аўцюшкоў О. О. (Талачын); Конышаў Е. Ф., Хазан С. М., Юхнавец А. А., Дзівіна Я., Калуцкі С. О., Міснік Р. К., Сокалаў П. А., Хацкевіч П. Н., Котаў І. А., Шклявер Л. А., Ішэнка П. П., Судак І. І., Судакоў В. К., Забабуро І. Н., Юрчанка В. М., Кныш В. Я. (Лепель); Буракоў С. А., Паўлоўская М. І., Фіцкевіч С. А., Буйневіч Д. В., Ганчароў Е. Н., Карэнькоў М. К., Ільмовіч Ф. У., Мяцеліца Д. А., (Сянно); Апанасенка К. А., Ільін В. В., Лондан Г. Ш., Чэпік А. І., Мішулкоў С. Г., Жылінскі П. С., Петроўскі А. І., Шыдлоўская А. С., Скавародкін П. М. (Чашнікі); Хасін А. А., Порын Ш. С., Северынаў П. С., Капючэнка Е. Д., Галубкіна Е. Г., Вінц Р. А., Вінц Х. І., Ляпіцкі Ф. П., Шмур'еў А. З., Пастэрнак Т. Т. (Дуброўна); Андржаеўскі А. В., Лабуноў П. М., Таптунова Е. С., Кавалёў О. Я. (Горкі).

Рэспубліканская камісія па чыстцы КП(б)Б.

***

Рэспубліканская камісія па чыстцы КП(б)Б паведамляе, што 31 студзеня 1934 года а 10 гадзіне раніцы адбудзецца пасяджэнне Рэспубліканскай камісіі па чыстцы КП(б)Б (Дом Урада, правае крыло, 2-гі паверх, пакой № 266) па разгляду апеляцый на рашэнне Менскай гарадской камісіі, наступных тт.

Чыкалеўскі І. І. (радыё-станцыя Калодзішчы), Кірвель Я. Ц. (АТС), Яскевіч М. Ф. (Працасветы), Эйгель Д. Л. (ф-ка імя Кагановіча), Шлегель А. Р. (зав. «Комунар»), Шапачнікава Г. А. («Чырвоны Тэкстыльшчык»), Цярашка П. Я. (Палітэхн. інстытут), Хмель Н. Д. (зав «Пролетарый»), Фін Э. В. (Дом Урада), Фарбераў М. Б. (Менбазбелгандлю), Сімановіч А. І. (Белхарчпромсаюз), Фёдараў І. Ф. (НКЗ), Савацьяваў Ф. Г. (МГРК), Рапапорт М. Я. (Белдзяржбуд), Рыбак С. А. (арцель БОЙКА), Нарусевіч Р. Е. (Наркамзнешгандлю), Шаўчэнка П. В. (НКцяжпром), Шабуневіч В. М. (Прыгарадны сельсовет), Магіленко Т. В. (БДУ), Ліперт А. І. (газета «Орка»), Ліўшыц С. І. (Белкапромсовет), Ліберман А. М. (ф-ка імя Тэльмана), Коцін Р. С. (Упоўнаркамсоўгасаў), Контуш Д. В. (Упоўкамзаг), Кандзякоў С. І. (Ільнатрактарацэнтр), Калеснікаў П. А. (Паштовае чыг. аддзяленне), Кантаровіч Г. Е. (ф-ка імя Кагановіча), Кісялёў Д. П. (Дзяржбанк), Заяц П. І. (Калгас імя Фалько), Зубчонак Я. М. (Белзаготжывёла), Дземяшкевіч І. У. (Школа міліцыі), Доўгаполаў Ф. Л. (Белпедтэхнікум), Дзеленд[з]ік М. Ё. (БДУ), Давідовіч В. (Астрашыцка-Гарадзенскі сельсовет), Губіч С. Я. (Заг. стандартных дамоў), Гутмановіч І. Г. (зав. імя Варашылава), Грамыка К. Я. (Вагоннае дэпо), Гіндзін П. Ш. (Школа міліцыі), Варацілаў М. Я. (Шчотачная ф-ка), Воранаў Е. Ф. (ВКСГШ), Булаеў Я. З. (НКЗ), Блецько М. Т. (Траспенскі сельсовет), Быкоўскі В. І. (Астрашыцка-Гарадзенскі сельсовет), Барысевіч А. Ф. (Паравознае дэпо), Барысевіч Я. М. (МТС), Белая А. М. (Газетная паштовая кантора), Батвінік А. Н. (Паштовая газетная кантора), Бурга Н. В. (Наркамцяжпром), Александровіч В. А. (Бульбатрактарацэнтр).

Рэспубліканская камісія па чыстцы КП(б)Б.

***

ПК ЦКК КП(б)Б паведамляе, што 30 студзеня г. г. у г. Лельчыцах будзе працаваць выязная парткамісія ЦКК КП(б)Б па разгляду партсправаў Лельчыцкага раёну наступных т. т.

Касінскі М. А., Бірыч В. П., Цаван Цімох, Стасенка Т. Е., Бенемас Іваноў Л. С., Хрысціч А. Т., Крук П. А., Ляхавец Х. В., Ліпскі Н. Н., Петрачэнка Х. Н., Рыбінскі В. П., Шукаловіч Л. Д., Кардовіч, Раманчэнка П. Т., Бадзей В. П., Бяздзенко Я. Ц., Кукс Л. Ф., Мамайка Н. Ф., Алтерчук С. М., Метлушка А. Я., Сукач А. Ц., Нупгін, Шпілеўскі М. М. (ваява), Ранчынскі С. І. (застава), Ісакава А. Т., Струка Я. М., Савчук З. І.

Яўка пералічаных т. т. абавязкова. Выклікаемыя т. т. павінны мець пры сабе водзывы ад парт'ячэйкі аб сваёй апошняй рабоце.

Праезд за свой кошт.

ПАРТКАЛЕГІЯ.

Адказны рэдактар Г. Н. Брагінскі

Менск, друкарня «Звязды».

Упаўн. Галоўлітбела №—К 2373.